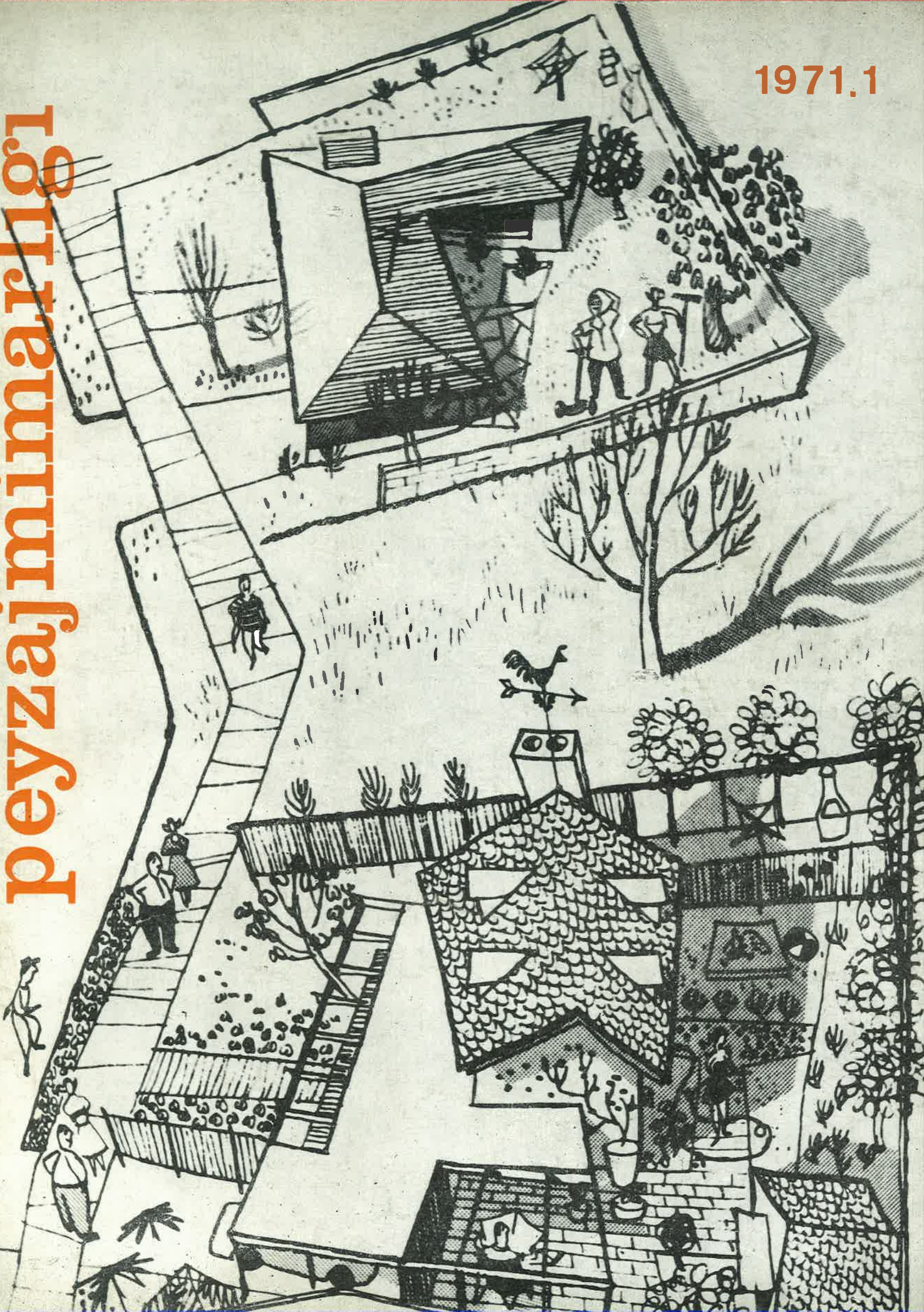

peyzajmimarlığı

1971.1

peyzaj mimarlığı

T. PEYZAJ MİMARİSİ DERNEĞİ
YAYIN ORGANI

CİLT : 2 — SAYI : 1

1971 — 1

T. PEYZAJ MİMARİSİ DERNEĞİ

YÖNETİM KURULU

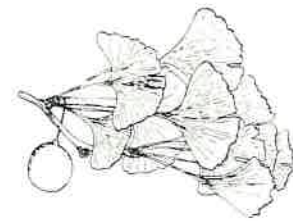
Başkan : Doç. Dr. Günel Akdoğan
Sekreter : Doç. Dr. Yüksel Öztan
Üyeler : Ziraat Y. Müh. Ekrem Gürenli
Dr. Selâmi Sözer
Asistan Metin Başal

PEYZAJ MİMARLIĞI DERGİSİ'nin

Sahibi : Dernek adına Doç. Dr. Günel Akdoğan
Yayın İşleri Müdürü : Doç. Dr. Yüksel Öztan
Yayın Komitesi : Dernek Yönetim Kurulu

Yılda dört defa yayımlanır.

Adres : A. Ü. Ziraat Fakültesi Peyzaj
Mimarisi Bölümü Ankara — Türkiye

Yayınlanan yazı ve resimler geri verilmez.
Yayınlanan yazı ve resimlerin sorumluluğu
yazarlara aittir.

Sayısı 10 TL., Yıllık Abonman 40 TL.
İlân tarifesi : Kapak dışı 1.000 TL., kapak içi
800 TL., tam iç sahife 600 TL., yarım iç sahi-
fe 350 TL., dördte bir iç sahife 200 TL. Sütun
santimi : 6 cm. lik sütun 10 TL., 4.5 cm. lik
sütun 7.5 TL.

En küçük ilân birimi dördte bir sahifedir.
İlânlardan sorumluluk kabul edilmez.

1971 - 1

Oğuz Yılmaz

İÇİNDEKİLER

- **ŞEHİR VE İNSAN** 3
Behruz Çinici
- **BU GÜNÜN ŞEHİRLERİNDE YOL AĞAÇLARI** 6
Ekrem Gürenli
- **PEYZAJ PLÂNININ GELECEĞİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER** 12
Doç. Dr. Günel Akdoğan
- **ALLAH'IN YARATTIĞI GİBİ** 16
Prof. Dr. K. Ömer Çağlar
- **YABAN HAYATI, REKREASYON VE TURİZM** 17
Adnan Astekin
- **ANSIKLOPEDİK BİLGİLER** 19
- **SÜS AĞAÇ VE ÇALILARI NASIL DİKİLİR** 23
Dr. Salih Vural
- **EV BAHÇESİNİN PLÂNLAMA PRENSİPLERİ** 25
Doç. Dr. Yüksel Öztan
- **BAHÇEDE ÇİÇEK** 27
Asistan Metin Başal
- **ÇOCUK BAHÇELERİ** 29
Dr. İsmet Gürses
- **KAMPİNG** 30
Dr. Nizamettin Koç
- **SERA TİPLERİ** 33
Asistan Erdoğan Gültekin
- **BASINDAN HABERLER** 36

Birinci yılını tamamlamış bulunan **Peyzaj Mimarlığı** dergimize bugüne kadar yakın ilgi duyan meslekdaş, şehirci, mimar ve diğer meslek mensuplarına sonsuz teşekkürlerimizi sunar, İnsan ve Çevre ilişkilerini iletmeğe ve mal etmeğe çalışan dergimize bu ilginin devamını dileriz.

Saygılarımızla.

şehir ve insan

Behruz ÇİNİCİ
Y. Mimar Müh.

Bu yazımda, Türk şehirleri ve gelecekte söz etmek istiyorum.

ŞEHİR: O kadar karışık bir organizmadır ki geçmiş yılların üzerinde biriken muktesep hakları, halen yaşayanların arzuları ve geleceğin meçhulleriyle doludur. Uzun süre aynı formunu muhafaza etmez ve onun bu kararsızlığı basit çözümlerle halledilemez.

Şehirlerin artık bir yönde tartışılan, okunan, görünen acı taraflarını, yaşadığımız kentlerin yaşanmaz olduğunu, gelecekte bizleri bekleyen zorlu problemlerini anlatmıyacağım. İstatistik ve rakamlarla yorgun başlarımızı ağrıtmıyacağım.

Bizler bunları her zaman yapıyoruz. Şehirlerimiz, şehircilik kanunlarına aykırı bir tarzda gelişirken bazen plân gibi duran renkli resimlerin önüne çıkıp resmi sahalarda hep bunları anlatıyoruz. Faydasını hiç görmedim.

Bizler söylemeye - Onlar dinlemeye alıştılar.

Biz resmi organ olursak, onlar söylüyor, biz dinliyoruz.

Pek güzel bir alış - veriş :

Toplanılır, — Konuşulur. Ve unutulur...

Sizlere Bizlerden bir aktüalite haberi :

Geçenlerde, Mimarlar Odası «Yaşadığımız Şehir» adlı bir sergi tertipledi. Konu ile ilgili bir de konuşma olacak dediler. Pek kıymetli şehirci Alatan çıktı. Heyecanla, içten duygulanarak Ankara sorunlarını, geleceğini verdi, rakamlarla. Aman yarabbi... yaşamadığımız bir şehir. Hele gelecek... 1980 de neler olacak tedbirler alınmazsa. Korunmuş...

Sonra sergiyi gezmeye başladık. Fotoğraflarla Ankara... Aaa.. hiç de fena değil. Gökdelenleri, diğer yapıları, -tarihi bölge evleri, sokak mekânları... güzel eski kapı tokmakları.. İnsancıl kaynaşmalar, pazar yerleri...

Bir içimiz açıldı ki.. o kadar olur. Hiç de fena şehir değilmiş şu ANKARA Fotoğraflarla... o fotoğraflarda hareket-siz duran insanlarıyla.. aman ne terbiyeli, nazik. Ve ne güzel bir **ŞEHİR**...

İşte, ben de bunlardan bahsetmek isterim.

Sabahları: gazetelerimiz gelir - açarız.. Boyunca altın kupalar kazanan san'atkarlarımızın poz - poz resimleri... San'atkarlarını takdir eden kadirşinas bir toplum...

İftihar ettiğimiz, aslan yavrularımız futbolcularımızın ayak - taban fotoğrafları, kaburga v.s. kemiklerinin röntgenleri koskoca sayfalar...

Şefkat hisleri, takdir duyguları.

Kazalar, Cinayetler. (Beynelmilel sahalarda ve bizde icra edilenleri.)

Katillerin sözleri..

Sonra işimize doğru yol alış...

Komşuların kapılarımıza bıraktığı çöpler, birbirlerini selâmlamıyan insanlar. Apartman sakinleri, komşular.

Güçlükle yürünebilen kaldırım ve sokak... Trafik düzeni... Yeşil yok. Mekân yok. Boş arsalar... İmar hareketine uğramış, cepheleri yılan derisi mozaik işli apartmanlar, akla gelmedik renkte sıvalar...

Rakamların, yönetmeliklerin esiri olmuş şehir ve sokak silüeti. (125 yolda gabari 155, 15 da 17 , 17 da 19 olur) Hepsi yol çizgisinde. Biraz gerileme yok. Tarihi bir eser, güzel bir tabiat parçası gelmiş yanına - Hörmet yok. İmar plânı demiş bir kere... Göğe doğru alabildiğine çıkma gayreti. 2 - 3 kat fazlaya göre hesaplanmış betonarmeleri... Ne sakinca var.

Sonra **HALK**.

Bizim meslekdaşların sergisinde yoktu bunlar.

Zaman geçmişten kopup gitmektedir. Çünkü değerlerin, bugünkü durumların yarın artık geçerli olamayacağı inancı hakim olmaktadır.

Buna inanmak zorundayız.

ŞEHİRCİ, insan ve şehir arasında açılan, açılmakta olan uçurumun varlığını kabul etmek zorundadır.

ŞEHİRLER, toplumun bir aynasıdır.

Bugünkü şehirlerimiz toplumumuzun kendi ortamını şekillendirme yeteneğine sahip olamadığını ispat etmektedir. Çünkü bugünkü işler: şekilsizdir, şekillendirilmemiştir.

ŞEHİR, başta birkaç tipin çizmeğe çalıştığım insanların yaşama hacmidir.

Buna göre şehir plânlanması bu ortak yaşantının bir düzene sokulmasıdır.

Şehir plânlanması: çeşitli şahsi zevklere göre binaların gruplandırılması değildir.

EV, dört duvarı, penceresi, çatısı olan bir yapı olmayıp herşeyden evvel bir **AİLE**'nin yaşama hacmidir.

Önde salon - salomanje - ip gibi bir koridor - etrafında tabii ışık ve havasız servisler... arka da 2 yatak odası oldu ya şimdi.

BİR AİLE OCAĞI ve **YAŞANTISININ** bütün özellikleri üzerine kurulu evlerimiz kayboldular artık...

Bazı kavramlara dayanmadan, sadece bir takım resimli hayaller şeklinde düşündükçe, yaşama hacimlerimiz ve şehirlerimizin gelecekteki hali tasavvur edemeyiz.

Nerede bir insan hayatı iyi anlaşılmalı ve anlatılmalı ise orada o güzelim formları bulabiliriz. Muhteşem anıtlar, saraylar, tapınaklar... evler ve kentler oradadır.

Bir şehir hayatının bütün kalitesi, şahsiyeti, silüeti, orada yaşayanlar tarafından meydana gelirler. Onun tüccarları, turistleri, banliyösünde yaşayıp 17 de evlerine gitmek üzere şehirden ayrılanlar tarafından değil. Geceleleri caddelerini dolduranlar, parklarını, lokantalarını kullananlar, açık mekânlarına ve plazalarına hayat verenler ve nihayet O'nun yaşamasına çabalayanlar hep o şehrin sakinleridir.

ŞEHİR, efendilerini kaybettiği an ölür. Ve şehir pek tabii olarak yaşanacak güzel ve iyi düzenlenmiş bir çevre sağlamadığı takdirde ölecektir.

Bütün bu özelliklerin uzun yıllar üzerinde tahakkuk ettiği eski Türk şehir tipleri gelecekteki plânlamalar için bazı güzel noktalar vermesi yönünden ilgi çekicidir.

TÜRK ŞEHİRLERİ, Osmanlı devletinin sınırları içinde Rumeli ve Anadolu'da yerleşmiş, inkişaf etmiş, 500 sene kadar tutunmuş, kendi özellikleriyle belirlenmiş şehirlerdir. Anadolu'da esas karakterini bulmuş ve buradan Osmanlı futuhatını takiben Avrupa'nın muhtelif yerlerinde kökleşmiştir. Yunanistan, Bulgaristan, Arnavutluk, Makedonya ve Sırbistan'daki şehirler bugün de Anadolu ve Trakya yörelerindeki eski Türk şehirlerinin birer benzeridir.

Türk evi ve şehirleri, 500 yıl içinde büyük inkişaf geçirmiş, yayılıp kök saldığı iklim, tabiat ve folklor bakımından birbirinden farklı, uzak ülkelerde çeşitli tipler yaratmıştır. Lokal tesirleri dekoratif mahiyette Romanyayı etkilemiş, Kıbrıs kadar uzanmıştır. Ege adalarında da dekoratif mahiyette tesirler görülür. Rodos ve Kıbrıs adalarında Türk evi başkentlerin tipik evleri haline gelmiştir. En çok yayıldığı 17 - 18 ci yüz yıllarda İstanbul, Edirne evleri yakın şark ve Avrupa'da her zaman taklit edilmiş, kullanılmışlardır.

20. Yüzyılda önce ağır, sonraları hızla gerilemeğe, kaybolmağa başladı. Bugün Anadolu'da eski Türk evleri ve Şehir karakterlerini bulmak zorlaşmıştır. Çok azdır. Bunlardan bazıları 200 seneden daha yaşlıdır. Eski evler, şehirler yıkılıyor. Yangınlar, çeşitli felâketler, harpler eski şehirlerimizi tanınmaz hale getirdi.

Bir de yeni inar hareketleri... İnsan ile şehrin ayrılması. Bahçe ve tabiattan uzaklaşma. Oturma - yaşama zevklerinin değişmesi.

Eski Türk Şehir dokularını incelediğimizde onların eşit bir düzen ve bütünlüğün ifadesini taşıdığını görürüz. Ekonomik - kültürel ve sosyal değişmelerin gayet yavaş olduğu devirlerde sosyal ortamın sorunlarına uyan şehir strüktürleri kabul edilmiş, buna göre hareket edilmiştir. Böylelikle meydana gelen şehir ve kasabalar aynı çevrede yaşayan belirli bir toplumun sosyo - ekonomik

seviyesine uygun anlamlarını alabilmişlerdir. Konutlar sadedir, fonksiyoneldir, manâlı bir mimariye sahiptir. Yerleşme bölgelerine uygun seçilmiş malzemelerle yaratıkları çeşitli dokular ve tesirleri çok caziptir.

Kıvrımlı yolları, çıkmaz sokaklarıyla **MAHALLE DOKULARI** ilk bakışta karışık görünürse de yakın bir incelemede bu dokunun gerekli bağlantıları sağlıyan en uygun bir çözüm olduğu anlaşılır.

Eski Türk Şehirlerinde evler yol çizgisini mutlaka takip etmezlerdi. Binalar hakim rüzgar, güneş ve manzaraya göre araziye oturtulur, oryantasyona son derece itina gösterilirdi.

Vadi ve su kenarlarında düşünülür, bu suretle şehrin içine kadar akıtılabilen su sayesinde bostanların sulanmasına, süs bahçeleri, parkların yapılmasına imkân sağlanmış olurdu.

Uzaktan bakılınca bu kentler evleri ile ağaç kümeleri altında kaybolur derecede gölgelenir, sadece birkaç nirengi şehrin karakteri olarak silüetinde belirlenirdi. Bembeyaz minareler, bazılarında tipik kaleler veya büyük bir konak...

Bazen şehrin suları kanallar şeklinde taksim edilir, ev ve bahçelerin kenarlarından geçirilmek suretiyle şehre ayrı bir serinlik ve kıymet katılırdı.

Kurak yöreler ve eğimli arazilerde kurulu şehirlere gelince, konutlar birbirine yakın ve sık dokuya göre yerleştirilmiştir. Buna karşılık anıteatr düzeniyle her evden manzara görme imkânı sağlanırdı. Ana gaye : vadiyi görebilmektir. Neticede mekân içinde en güzel bir plastik yerleşmeye ulaşıldı.

Bir mahalle veya komşuluk ünitesi (Hakiki komşuluk hislerinin hakim olduğu ünite) takriben 100 - 150 konuttan ibaretti. Mahallenin ortasında bir ibadet yeri, sosyal tesisler, çarşı bulunurdu. Komşuluk ünitesinin 100 - 150 hane olarak seçilmesinde sebepler :

1. **En başta İNSAN ÖLÇÜSÜ.** (yaya yürüyen bir insan göz seviyesinde kavrayabileceği mekânın yaratılması)
2. **Bir müezzın sesinin ulaşabileceği mesafe.**
3. **Sosyal servisler ve küçük çarşılarla rahatlıkla ulaşma** olarak söyleyebiliriz.

Şehir, tıpkı yaşayan bir organizma gibi gelişir, gerektiğinde ihtiyaçlara göre şekil değiştirebilirdi. Bu şehirler batıdaki o devrin şehirleri gibi tek merkez etrafında yayılmamış olup çeşitli merkezlerden ibaret, yanyana örülmüş komşuluk ünitelerinden meydana geldiğinden «Site organizması» rahatça gelişebilir, daralabilirdi.

Eski Türk şehirlerinde görülen bu prensiplerin bugünkü şehircilik metodlarına, günümüz sorunlarına göre eleştirilerek uygulanması mümkündür.

Günümüzün en büyük sosyal problemi : sanayileşme ve nüfusun süratle artışı karşısında milyonlarca insanın barındırılması problemidir.

Eski şehirleri kopya etmeyeceğiz. Edemeyiz. Fakat mükemmelleşmiş nizam içinde bu tarihi nümunelerden faydalanmak gereklidir. Ananevi mimarının bize verebildiği sadelik, **HUMANİTE** ve estetikten mümkün olduğu kadar faydalanabilmelidir.

Her konutun inşa maliyetini düşünmek üzere kabul edilen asgari sahalara, bize diğer yönden bu dar konutların içerisindekinin dinlenme ve hava alma sorunları, bu ihtiyaçları çoğaltabilme imkânlarını da sağlayabilmelidir. Ancak bu sayede insan bugünün ağır temposu içinde daha rahat, daha konforlu, zevkli, ve mes'ut bir hayat sürebilir. Bu da açık «**şehırsel mekânlarla**» olabilir. Açık **URBAN MEKÂN**'larımızı tekrar geliştirmek, toplumun yararına meydana getirmek «**design etmek**» ihtiyacındayız.

Şunu hatırlamalıyız ki, şehirlerdeki bu açık mekânlar kaprisiyo bir fikre ilâve edilebilen veya bundan ayrılabilen dekoratif bir gösteri değildir. Yeterli açık mekân: yaşamak için gerekli şiddetli bir biyolojik ihtiyaçtır. Meselâ diğer hayvanların normal yaşamları için ihtiyaçları olan alanları tam olarak biliyoruz. Bir tavuk 0.18 m² den daha küçük bir anlamda yumurtlamaz. Köpeklerde, omuz yüksekliğinin her 30 cm. si için 1 m² ye yakın alan normal, sexuel bakımından uygun bir hayat yaşamalarına yeterlidir. Bundan daha azı onları nerotik yapar.

İnsanların yaşamları için biyolojik yönden gerekli **AÇIK MEKÂN** oranını tam olarak bilmiyoruz. Fakat bunların önemini, tabiat çevresinin elemanlarıyla sabit ilişki ihtiyacımızı bilmekteyiz. Binalar arasında güzel mekânlar yaratma san'atı bugün kaybolmuş gibidir. Binayı bir pozitif şekil, içi kullanılan bir hacim olarak görürüz. Bu hacmin etrafındaki diğer kitlelerle kurduğu dış mekân bugün genellikle ihmal edilmiştir. Halbuki asıl boş

mekânlarda biz pozitif şekli görüp, ona iç hacimlerdeki gerilimi, hacim bağlantısını, ışık düzenini vermeğe çalışmalıyız.

En güzel **ŞEHİRSEL MİKİYAS** böylece doğar, Caddelerin, plazaların, büyük parkların genel mekânların, çarşı alanlarının ve yoğun aktivitelerin hayatı buradadır. Bu hayat : çoğunlukla kalabalığın toplandığı, halkın insanoğlu olarak birbirleriyle ilgi aradığı açık - şehırsel mekânlarda göze çarpar. Bulvar kahvelerinin, müzelerinin, su kenarı aktivitelerinin, tiyatro ve gece klüplerinin hayatıdır bu...

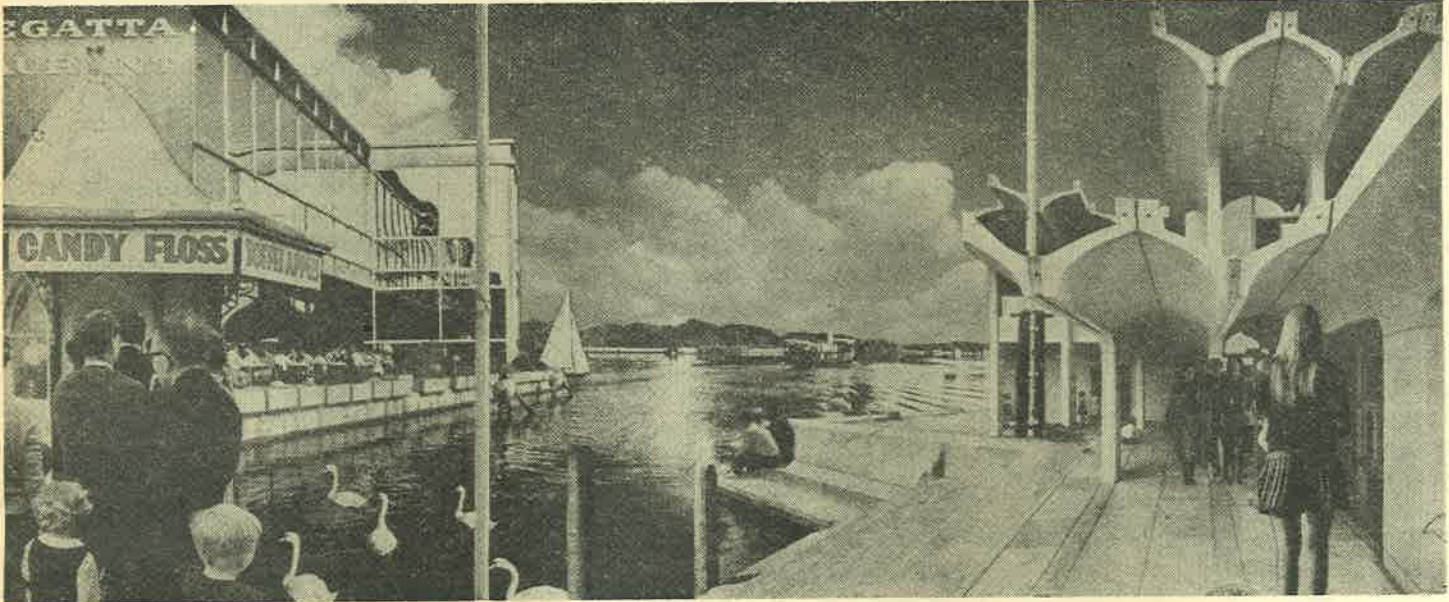
Şehir hareketli ve heyecanlıdır. Bir şehirde hayatı yaratıcı ve hareketli yapan bu çok renkli denemeleri açık mekânlarda en geniş şekilde bulabiliriz.

Çocuklar burada oynar, gençler burada toplanır, insanlar burada dost olurlar. En samimi KOMŞULUK hissi burada doğar.

Bunları yaratabilmek : ne en ileri teknikte hazırlanmış projeler, ne idare adamları ve onların alacağı kararlar ve kanunlarla olabilir. plânların halka benimsetilmesi, halkın kültürü, şehrine olan sevgi ve ilgisine bağlıdır.

Gelecek için :

Şehirlerimizin özlemi : AÇIK MEKÂNLAR. DA daima buluşmak ve dostca görüşebilmek üzere...

bugünün şehirlerinde yol ağaçları

Çeviren

Ekrem GÜRENLİ
Ziraat Yük. Müh.

Uzun yılların tecrübelerine dayanılarak tertiplenen cadde ağaçları listelerimiz, yer ve hayat şartları ile olan ilişkilerinin devamlı olarak ve önemli derecede değişmesi karşısında bu gün de yeterlimidir? Yoksa bu listelerin yeniden ele alınması mı gerekir? Mannheim Yeşil Sahalar Dairesi Bahçe ve Mezarlıklar teşkilatlarının ortaklaşa çalışmaları ve öncülüğü ile bu sorunun aydınlığa kavuşturulması için anket yapılmıştır. Baş vurulan 25 şehirden onsekizi cevaplamıştır. İyi sonuç vermiş olan yol ağacı çeşitlerinin değerlerine göre sıralanarak vasıflandırılmaları isteniyordu. Numara ve sıralanmalarına göre sonuca bağlanacak şekilde cevaplardan faydalanılarak ağaçlar bir değer notu aldılar. Burada, en çok değer alan 15 kadar ağaç verilmektedir.

Hafif topraklar için:

- 3,5 Robinia pseudoacacia
- 5,2 Acer platanoides
- 7,0 Betula
- 7,0 Gleditschia
- 7,6 Ailanthus
- 8,6 Quercus rubra
- 8,6 Quercus pedunculata
- 8,7 Sophora

- 8,7 Platanus
- 8,8 Alnus
- 8,9 Sorbus
- 9,2 Populus tremula
- 9,3 Corylus colurna
- 9,3 Tilia pallida
- 9,8 Catalpa bignonioides

Ağır Topraklar için :

- 2,0 Platanus
- 4,2 Acer
- 4,9 Tilia pallida
- 5,0 Tilia euchlora
- 5,2 Tilia tomentosa
- 5,4 Tilia parviflora
- 5,7 Aesculus
- 6,4 Quercus robur
- 6,8 Ulmus
- 7,0 Corylus colurna
- 7,2 Robinia
- 7,3 Sophora
- 7,4 Aesculus hippocastanum
- 7,4 Acer pseudoplatanus
- 7,6 Sorbus suecica

Büyük taçlı ağaçlar :

- 3,9 Platanus
- 4,2 Acer platanoides
- 8,5 Acer pseudoplatanus
- 9,6 Tilia euchlora
- 10,9 Tilia cordata
- 11,1 Aesculus
- 11,6 Fraxinus excelsior

— Şehirlerimizin cadde ve sokaklarında uygulanan ağaçlandırma tekniği ve prensipleri bilimsel esaslardan, yerine göre az veya çok, ayrılmaktadır. Alışlagelmiş metodlar bizi yeterli ve başarılı sonuçlara ulaştırmamaktadır. Ağacın hayatı daha başlangıçta garanti altına alınmamakta, zaman onların lehine işlememektedir. Mevcut ve gelişmiş ağaçların korunmaları ve yaşatılmaları uğruna haracanan iddialı çabalara tanık olunamıyor.

Gelecek nesillere yeşil yollar bırakmanın çareleri üzerine önemle eyilmelidir. Bu sebeple her şeyden önce teknik bilgi eksikliğini gidermek, bitki hayatına karşı insanlarımızı saygılı hale getirmek lâzımdır.

- 12,3 Tilia pallida
- 12,5 Tilia intermedia
- 12,7 Tilia tomentosa
- 12,7 Quercus pedunculata
- 12,9 Robinia pseudoacacia
- 13,0 Quercus rubra
- 13,7 Acer saccharinum
- 13,8 Ulmus

Dar veya küçük taçlı ağaçlar:

- 9,1 Crataegus carrierie
- 9,1 Crataegus monogyna kerm. pl.
- 10,1 Sorbus intermedia
- 11,0 Sorbus aucuparia
- 13,5 Sorbus aria magn.
- 13,6 Prunus
- 13,7 Robinia pseud. umbrac.
- 14,1 Tilia parviflora
- 11,1 Robinia pseud. monoph.
- 11,9 Acer plat. globosum
- 11,9 Betula verrucosa
- 12,7 Corylus colurna
- 14,2 Fraxinus ornus
- 14,2 Alnus cordata
- 14,2 Robinia pseud. Bessoniana

CADDE AĞAÇLARININ BESLENMESİ :

Şehir içi yollarının kapladıkları alanlarda topraklar çoğu kez ıslahı zor olan ölü ve steril topraklardır. Genç ağaçların başlangıçtaki gelişmelerinde yardımcı olmak için dikim çukurlarına en az 1 metreküp bitkisel toprak veya komposto toprağı konmalıdır. Ancak saksı şartları yaratmamak için bu toprağın mevcut toprakla, hiç değilse kısmen karıştırılması lazımdır. Ağacın gençlik süresince, dikim çukurunda muntazam bir gübrelemenin ya-

Yazan : «Heinrich Wawrik»

Garten und Landschaft
1971 Ocak

pılması için zorluk yoktur. Problem olan gelişmiş ağacın tacının işgal ettiği sahanın tamamının mümkün olduğu kadar gübrelelenebilir. Yapraklanmadan önce, piyasada bilinen ve ana besin maddelerini tam olarak ihtiva eden mineral gübrelerden birinden, yıllık ihtiyaç olarak 2 kgr. kadar ve tercihen sıvı halde verilmesi gerekir. Bazen olduğu veçhile, mineral gübreleme ile caddelere serpilen tuzlardan ileri gelen zararların nasıl giderileceği henüz ispatlanmamıştır. Fazla N (Azot)'a karşı gübreleme ile fazlaca K(kalyum) ve Cl(klor) vererek SO4(Sulfat) ile birleşmesi sağlanabilir. Yoılara serpilen tuza karşı gübre maddelerinin arttırılması ile yapraklardaki konsantrasyon zararları hafifletilemez.

Mineral gübreler mutlaka temkinli kullanılmalıdır. Ağaç için en tehlikesizi organik gübrelerdir. Tanınmış ağaç operasyon mütehasısı Michael Maurer seneler önce bize iyi bir metod tavsiye etmişti. Asfaltlanmış bir park sahasındaki ağaçların taç bozukluğu halinde, yaklaşık birer metre ara ile ve 60 cm. kadar derinliğe kadar asfaltta delikler açılmalı, çeşitli organik maddelerin karışımı ile elde edilen «ağaç besini» bu deliklere (gelişim halindeki her ağaca bundan 15 kg. kadar) doldurulduktan sonra üzeri 10 cm. kadar kumla örtülmelidir. Bu besin delikleri ile yalnız yağmur suları değil kökler için lüzumlu olan hava da alınmış olmaktadır. Başarı bir yıl kadar sonra kendini belli eder ve fakat tesiri beş yıl kadar sürmektedir. Yol inşaat uzmanlarının, asfalt kaplamanın don zararlarına karşı bir tedbir olacağı şeklindeki ilk düşünceleri doğru çıkmamıştır. Ağaçlar o kadar çok su almaktadırlar ki bu sayede donmamaktadırlar.

SULAMA :

Az yağış alan yerlerde, kaide olarak, sulamadan vazgeçilemez. Taban suyu etkisi altındaki derin köklü ağaçlar ancak istisnai hallerde tutunabilirler ve toprak yüzeyinin fazla sıkışmış, geçirimsiz olma-

sı ile de son derece az yağmur suyu nüfuz eder. Yeni araştırmalar, ısı değişiklikleri ile meydana gelen Kondens suyun, ağaçların su ihtiyacı üzerinde önemli derecede rolü olduğunu ortaya koymuştur. Drenaj tesisatının yüzeydeki ağız sayesinde yeni dikilmiş olan ağaçlar, daha çabuk ve bol su, daha iyi gıda ve daha zengin hava alırlar.

Birkaç yıl önce Mannheim'da muhtemel mahzurları bilinmeden ağaçlı bir çim şerit asfaltla kaplanarak otopark haline getirildiğinde, ağaçlar kısa zamanda bundan zarar görmüşlerdi. Ağaç operasyon uzmanı Maurer'in tavsiyesine göre, 10 m. kadar genişliği olan park şeridi boyunca açılan bir kanalın bir tarafından itibaren, ağaç aralarına gelecek şekilde, yan kanallar açıldı. Bunlara drenaj boruları yerleştirildi ve aşağı yukarı her 8 m. de bir, beton plakla örtülü hava, su ve gıda delikleri bırakıldı. Bu çukurlar kumla doldurularak üzeri kapatıldı. Yukarıda bahsedilen «ağaç besini» de bu sırada verilerek sarsılma önleni ve yeni gelişme sağlanabildi.

ZARARLILARLA MÜCADELE :

Ihlamur Kırmızı Örümceği, Yaprak Bitleri ve bunların meydana getirdiği yapışkan şekerli madde, büyük şehirlerdeki ihlamur ağaçlarına kolayca musallat olan zararlılardır. Bazan (*Euproctis chrysorrhoea*) kalebeğinin tırtılı bütün yaprakları oburca yiyerek tacı cascavlak çıkarır. (*Aspidiotus ssp.*) kabuklu bitinin hücumuna fazlasıyla uğrayan Rosaceae familyası ağaçları güney Almanya'da yeni yeni dikilebilmektedir. Aşağı yukarı 50 yıl kadar önce Hollanda'da beliren ve buradan güneybatı ve orta Avrupa'ya yayılan Karaağaç Hastalığı yüzünden *Ophiostoma ulmi*, *Graphium ulmi*, *Ceratostomella ulmi* gibi mantari amiller bu hastalığı doğurmuştur. Türkiyede de son birkaç yıldır karaağaçların büyük bir süratle yok olduğuna ve hemen hemen hiçbir çareye de başvurulmadığına üzüntü ile tanıklık etmekteyiz. Karaağaçla meydana getirilmiş bütün alleler yok olmuştur. Bu hastalık bugün manasını kay-

betmekle beraber gene de bazan kurban istemektedir.

Eskiden güney Almanya'da Çınar ısrarla dikilen bir ağaçtı. Ancak 1960 ta kuvvetli, 1968 de orta derecede ve 1970 de tekrar kuvvetli derecede yaygın olmak üzere ağır zararlar veren bir çınar hastalığı etkisini göstermişti. Amili, ilk baharda genç sürgünlere ve yapraklara arız olarak ölümüne ve dökülmesine yol açan «*Gleosporium nervisequum*» Çınar Mantarı'dır. Sürgün zamanına rastlayan rutubetli havalar bu mantarın gelişmesini kamçılar. Daha sonra yapraklar sağlamlaşmış sertleşince mantar artık tutunacak yüzey bulamayıp kaybolur. Ancak ağaç, bütün yaz hastaliksiz yeni sürgünler de verse bu müddet içinde gelişme olmaz ve tacında, belirli bozukluklar gösterir ki, bu tam bir hasara kadar varabilir. Birkaç yıl önce mahallî gazeteler, yaz başlangıcında yaprak döken çınar allelerini haber başlıklarına koydular. Bunun üzerine olayın önemine karşı bir ilgi alışkanlığı belirdi. Çınarların kuvvetli budanması kuvvetli bir sürgün teşekkülüne sebep olur ki, mantar önemli bir zarara yol açamaz. Buna rağmen birkaç yıl sonra ağaçlar yeniden aynı arazi gösterebileceğinden, bu tedbirden tesirli bir mücadele olarak bahsedilemez. Essen'de de Çınarlar, (*Lyonetia ssp.*) nin bir türü olan haşere zararına yakalanmıştı.

Şehir caddelerinde ilaç pülverize etmeden zararlılarla mücadele imkânı yoktur. İlaçların sulama suyu ile verilmesiyle içten tedavi denemeleri yapılmıştır. Her ağaca vatsati 50 litre olmak üzere, toprakaltı gübrelemesi ile 40 cm. derinliğe kadar kök muhitine sistemik ilaçlar verilmiştir. Masrafa oranla başarının azlığı sebebiyle bu metodun uygulanmasından vazgeçilmiştir.

Ağacın taca yakın gövde kısmı ve ana dalları da çeşitli tehlikelerle karşı karşıyadır. İnşaat ve motorlu taşıt araçlarının dikkatsiz kullanıcıları bunlara devamlı zarar verirler. Sonunda, açılan yara bir bıçakla, ya hiç veya gereği gibi düzeltil-

mediğinden zarar verici mantarların yuvalanmasına uygun bir yer olur.

AĞAÇ OPERASYONU :

Ağaç operasyonu şeklindeki tedbirler oldukça masraflıdır. Bu yolla ağaçların hayatı birçok seneler daha uzatılabildiği takdirde, özellikle değerli ağaçlar masrafa değerlidir.

Mannheim'da yıllardan beri iyi bir şekilde teçhiz ettiğimiz beş kişilik grup bütün yıl işbaşındadır. Bir operasyonunun işinin büyüklüğüne göre özel grubumuzdan ona yardımcı verilir. Böylece bu işi görenler çok değerli fikir ve tekliflerin aracılığı yaparlar. Bu müşterek çalışmanın örnek alınması tavsiye olunur.

AĞAÇ ALANININ KORUNMASI :

Toprağın sıkışması, asfalt kaplama, toprak hafriyatları sırasındaki kök zararlanmaları, havagazi sızıntıları ve yerden çıkan tabii gazlar, besin maddesi ve su eksikliği, yollara serpilen tuzlar, ağaçlarda önemli zararlara yol açarlar.

Katran ve asfalt kaplama, kök sistemi ortamındaki su ve hava hareketine karşı esaslı bir engeldir. Zehirli katran buharı toprak içinde olduğu kadar ağacın yapraklarında da etkili olur. Bu sebeple biz Mannheim'da ağacın altında en az 6 metre kareyi asfaltla kaplamadan bırakmaktayız. Bunun 10 metre kare olması daha iyi. Eğer cadde alanı içinde daha büyükçe bir yüze boş bırakmak imkân olduğu takdirde, belki toprağın üst tabakası gene de fazla sıkışacağından ağaç işgal alanını başka şekilde örtmek mecburiyeti olacaktır. En iyisi, bir tarafı yayalara mahsus olan ağaçlandırılmış bir çim şeridinin teşkilidir. Bir tarafındaki yol veya cadde zengin derzli (geçirgenliği sağlayan aralıkları yeterli) olduğu takdirde, şeridin 1.50 m. genişlikte olması yeterlidir. Yılda iki defa çim biçimi yeter. Bu biçim darbe ile kesip atan biçicilerle olursa artıkların uzaklaştırılmasına da ihtiyaç yoktur.

Ağacın dikildiği yerdeki zeminin kaplamasında; delikli taş, kaldırım taşı, yanyana plâk taşlar gibi, yeterli kadar derz aralığı olan her nevi materyal uygundur. Yarıklar ve

delikler açılmış taşların ağaç altına uygun biçim ve ölçüde yerleştirilmesi özellikle en uygundur. Demir ızgara iyi değildir. Çünkü kaçınılması mümkün olmayan fazla yük ve tazyike karşı dayanıklı değildir.

Gelip geçen ve yanan her ağır vasıtanın sebep olabileceği ağır zararlara karşı ağaçların korunabilmesi için dikim yerlerinin yüksek yapılması tavsiye edilir. Bu durum aynı zamanda, yollara serpilen tuzların zararlı tesirine karşı da bir tedbir teşkil eder. Yükseklik en az 30 cm. olmalıdır. Mannheim'da yeni dikilen cadde ağaçlarının ayakta sağlam durmaları ve korunmaları için üçlü kazıklar (herkek) dikilmektedir. Beton veya demir kazıklar bazan kök ortamında zararlara sebep olduklarından sakıncalıdır.

GAZ VE SERPİLEN

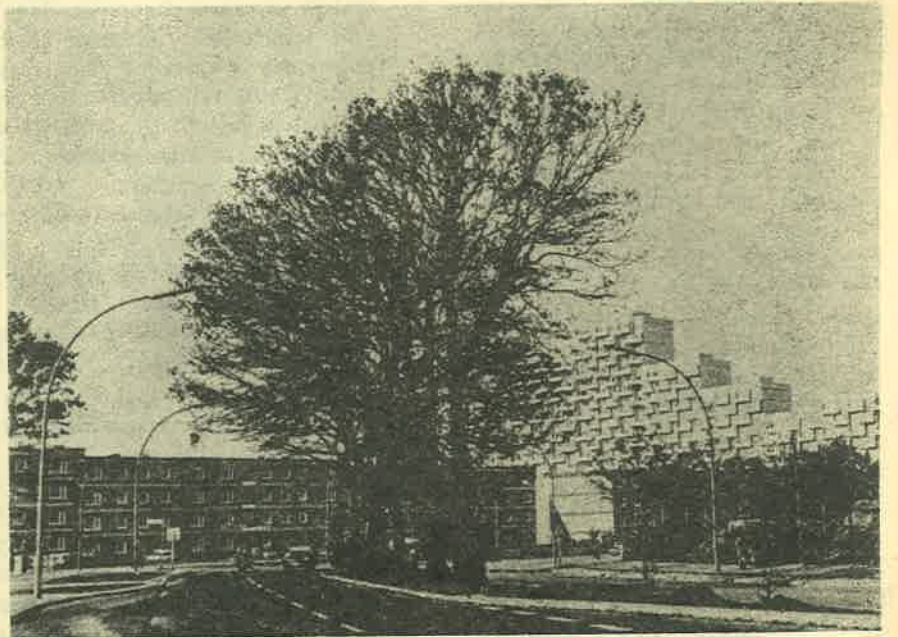
TUZLARIN ZARARLARI :

Çok zaman katlanılabilir derecede olmakla beraber, şehir gazlarının zararları daima olmuştur. Toprak içindeki gazların yer değiştirmesi ağır zararlara yol açar. Buna sebep olabilecek yıpranmış borular gözden geçirilmelidir. Toprak içindeki gazlar şehir gazının aksine çok kuru olduğundan boruların bağlantı yerlerindeki kırıntı sar-

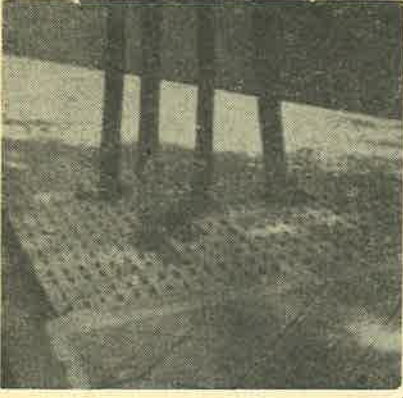
gıyı büzerek gevşetir. Şebekenin en yüksek noktasından akaryağlı bir madde «Penetrol» doldurularak bu zarar önlenmek istenir. Bu madde tesisatın en alçak noktasına kadar sıvanarak akar. Bağlantı yerlerinde birikip kalarak, kırıntı sarıgıları tekrar şişirerek sağlamlaştırır. Şehir gazının «100 mm.» lik basıncına karşılık, «300 — 500 mm.» basınç altında bulunması ile de toprak içindeki gazlar ağır zararlara yol açar. Gaz kaçakları toprakta yerleşip kahr. Yeni şebekelerde kaynatılarak eklenmiş borular kullanılmaktadır. Topraktaki gaz hareketi karşısında boru şebekesi yenilenmelidir. Zehirlenme, erken yaprak dökme yaprak sararması ve münferit dal kurumaları şeklinde kendini gösterir. Yakalanan ağaçların kökleri mavimsi mor renk alır ve ekşi kokar. Çok şiddetli halde ağaç tamamen ölür.

Yeni ağaç dikiminde, toprakta yeterli kadar oksijenin bulunmasına dikkat edilmeli. İyi drene edilmiş, gazsız topraklardaki oranı % 16 ve en az durumda % 12 dir. Drenaj boruları veya sıkıştırılmış hava tazyiki ile toprağın havalandırılması çabuklaştırılabilir.

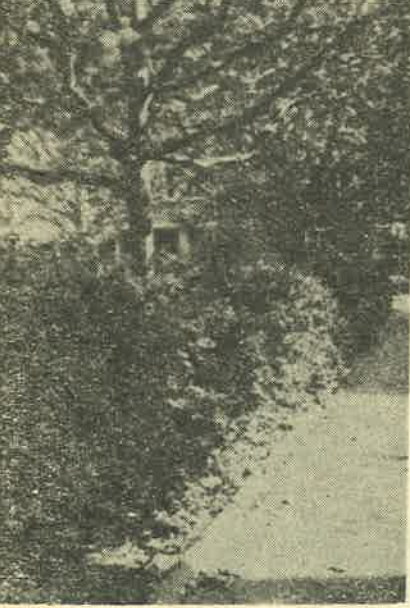
Fazlaca tuzu, ihtiva eden suların etkisi de şehirlerde sık sık zararlar yaratır. Yol ağaçlarının

● Korunmaya değer ağaçların yol yapısını sırasında dikkate alınması.

1

2

3

4

dibinde toplanmış olarak bulunan kar yığınları da, eğer tuz kullanıldı ise, ağaç kabuklarının bazan ölümüne sebep olur. Ekseri mahalli nizamnamelerde tuzların yaya yoluna serpilmesi yasaklanmıştır. Buna rağmen tuz her tarafa serpilmektedir.

GEREKLİ TESİSLERİN YERLEŞTİRİLMESİ :

Gerekli tesisat, şehir caddelerine ağaç dikimini önemli derecede kısıtlar. Problemlerin bir kısmını Mannheim'da «Cadde ağaçlaması esasları ve cadde ile müşterek yeşil tesisler» araştırması sayesinde halletmiş bulunuyoruz. Diğer çalışma yerlerindeki ilgililerin tetkik ve araştırmalarını da okumak kaydıyla, önemli derecede gelişmiş bu esaslarla yetinmiş bulunuyoruz.

«Cadde ağaçlarının dikilmesi ve cadde yeşilliklerinin tesisi her bakımdan uğraş ister. Aşağıdaki prensiplere plânlamada ve uygulamada dikkat edilmelidir. Bu prensiplere, istisnai hallerde Yeşil Sahalar Dairesi ile önceden görüşmek şartı ile, uyulmayabilir.

1. Cadde ağaçları :

1.1 Binaların ön cephe çizgisi ile vasıta yollarının kenarı veya bisiklet yolunun dış kenarı arasındaki mesafe cadde ağaçlaması imkânını tayin eder.

1.11 Binaların ön cephe çizgisi ile vasıta yolunun kenarı veya bisiklet yolunun dış kenarı arasındaki mesafe 4 m. den az olduğu ve yaya yolu genişliği en az 3,5 m. olmadığı takdirde ağaç dikme imkânı yoktur.

1.12 Birbirini takip eden ağaçların en uygun aralığı 10 m. dir.

1.13 Mevcut ağaçların gövde ve taçları hafriyat esnasındaki zararlara karşı korunur.

1.2 Ağaç dikiminde aşağıdaki asgari mesafeler muhafaza edilir.

1.21 Vasıta yolu kenarından itibaren ağacın ortasına kadar olan mesafe 1 m. dir.

1.22 Havai elektirik hattından itibaren bu mesafe 4 m. dir.

1.24 Drenaj kanalı dış kenarı ile ağaç arası 4 m., Yağmur suyunu toplayan ve sevkedilen borular 2 m.

1.25 NW 400 üzerindeki (gaz ve su) yüksek basınç ve merkezi ısıtma boruları 3 m.

1.26 NW 400 altındaki (gaz ve su) boru hattı 2 m.

1.27 Toprak altı kabloları (yüksek ve alçak gerilim, telefon) orta yerinden ağaca kadar 2 m.

1.28 İstisnai hallerde ağacın gövdesine 1 m. mesafeye kadar kazı yapılabilir. Ancak 3 cm. den daha kalın köklere zarar verilmeden etrafı kazılmalıdır. Kök hasarlarının giderilmesi için Yeşil Sahalar Dairesine (kazı vaziyetinde iken) başvurulur. Ağaç çukuru etrafına koruyucu borular yerleştirilmelidir.

1.3 Cadde ağaçlarının dikim çukurları

1.31 Ağaç çukuru için gerekli eb'at (ağacın etrafını çeviren bordür taşı) 1.50X2.00 m dir. 2.00X2.00 m. olursa daha iyi.

1.32 Dikim çukurunun asgari büyüklüğü (üst — bitkisel toprak) 2.00X2.00X1.00=4.00 metreküp.

1.33 Ağaç çukuru 70X70 cm. kalana kadar, kum içine yerleştirilmiş olan demir ızgara veya kaldırım taşı ile kaplanır.

2. Sirkülasyon yeşilliği :

2.1 Dar ve uzun yeşilliklerin asgari genişlikleri 1.20 m. dir.

2.2 Asgari yeşil alan büyüklüğü 10 m². dir.

2.3 Bitkisel toprak ihtiyacı.

2.31 Çimenlik için üst toprak ihtiyacı en az 20 cm.

2.32 (Çalı, gül, peren bitkiler vs.) gibi bitkiler için 40 cm.

2.4 Tesis edilmiş şehir kesiminde sulama yapılması zaruridir.

Su alma musluklarının araları en çok 50 m. dir.

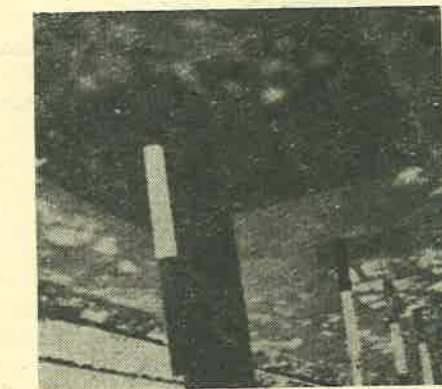
3. Diğer hususlar :

1. Yarık taşlarla örtülmüş ağaç çukuru. Üç kazık, zararlara karşı gövdeyi korur.

2. Yeteri kadar aralıkla ve bir sıra halinde dikimde, ağaç ve bitki çiti kâfi yaşama imkânını bulabilir.

3. Asfaltlanmış park sahalarında ağacın çok küçük bir alanda yer alması ile ağaç ölüme terk edilir.

4. Çim şerit içindeki ağaçlar güzel görünürler. Yılda iki defa çim biçimi yeterlidir. Darbe ile kesip atan biçici kullanılırsa, kesilen çimlerin toplanması ve uzaklaştırılmasından tasarruf edilebilir.

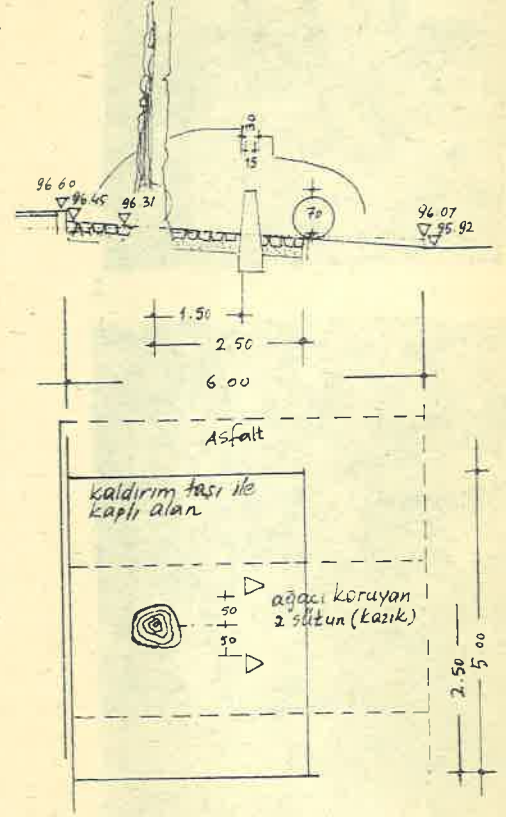

3.1 Ağaç dikimi için en uygun yön caddenin kuzey ve kuzeye yakın yönleridir. Evlerin kuzey yönü zaten gölgedir.

3.2 Caddelerin değişikliğe uğramaları esnasında, mevcut ağaçlar genellikle 50 cm. den fazla top rağa gömülemezler.

3.50 m. kadar genişliği olan bir yaya yolunda ve taşıt yolu ile binalar arasındaki 4 m. lik mesafede ağaç dikimi tavsiye edilir. Uzun yılların tecrübesi bunun mümkün olduğunu göstermiştir. 1898 Norm Yönetmeliği umumi caddelerin imar ve inşaat planlamasındaki gaz, su, kablo ve diğer lüzumlu tesislerin inşai tertip ve tanzimini kapsar. Günümüzün sıkışık trafiği karşısında cadde içindeki hafriyatlar fazlasıyla rahatsız edici olur. Tabii bu sebeple de bütün lüzumlu tesislerin yaya yolları altında çözümlenmesi çareleri araştırılır.

İlgili kuruluşların tam bir anlaşma içersinde yapacakları müşterek çalışmalarla Mannheimda fazla trafik yükü olmayan yan caddelerde ana tesisler trafik yolu içinde halledilebilirdi. Su, gaz, ısıtma, pis su drenaj kanalından ibaret olan bu tesisler için asgari 5.50 m. genişliği olan bir trafik yolu yeterlidir. Posta ve polis teşkilatlarına ait kablolar ve elektrik nakil hatlarının yaya yolu altına yerleştirilmesi için 70 — 80 cm. genişlikte bir alan gerekir. Buradaki küçük taçlı bir ağacın kök alanı için yaya yolu en az 2.50 m. genişlikte olmalıdır. 3.50 m. genişlikteki bir yaya yolunda sadece kablo hattı için yer kalır. Tenha yan caddelerde (sokak) yalnızca elektrik ve haberleşme kabloları için imkân lazımdır. Diğerleri de yerleştirildiği takdirde ancak tek taraflı ağaçlandırma mümkün olur.

Park yerindeki bir ağacın acalıp kazıklarla korunması

Direkler, ilân sütunları, yangın bildirmeye mahsus telefon tesisatı vs. gibi yolun müştemilatı ve hatta cadde ağaçları için, trafik yoluna ait bordür taşından itibaren 65 cm. lik mesafe emniyet esasının gereğidir. Dalların ilerideki gelişmesi de düşünülerek, ağacın gövde ortasından bordür taşına kadar en az 1 m. mesafe olmalıdır. 1898 Norm Yö-

8

5. Asfaltlanmış yaya yolunda yeteri kadar genişlikte bir yer ayrılarak kaldırım taşı döşenir.
6. Bisiklet veya yaya yolu içindeki ağaç yerlerinin zarif şekilde kaplanması.
7. Gömülmüş ve betonla doldurulmuş eternit boru ile ağacın korunması. Kök gelişmesi durumuna göre her zaman mümkün değildir.
8. Ağaçlı ve asfaltlanmış bir park yerinde sulama için doldurma deliği bulunan drenaj borusu yerleştirildikten sonra hendeğin üstü kaldırım taşı ile döşenmiştir.
9. Ağaç çukurunun kapatılması için demir ızgara, dar delikli ve sağlam olmalıdır. Ortada bırakılan boşluğun, gövdenin gelecek yıllardaki kalınlaşmasına uygun olması gerekir.

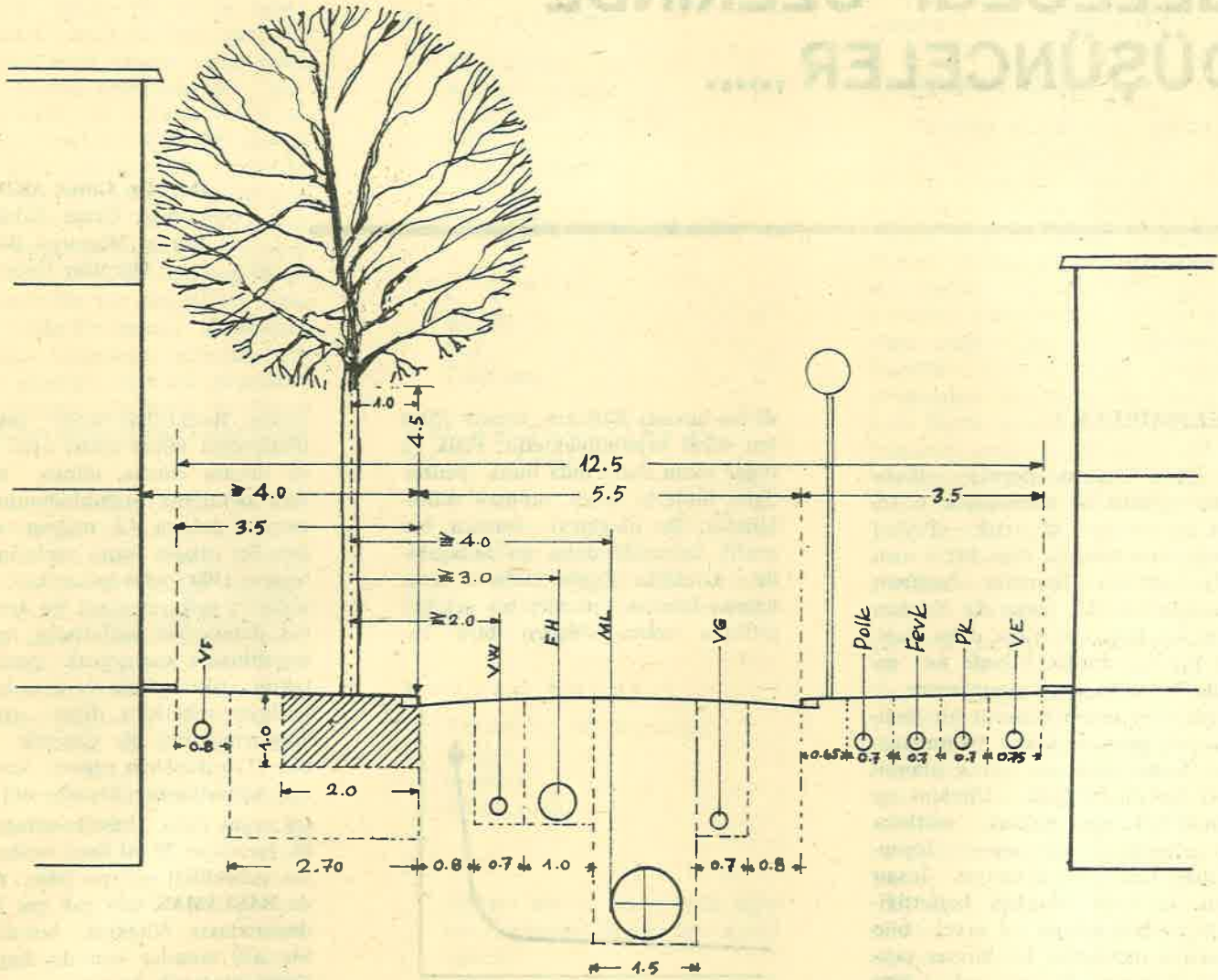
9

netmeliği, fıkra 13.) Bu demektirki, 4 m. lik bir genişlik içinde ağacın tacının yarısı için yalnız 3 m. lik bir imkân vardır. Bu, ağaç dikimi için ancak 6 m. den fazla genişliği kabul eden «Norm Yönetmeliği»ne aykırı düşmektedir. Bu yönetmeliğe tamamen uyulduğu takdirde gelecekte ancak pek istisnai hallerde şehir içinde ağaç dikilebilecektir. 3 m. lik bir mesafe ancak küçük taçlı bir ağacın taç yarısı için yeterlidir. Prensipde ağaç dikim aralığı olarak verilen ortalama 10 m. mesafe, pratikten beklenemeyecek bir sınırın zorlamasından iba-

rettir.

Cadde alanı içindeki sürekli kazılar bir problemdir. Bu sırada ağaçların köklerinde sık sık zararlar meydana geldiğinden ayakta kalmaları için emniyetleri garanti edilemez. Bu türlü zararlar ekseriya seneler sonra kendini belli ettiği gibi sorumlusu da çok zaman tespit edilemez. Hafriyat çalışmaları sırasında meydana gelen zararların çoğu, köklerin dipden kanıtılarak koparılması şeklinde olur. Yalnız ilgili kuruluşların değil, işi yapan inşaat firmalarının da devamlı uyarılması, öğütlenmesi ve öğretilmesiy-

le, Mannheim'da kök zararlamaları çok azalmıştır. Olayın meydana geldiği yerden Yeşil Sahalar Dairesine bir telefon kafidir. Daha hafriyat meydana gelen hemen motorlu bir bakım grubu tarafından yaralar onarılmaktadır. Ağır ihmal ve dikkatsizlik sonucu olmadığı takdirde, kök tedavisi parasız yapılmaktadır. Kök zararlarının giderilmesi için Yeşil Sahalar Dairesine haber vermeden bir firma suç üstü tespit edilse de gene kök onarımı yapılır. ancak karşılığında masrafları ödettirilir. Bu usul bu zamana kadar çoğu hallerde etkili olmuştur.

WE Cereyan nakil hattı
PK PTT. Kablo hattı
Fevk Yangın ihbar kablo hattı
Polk Polis kablo hattı

1 0 1 2m

WG Gaz hattı
FH Isıtma hattı
ML Karışık su direnaja hattı
VW Su hattı

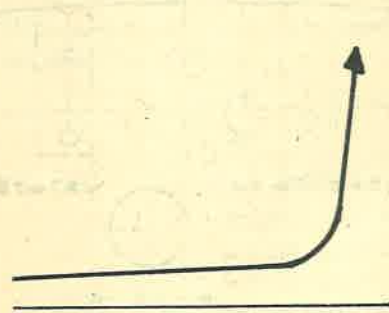
PEYZAJ PLÂNININ GELECEĞİ ÜZERİNDE DÜŞÜNCELER.....

Doç. Dr. Günel AKDOĞAN
A.Ü. Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarisi Bölümü
Öğretim Üyesi

GELİŞMELER :

İleri ülkelerde peyzaj plânlaşması çalışmaları günümüzde o kadar gelişmiştir ki, artık «Peyzaj Planlaşması nedir?» diye bir soru akla gelmez. Bununla beraber, memleketimizde gene de oldukça yeni bir konu ve biraz daha değişik bir kavramdır. Nerede ne şekilde tanımlanırsa tanımlansın, önemli olan nokta devamlı bir değişime ve gelişime konu bulunmasıdır. Tıpkı bilim ve teknik alanındaki gelişmeler gibi. Nitekim ne zaman geleceğe baksak, mutlaka bu gelişmelerin geçmişini düşünmekten kendimizi alamayız. İnsan oğlu ilk defa tekerleği keşfettiği tarihten bir milyon yıl evvel bile kainatta mevcuttu. İlk kuvvet taşıyıcısı formunu bulana kadar, 4000 sene geçti. Fakat buharlı vasıtadan iç patlırlı motorlara geçiş, ancak 70 yıllık bir zaman aldı. Motorlu vasıtaların keşfinden uçağa geçiş ise, ancak 19 senelik bir zamana ihtiyaç hissettirdi. Nihayet insanoğlunun saatte 1200 km lik süratten 2600 km sürata geçişi üç aylık bir zaman içinde gerçekleşmiştir. Şim-

di ise havada 8000 km, fezada 22000 km sürat yapabilmektedir. Fizik ve diğer bilim dallarında buna benzer daha binlerle örnek bulmak mümkündür. Bu olayların sonucu, bir grafik üzerinde daha iyi anlaşılabilir. Grafiğin çizgisi binlerce sene hemen hemen, paralel bir şekilde gitikten sonra, birden bire ro-

ket hızı ile düşey olarak çıkmağa başlamıştır. Bu grafik nüfus artışı grafiği ile aynı paraleldedir. Burada nüfus istatistikleri üzerinde durmak istemiyorum. Ancak bir takım meşhur nazariyecilerin ortaya koyduğu bir iki önemli noktayı belirtmekte fayda

vardır. Bunlardan birisi; şayet halihazırdaki nüfus artışı aynı tempo ile devam ederse, dünya nüfusunun ortalama yoğunluğunun 3000 yılında dekara 4.8 milyon olacağıdır. Bu rakam iskan yerlerinde m² başına 1300 kişiyi bulacaktır. İkinci noktaya gelince; şayet bu artan nüfus dolayısıyla patlayacak hale gelen dünyayı kurtaracak parlak bir takım fikirlerimiz ve meselâ fazlalıkları roketlerle diğer uydulara gönderme gibi bir çaremiz varsa bile (!) roketlerin yapımı için mevcut kapasitemize kıyasla nüfus artış oranı daha büyük olduğu için, bu işe en az 70 yıl önce başlamamızın gerekliliği ortaya çıkar. O halde **BAŞLAMAK** için çok geç kalmış durumdayız. Nitekim bu düşünce bir çok konular için de doğrudur. Şayet biyolojik kurallara ve plânlaşma prensiplerine uyarak kainatta bir **UTOPIA** yaratma ümidimiz varsa, bu işe de başlamak için çok geç kalınmıştır demek yanlış olmaz. Her şekilde de otobüsü kaçırmış durumdayız. En az 150 sene evvel başlamamız gerekirdi sonucuna varıyoruz. Biz hakikaten kaçırılan bir otobüsün — kaybolan

tabii çevremizin — arkasından koşan ve durdurup yaptığımız hataları tamire çalışacak yerde, ısrarlı bir ümitle, onu geçmeğe çabalayan insanlar durumundayız.

TEKNOLOJİK GELİŞME

Belki de «**TABIATA DÖNÜŞ**» hareketleri istisna edilirse, her disiplinde **GELECEK**, bir takım teknolojik gelişmelere konu bulunmaktadır. **PEYZAJ PLANLAMASI-DA** acaba bu kalıba uyuyor mu?

Yani bu gelişme çarkının içinde dönüyor mu? Diğer bütün bilim ve sanatlar yeni bir takım materyal ve tekniklere sahip bulunmaktadırlar. Bizim tekniğimizdeki yenilikler veya değişiklikler ise, ancak konstrüksiyonel metodlardaki küçük ilerleyişler veya esasen aşına olduğumuz peyzaj elemanlarının tanzimlerindeki bir takım ufak tefek yenilenmeler, diğer bir deyimle yaratma gücümüzdeki kıpırdanışlar, tazelenmelerdir. Yeni materyaller enderdir. Zira bitkiler binlerce seneden beri pek az değişmiştir; toprak, kaya ve su elemanlarında hemen hiç bir değişiklik yoktur. O halde biz, peyzaj mimarları, insanlığın teknolojik gelişme yarışında güneşin, havanın, klorofilin ve manzaranın terapatik tesirlerine ait değerlerimizle mi iştirakçi olacağız?

Fonksiyonumuz bunun çok ötesinde, insanın çevresine ait problemlerinin hallinde, imkân dahilindeki bütün alternatiflerin değerlendirilmesi ve mukayesesinin yapılmasına kadar gitmelidir. O halde, alternatiflerin seçiminde ve öncelik kazanmalarında bir ölçüye sahip olmamız gerekir. Sübjektif ölçülerin dışında, bir tarafta halli gereken meselelerimiz diğer tarafta **PEYZAJ SÖRVEYLERİ**’miz, peyzaj plânının ana dayanağı olacaktır. Bu sömreylerin, sadece fiziki faktörlere dayandırılmadan, sosyal ve ekonomik kriterlerin süzgeçinden de dikkatli ve bilgili şekilde geçirilmesi şarttır. Değerlendirmede ise, bir çeşit **DEĞER ANALİZLERİ** metoduna ihtiyaç vardır. Ancak çok yönlü kıymetleri böyle bir araç yolu ile indikümler dışına çıkarıp seçebilir ve planımızın dayanağını tayin edebiliriz.

Böyle bir analiz metodu ile mesela üstün bir rekreasyon değeri olan bir peyzaj parçasının

sağladığı zevk ile ,oraya bir fabrika inşa edilmeyişi ile ortaya çıkan sosyal ve ekonomik kayıp mukayese edilebilir. Hakikaten oldukça komplike bir miyara ihtiyacımızın olduğu ortadadır.

DOĞAL KAYNAKLAR :

«**Arazi Kullanma Ekonomisi**» çalışmasının doğal kaynaklarımızın değerlendirilmesiyle başlaması gerekir. O halde bizim herşeyden evvel bu deyim en geniş anlamı ile dile getirmemiz gerekir. Bu bakımdan doğal kaynaklar içine sokacağımız elemanların bir listesini burada vermek faydalı olur kanısındayım.

Mineraller :

Yapı taşları
Kumlar, çakıllar
Kireç, jips, çimento
Killer
Maden yatakları
Topraklar
Diğer mineraller (Tuz gibi)

Yakıtlar :

Kömür
Yağ
Tabii gaz

Bütün şekillerde Su ve Arazi :

Ziraat
İskân
Endüstri
Kumullar, Bataklıklar, Islak topraklar Rekreasyon için «plajlar, su kenarları»). Mera

Hayvan hayatı :

Yabani ve ehli hayvanlar
Kuşlar
Balıklar
Böcek nesli

Bitkiler :

Mahsul olarak (Kerestelik ağaçtan, meradaki ota kadar hepsi)
Ağaçlar
Çalılar
Yer örtücü bitkiler
Çayır satuh motifi olarak

İklim ve hava

(temiz ve taze hava da dahil)

Ulaşım yolları

Güzel manzaralar

Kat'i şekil de **DOĞAL** olmadıkları halde bazı insan yapısı eleman-

lar da bu gurup içinde mütela edilmektedirler. Bunlar mesela körfezler, kanallar, yaya yolları, suni göller, tarihi anıtlar vb.

Doğal kaynakların sınıflandırılmasında bir takım sürtüşmeler olmakla beraber, en önemli mesele, yeni keşfedilen bir takım doğal kaynaklarının insanların yaşama ortamında ve çevresinde meydana getirecekleri fiziki değişme konusunda ortaya çıkmaktadır. Özellikle ister **İNSAN** ister ender **BİTKİ** veya **HAYVAN** habitatlarında bir takım önemli değişiklikleri sonuçlandıracak doğal kaynak kullanışları bir çok ciddi peyzaj planlama konularını ortaya koymaktadır. Zira bir peyzaj plâncısının çalışması **İNSAN — BİTKİ — HAYVAN** varlıklarının tümüne, en uygun habitatı, yaşama ortamını sağlamaktır.

TANIMLAMALAR :

PEYZAJ PLÂNI’ndan bahsederken neyi kastettiğimizi iyice belirtmemiz gerekir. Şehirsal ve Kırsal plânlar kavramının hangi kapsamına girilmektedir? **PEYZAJ PLÂNI** «**Uluslararası Tabiatı Koruma Teşkilatı**’nın **EKOLOJİ** komisyonunun benimsediği şekilde «gittikçe değişen şartların gerektirdiği hususları dikkate alarak, ekolojik prensiplere uygunluk halinde olmak üzere, peyzajı tashih eden çalışmanın genel çizgilerinin ortaya konmasıdır.» şeklinde mi kabul edilmelidir? Haddizatında bu genel tanım, mantığa çok uygun gelmektedir. Planlama prosedürü içinde **ŞEHİR** ve **KIR** diye bir ayırım yapmak ve birinciye daha önemli bir plânlar elemanı olarak bakmak, bir çok plâncının yaptığı ortak bir hatadır. Bununla beraber bir çoğunun aksine, bazı Avrupa, Amerika ülkelerinde **KIRSAL** peyzaj, birden fazla olan kullanışlar (Multipleuse) için planlanmaktadır. Aslında bir **BÜTÜN** olan planlamayı **KIRSAL** ve **ŞEHİRSEL** olarak kati şekilde bir ayırma tabii tutmak doğru olmaz. Bu bakımdan Prof. Hackett’in tarifine uyarak **PEYZAJ PLÂNINI** «herhangi bir peyzaj parçası ihtiva eden memleketin fiziki plânlamasının bir kısmıdır» şeklinde tanımlamak yerinde olur.

Harita ve planlar üzerinde çalışmamız, plâncı olarak bizi oldukça statik bir duruma getirmektedir. Çizdiklerimizin bir müddet sonra geçerliliklerini kaybetmelerinden hatta, meselenin tamamen yalnız bir çözüm şekline girmesinden çe-

kiniriz. Fakat şurası muhakkaktır ki, konuya ne kadar büyük bir yetenekle girsek bile, her zaman belirli bir derecede hatalı olabileceğimize kendimizi hazırlamamız gerekmektedir. Nitekim, mesela 18. asır **NATURALİSTİK** akımı ile ortaya çıkan fikirler, hemen hemen 100 sene sonra tamamen değişmiştir. Bugünün düşünceleri ise, bir kaç yıl ve hatta bir kaç ay sonra geçerli olmayabilir. O halde biz, meselelerin hallinde mutlak bir cevap yerine, müsbet fakat sınırsız şekilde gelişme yolu olan, daha ileriye dönük ve devamlı şekilde gelişim halinde bulunan bir fikrî çalışmayı kabul etmek durumundayız. **DEĞİŞİKLİK**'ten kaçınılmaz. O halde gelişimin gerektirdiği talepleri kapsayan değişmeler, artan nüfus ve gıda ihtiyaçları birer vakıdır ve halihazırda da bizim üzerimizde kuvvetle etki yapmaktadırlar. Sadece bu sebepten dolayı bile **PLÂN** deyiminin kullanılışı şüphe götürmektedir **PLÂNLAMA** deyiminde bir elastikiyet olmasına mukabil, **PLAN'IN** esas itibarıyla bir diyagram veya harita ile ilişkisi olması ona kattiyet kazandırır ki, bu da bizim bu kelimeyi kullanışımız bakımından biraz sakıncalıdır. Zira uzun devreli Gelişme Plânlarının çok defa daha tamamlanmadan evvel geçerlilik veya aktüalitetlerini kaybettikleri bir gerçektir. O halde **PEYZAJ PLÂNI** olarak kullandığımız deyim, mutlak anlamı dışında, devamlı olarak değişen ve gelişen ve yeni değerlendirme, düşünce ve vak'alarla en son duruma cevap verebilen elastiki bir faaliyet programı olarak kullanılmalıdır.

İHTİYAÇLAR :

Bu kısımda fazla ayrıntıya girmeden, insanın arazi konusundaki dört esas ihtiyacını incelemekle yetineceğiz. Bunlar:

- Gıda temini için arazi ihtiyacı.
- Barınak temini için arazi ihtiyacı.
- Endüstri temini için arazi ihtiyacı.
- Rekreasyon için arazi ihtiyacı.

Gıda temini için arazi ihtiyacı: Son iki asırdır bir Avrupalı insanı besleyecek arazi miktarı 22 dekar-dan oldukça geniş imkânları varış bize ileride daha da az bir arazi ile yetinmek zorunda kalacağımızı düşündürmektedir.

Bugün dünyamızın gıda ve açlık problemleriyle karşı karşıya bu-

lunduğu gerçeğine rağmen, bazı demograf ekonomistler bu problemin dünya nüfusunu sınırlayacak bir sebep olmadığı fikrini savunmaktadırlar.

Barınak temini için arazi ihtiyacı: 18. yüzyıla kadar bütün Avrupada hatta en zengin kimselerin bile çok az maddi konfora sahip olmalarına mukabil, mekân bakımından oldukça geniş imkânları vardı. Orta halli bir ev bir çok dekarlık bir alan içine inşa edilirdi. Bugün Avrupa'da değil bizde bile, şehirleşmeye konu olan büyük şehirlerimizde, geniş bahçeli evlerin mekân ve gizlilik bakımından avantajları yerini, daha konforlu bir sıkışıklık ve açıklığa terketmiştir. Gelecekte bu mekân darlığı daha da artacaktır.

Endüstri için arazi ihtiyacı : Endüstriyel alandaki gelişme daha geniş bir alana yayılmaktan ziyade, yoğunluk kazanmak şeklinde olagelmektedir. Otoriteler bu konudaki arazi ihtiyaçlarının sür'atle statik bir noktaya ulaşacağı fikrindedirler.

Rekreasyon için arazi ihtiyacı : En fazla problemi olan konu budur. Zira rekreasyon ve taze, temiz hava veya olan ihtiyaç, kat'i ve ölçülebilir nitelikte değildir. Maddî refahın, seyahat arzusunu, eğlence ve sporu teşvik ettiği bilinen bir gerçektir. Ayrıca fertlerin tek tek veya toplu halde yararlanmaktan hoşlanacakları şekilde eğlence hedeflerinin de ayrılmasında zorunluk vardır. İnsanların gittikçe daha fazla seyahat etme imkânlarına sahip olmalarına ve daha fazla sayıda kimsenin mobil hale geçmesine karşılık, seçme imkânları azalmaktadır. Nitekim bizden sonra gelecek nesiller meskûn olmayan bir yere hiç bir zaman gidemeyecekler veya keşfedilmemiş bir vahşi tabiat bulamayacaklardır. Bazı spesifik örnekler bu konuya daha geniş bir perspektif kazandırabilir. Mesela yapılan bir incelemeye göre İngiltere'de herkes aynı zamanda sahilleri gezmeğe kalkışsa, bir ayak boyu mesafe içine üç sıra insanın girmesi gerekmektedir. Şu halde, şayet nüfus artışı dondurulabilse, ziraat ve imalât da sabit bir talebe erişse, müstakil evlerde oturma işi artacağı halde, bunun temini gene de mümkün olmaz. Netice olarak da rekreasyon için mekân ihtiyacı daima artan bir talep olma durumundadır. İnsanların iskân ve mamul maddelere ait ihtiyaçlarının

ikinci derecede de olsa iki önemli rolü ve etkisi olacaktır. Bunlardan birisi kum, çakıl, taş gibi inşaat maddelerinin ve özellikle kereste talebinin artması (F.A.O.'nun rakamlarına göre 1980 yılında dünya kereste ve odun ihtiyacı bugüne kıyasla dört kat artış gösterecektir). İkincisi ise yüksek çok katlı yoğun iskân alanlarında yaşama oranının artışı ile hafta sonu tatillerinde uzak yerlere gitme, açık hava ve geniş mekân arama ihtiyacı ve dolayısıyla seyahat talebini arttıracakı konusudur.

EKOLOJİ :

İnsanoğlu dünya üzerindeki nisbeten kısa hayatına rağmen, arazi formu ve atmosfer üzerinde bugüne kadar yine pek fazla değiştireci etki yapmamış olduğu halde, bitki ve hayvan hayatı üzerinde çeşitli şekilde etki yapmış, onu değiştirmiş ve işlemiştir. Öyle ki bugün artık «**CLİMAX VEGETATION**» yani belirli iklim bölgelerini karakterize eden bitki toplulukları, sadece teorik olarak kalmıştır. Dünya üzerindeki ilk yarım milyon senesi içinde insanoğlu, çevresine tabi olmuştur. Bunu takibeden diğer yarım milyon içinde ise, farklı derecelerde onu değiştirmeye gayret etmiş ve muvaffak olmuştur. Bir takım bilginler, ölüm oranındaki büyük dalgalanmaların, insanoğlunun çevresi üzerindeki yetersiz kontrolünün bir sonucu olduğunu ortaya koymaktadırlar. Yirmi birinci asır insanının çevresini mutlak bir kontrol altına alacağı ve dolayısıyla ölüm oranının sabit ve alçak bir değere ulaşacağıda iddia edilmektedir.

Bildiğimiz kadarı ile **TOPRAK** minerallerin, biyolojik ve kimyasal elemanların değişen bir denge içinde bir araya gelmesinden ortaya çıkan kompleks bir sistemdir. Ziraat tarihinin 10.000 yılı içinde dünyanın pek az yerinde, toprağı insanoğlu tarafından değiştirilmemiş bir saha kalmıştır. Hatta **HYDROSPHERE** tabakası drenaj, sulama, depolama vb. etkilerle değiştirilmiştir.

İnsanoğlunun hayvanlara karşı olan sevgi - nefret duygularının neticesi olarak tahrip veya koruma faaliyetleri intizamsız şekilde yer değiştirmiş ve nihayet daha şimdiden yüzlerce hayvan türü ortadan kalkmıştır. Bu vandalizmde gıda ve deri için olan ihtiyaçların ortaya koyduğu tahribat daha büyük bir faktör olarak rol oynar. Hayvan

neslinin ortadan kalkmasına dönük faaliyetler gelecekte de devam edecek ve **TABIATI KORUMA** bilinci ne gittikçe daha fazla erişen insanların bütün gayretleri ise belki de sadece **TABIİ KORUMA BÖLGELE- Rİ**'ndeki türlerin biraz daha arttırılmasından öteye geçemeyecektir.

Bitkilerin kültüre alınması sonucu ise, bazı niteliklerin kaybolması pahasına, yeni bir takım özellikler ortaya çıkmıştır ki, bunlar mutlak surette tabiatın seçmiş oldukları değildir. Bu müdahale bugün o dereceye gelmiştir ki, artık **YABANİ, YERLİ, YABANCI** v.b. gibi orijin ile ilgili bitki değişimleri süratle manasını kaybetmiştir. Bitki göçlerini ve dağılımlarını önleyici Okyanus engelleri bile, insanların universal yayılmaları sonucu ortadan kalkmıştır. Hatta asırlardan beri yerleşmiş olan çiftçilik metodlarının ortaya koyduğu vejetasyon motifleri bile ekonomik mülahazalarla değişmektedir. Bütün bu faaliyetlerin müstakbel sonucu ise **GLOBAL** ölçüde bir **EKOLOJİK KARARSIZLIK**'tır. İnsan, ekolojik gıda zincirinde son halkadır ve her türün kaybı veya habitatın değişimi ise, **motifin parçalanması** veya bölünmesidir. Neticede kaybeden insanoğludur.

O halde **EKOLOJİ**'ye tabii veya insan tarafından kontrol edilmiş bir **DENGE** elemanı olarak baktığımızda, geleceğe ait sıhhatli ve mesut bir toplumu garanti edebilmesi için planımızın «**Arazi Kullanma ve İdaresi**» metodları ile birlik-

te ileri bir tarım tekniği ve yüksek standartlı bir **KORUMA** politikası için gerekli bütün çalışmaları kapsamaması zaruri görülmektedir.

Tabii kaynaklardan herhangi birinin israfı halinde diğerleri üzerinde zararlı etkilerin olacağına göz önünde bulundurulması ve **HA- VA, SU, GIDA MADDELERİ** arasındaki dairevi bağı ve bu bağda insan faaliyetlerinin oynadığı rolü bilmek ve hatırdan hiç çıkarmamak gerekir.

SONUÇ :

Peyzaj planının, ancak bütün bilinen vakıalar esas alınarak formüle edilebileceğini ortaya koyduktan sonra, bazı katı kalıplar içinde hareket edilmemesi gereği kendiliğinden ortaya çıkar. Plan daimi bir gelişme halinde olacaktır. Bu gelişme sür'atle fakat hiç bir zaman aceleye getirilmeden gerçekleştirilmelidir. Planın gelişimine ait bazı ana prensipler şöylece özetlenebilir:

- Gelecekte **PEYZAJ PLÂNLAMA- SI**, sadece prodüktif olmayan araziye inhisar etmemelidir. Bütün kırsal arazi kullanımını da kapsamalıdır.
- Ziraat arazisine dönüştürme **Reclamation**), restorasyon, rekreasyon, ormancılık, koruma alanları, hububat ve çayır—mer'a arazisi kalıplarının tayini, drenaj vb. çeşitli faaliyet dalları «**Arazi Kullanma ve İdaresinin**» bir parçası olarak, ayrılmaz bir

bütün teşkil etmelidir.

- Aynı arazinin birden fazla kullanışlar için plânlanması prensibi ana hedef olmalıdır. (Rekreasyon faaliyetleri ile tarımsal ürünler arasında bir rotasyona yer vermek gibi)
- Mekanizasyonun tarımda yerini alması ve böylece daha geniş bir zirai peyzaj kalıbının adaptasyonu uygulanmalıdır.
- Aynı şekilde, geniş ölçekli tek bitki türü kültürünün yapıldığı tarım alanları, yarı ekonomik kullanışlı küçük ölçekli tarımsal veya rekreaktif alanlarla bölünmelidir.
- Planda, **BÖLGESEL** farklılıklar belirtilmeli ve kuvvetlendirilmelidir.
- İleriki yıllarda iş gücünün daha fazla değerlendirilmesi dikkate alınarak, fazla el işini gerektiren yüksek standartlı peyzaj ve bahçe tanzimlerinin yerini, daha az detaylı ve rasyonel bir planlama almalıdır.
- Arazinin rekreasyonel kullanışı, ya doğrudan doğruya veya dolaylı olarak gelir getiren bir yöne kaydırılmalıdır.
- Yarım günlük, bir günlük veya hafta sonu tatilleri için mümkün olduğu kadar çok ve yeni bir takım alanlar bulunup ortaya çıkarılmalı ve bunlar koruma tedbirlerine paralel olarak, geliştirilmeli ve faydalanmaya açılmalıdır.

ALLAH'IN YARATTIĞI GİBİ

Prof. Dr. Kerim Ömer ÇAĞLAR

A.Ü. Ziraat Fakültesi Toprak
İlmi Kürsüsü Öğretim Üyesi

1966 yılının Münih'te parlak, güneşli ve oldukça sıcak geçen bir pazar günü eşimle birlikte, çevrenin en canlı göllerinden biri olan STARRENBARGERSEE'ye gittik.

Münih'ten göle kadar yolun iki tarafı ve bütün göl çevresi insan gayretleriyle yetiştirilmiş ormanlarla kaplı idi. Gölün etrafını vapurlar durmadan dolaşır ve kıyı boyu kurulmuş pastane, lokanta ve plajlara devamlı insan taşır. Bu eğlence yerleri güzel bahçeler arasında serpiştirilmiş türlü renklerde güneş şemsiyeleri, onların altında oturan, pistte dans eden veya plajda uzanan, yüzen, kimi motorlu kayak, kimi su bisikleti ve yelkenlilerle hareket halinde bulunan insanlarla adeta dolup taşmakta idi. Bunlar bizim görmeye pek alışmadığımız manzaralardan olduğu için hangisinde karar kılıp oturacağımızı pek bilemedik. Çünkü biri ötekinden güzeldi.

Göl çevresini vapurla bir defa dolaştıktan sonra, ikincisinde yanibaşımızda oturan bir Alman çiftine en enteresan yer olarak neresini tavsiye edeceklerini sorduk. Bize Natur-Ecke iskelesinde inerek yalnız Münih değil, belki de Almanya'da benzerine rastlayamayacağımız bir yer görebileceğimizi söylediler. Buranın bütün özelliğinin günün kararmak üzere olduğu anda başladığını da sözlerine eklediler.

İskelede bizimle beraber inen 50 — 60 kişi hemen seçirterek patika yollardan ormanın içine daldılar. Ben buranın neyin nesi olduğunu etrafa bakarak araştırırken iskelenin hemen yanındaki büfemsi bir yer gözüme çarptı. Önüne konan iskemlelere hem bir az dinlenir ve hem tavsiye edilen bu yerin mahiyetini esaslı şekilde öğreniriz düşüncesiyile oturduk.

Burada yaşlı bir karı - koca hizmet ediyordu. Onlar bize «Natur-Ecke» nin ne olduğunu uzun uzadıya

anlattılar. Burası her türlü insan müdahalesi yasak olan bir Tabiat köşesi idi. Binlerce hektar saha içinde her şey: ağacı, çiçeği, otu, hayvanı, böceği, kurdu, kuşu buranın yerli malı idiler. Buradan kimse bir dal veya ot parçası koparamaz. Burada avlanamaz, böceklerle mücadele yapılamaz, kuruyan dallar, kendiliğinden kopuncaya kadar ağaçlarında asılı kalırlar, yere düşen dal ve yaprakların tabiat etkenleri dışında bir müdahaleye maruz kalmaları da yasaktır. İnsanlar bu ormanı hiç bir suretle kirletemezler. Hayvanların beslenmesi için getirecekleri yiyecekleri bu işle görevli besleyiciye vermek zorundadırlar. Ve daha bir sürü kayıt ve şartlar.

İskeleden 1,5 — 2 kilometre içerde enteresan bir saha vardı. Burada yaban hayatı yaşayan geyikler, sular kararınca inerler, özel surette yerleştirilmiş yemliklerde karınlarını doyururlar, suluklarda da sularını içerek ormanın içindeki yerlerine dönerler. Bu günlük yaşantı yılın 365 gününde tekrarlanır durur.

Güneş bir hayli alçalmıştı. Etrafı seyrederek geyiklerin geleceği yere doğru yürüdük. Orman gittikçe sıklaşıyor ve ağaçların yoğun gölgeleri günün bir hayli ilerlediğini anlatıyordu. Bizim yavaş yürüyerek gittiğimiz istikamete doğru arkadan bir hayli insan bizi geçip gittiler. 2 kilometreden fazla yol aldıktan sonra pek çok insanın sıralar halinde bekledikleri yere geldik. Çıt çıkmıyordu. Bazılarının üstü örtülü, bazılarının açık bir sürü yemliğin bulunduğu bu yere her gelen elinde taşıdığı paketi buranın bekçisine verip yerini alıyordu. Paketlerde portakal kabuğundan tutunuz da türlü meyvalar, ekmeç parçaları gibi yiyecekler getiriliyordu.

İnsanlar yemliklerden 60 metre kadar uzakta yer almışlardı. Biz de aralarına katılıp bekledik. Ortalığın

adam akıllı karardığı bir anda orman içerisinden geyikler sökün etmeye başladılar. En önde yaşlı bir kösemen, arkasından irili ufaklı bir ordu bize doğru gelmeye başladı. Şimdi artık nerde ise herkes nefesini kesmiş durumda idi. Hayvanlar önce ihtiyatlı yürüyorlardı. Sonradan daha bir serbestleşerek yemliklere yanaştılar ve 15 — 20 dakikada ortalığı silip süpürdüler. Yiyecek bir şey kalmayınca, gene kabile reisi diyebileceğimiz koca boynuzlu geyik - baba önde, milleti arkasında, yem sahasının hemen kenarında şırıldayan kaynağa yaklaşarak sularını içtiler ve sallana sallana ormanın içinde kayboldular.

Allahın bu ormanı ile bizim tümü tanrının hediyesi olan ormanlarımız arasında çok fark vardı. Bizim memleketimizde bu oranda sık ormana hiç rastlamadım. Yaşları yüz yılların üstünde olan ağaçlar, dört bir yanda yetişmekte olan taze fidanlarla çok muhteşem bir görünüş arz ediyordu.

Biz nerde ise her şeyi Allahın yarattığı halde kalan Yurdumuzun bir örneğini göreceğiz zannıyla bu ziyaretten vazgeçecektik. Halbuki durum hiç de bizdekine benzemiyordu. Biz tanrı verilerini, nerde olursa olsun bozmayı marifet bilmiş ve ormanlarımıza alabil-diğine kıymışız.

Türkiye'yi bir kaç yüz yıl önce gezen yabancıların kitaplarından öğreniyoruz ki, bugün çırılçıplak hale gelmiş olan İç — Anadolu o zamanlar geçit vermez ormanlarla kaplı imiş. Şimdi bu geniş sahaların bozkırlaşması yetmiyormuş gibi 3 — 5 dönüm ekim yeri kazanabilmek için orman katliamına bütün şiddetiyle devam ediyoruz. Hele orman suçlarını af etme kanunları çıktıkça insanın deli olması işten değil. Bir taraftan asker ve sivil teşkilat 3 — 5 ağaç yetiştirmeye gayret ederken bu kanunların niçin çıkarıldığını anlamak mümkün olmuyor.

Bir yabancı ormancının rahmetli Tahsin Çoşkan Tarım Bakanı iken söylediği acı sözleri hiç unutamam.

Tahsin bey soruyor :

Ormanlarımızı nasıl buldunuz?

Cevap şu oluyor :

Tarihler Türk'lerin Anadolu'ya şimdi dünyanın en geniş isteklerinin kapladığı Orta Asyadan geldiklerini yazıyor. Şimdi niyetiniz nereye göçmek?

Asırlardan beri değişmeyen bu orman düşüncemizi galiba bırakmaya hiç niyetimiz yok. Yok ama hani artık dünyada barınacağımız yer de pek kalmadı galiba.

İskeleden seyrettiğimiz göl çevresi gece bir başka manzara almıştı. Kıyılar parlayan bir pırlanta kolye gibi idi ve bu kolyenin suda yansıyan titrek görünüşü daha da muhteşemdi.

Ne çare ki, bu güzel gezi, Yurdumun perişan durumunu hatırlattığı için bize zehir oldu.

yaban hayatı, rekreasyon ve turizm

Çeviren:

Adnan ASTEKİN

Ziraat Y. Müh.

D.S.İ. Ağaçlandırma ve
Parklar Fen Heyeti Md.

Baraj gölleri, çevre ekolojisinde meydana getirdiği ani değişiklikler yanında, gerek rekreasyonel tesisler ve yaban hayatı kaynaklarının inkişafın da artan talepler için ve gerekse ekonomik kazanç için müstesna imkânlarla sahip bulunmaktadır. Değişen birçok ada veya uzun yarımadalar nedeniyle böyle yeni göller aynı zamanda eğlence ve araştırma için tabii sahaların muhafazasına; ayrıca, tabii güzelliklerin ve açık sahaların korunmasına da imkân vermektedir. Bunlara ilâve olarak yaban hayatından faydalanmayı, rekreasyonu ve turizmi içine alan muhtelif maksatlı kullanışlar için çevredeki ormanlardan da fazlasıyla istifade sağlamak mümkün olmaktadır. Muhafaza sahalarındaki kontrollü yaban hayatı avcılığı çok defa, bu sahaları yöneten idare tarafından makul karşılanabilir; öyleki, yaban hayvanlarının et ve derilerinden gereken ekonomik kazancın temini yanında, meraklılar

tarafından yapılacak avcılık-tan, yaban hayatını yakından temaşa ve bu hayatı fotoğraflarla tespit etmekten bir hayli kazanç sağlanabilmektedir.

İlk safhada, tamamlanmış olan yaban hayatı ve rekreasyonel gelişmenin plânlanması, fizibilite analizleri bitinceye kadar herhangi bir baraj gölünde, yaban hayatı, rekreasyon ve turizm için idare ve yatırım plânlamasında ekonomik kayıplara maruz kalınabilir. Plânlamada dikkat edilecek en mühim husus, tam bir yaban hayatı idaresi görüşü açısından, genellikle, haklı bir mazeret kabul olunmayan rezervuardaki su basmasından kıymetli yaban hayatı cinslerini yahut müstesna numunelerin kurtarılmasını temin etmektir.

Yeni bir baraj gölünün civarında, yaban hayatının gelişmesi ve korunması için yapılan bir programda, esas rezervuar havzasına ait koruma plânlamasından başka, hatta, gölde meydana gelen küçük, belirli adalar üzerinde de olsa, mevcut küçük tabii sahaların yerleşimine sırasıyla yer vermek icap eder. Bütün havzayı içine alan koruma plânlaması, arazi ve su kullanmanın her durumunda, çok iyi koruma prensipleri üzerinde ısrar eden bir karaktere sahip olması gerekir. Koruma prensipleri, herşeyden önce birinci plânda, ekonomik gelişimi hareket noktası olarak görüyorsa, müsamaha ile karşılamalıdır. Koruma için plânlama safhasında hesaba katılan görüşler, aşağıda belirtilen dört paragrafta müzakere olunabilir:

Yeni bir gölün veya göle ait bütün drenaj havzasının idaresinin diğer cepheleriyle birlikte, muhtelif maksatlı kullanışlar için turizm, reaksiyon ve yaban hayatından faydalanmanın geliştirilmesi, koordinasyonu ve hepsinin bir bütün haline getirilmesi işi, plân-

lama sayesinde nasıl olmaktadır? Plâncılar, mevcut kaynağı ve onun gelişmesi için potansiyeli, özellikle, millî parklar, av sahaları, orman sahaları ve diğer av ve orman idaresi sahalarını — ki bunlar, kamping, su kuşları ve kara avcılığı, balıkçılık, sandal kullanma, yüzme ve su kayağı gibi değişik rekreasyonel mak-satlara hasredilebilir — gayet titiz teşhis etmelidirler.

Yeni bir gölün meydana gelmesi bir takım tabii sahaların tahrip olmasını ve diğer taraftanda başka sahaların ortaya çıkmasını intaç eder. Fakat, erken plânlama, kaybolan telâfi etmek için, yeni bir yaban hayatı habitatının yaratılması için elde mevcut imkânlardan en büyük avantajı temin eder. Meselâ, su akıtan tali hendekler, zirai sulanmada su nebatları oluşunda ve yaban hayatı habitatı bakımından, hizmette bulunabilirler.

Turist yolları, barınma limanları, iskeleler, ve turist için konaklama tesisleri gibi rekreasyon ve turizm gelişimi için altyapı tesisleri, gölün tasarlanmış olan tüm gelişimi ile birlikte inşa olmalı ve tabii güzelliklerin görünüşünün muhafazasına göre yerleşim yapılmalıdır.

Korumada, mahalli halkın eğitimi ve turistler için tabii sahalar ve arkeolojik sitelerin tanıtılması işi, yaban hayatı, turizm ve rekreasyon gelişimi programlarının önemli bir kısmını teşkil eder. Ve, bütün plânlamanın daha ilk safhasında buna, dikkat edilmelidir.

Bütün bu düşünceler, uygulanacak kanun ve kararnemenin, münasip olan idare tarzının tayini hususunda yaban hayatı, rekreasyon ve turizm için takip olunacak politikasını, önce, formüle etmeyi emreder.

Rekreasyon için rezervuarların gelişimindeki yatırımlarda, bilhassa, birinci de-

recede kıymet takdirinde dikkatli olmaya ihtiyaç vardır. Bu gün Asya ve Afrikanın çok yerinde, turist ticareti için rekreasyonel gelişime ihtimal gayret edilmektedir. Bununla beraber, bu, gelecekte rekreasyonel kullanışlar için, uzun bir dizi plânlamayı ima etmediği gibi; bu, iki kıta üzerindeki yeni baraj gölleri gelişiminin ilk çalışmaları arasına da girmemelidir. Başlangıçtaki teşebbüsler, gelişim plânının başlangıç ve sonunu bağlayıcı ve mütevazî görünüşte olmalıdır. Yeni yapılan bir baraj gölü ile, rekreasyon yönünden irtibat kurmada sportif balıkçılık, özellikle, cazip ve fayda sağladığından, gelişim plânında ilk safhaya alınmasında fayda mütalâa etmek gerekir.

Yeni baraj göllerinin civar yerlerinde turizm gelişmesini finanse etmede millî, beynelmilel veya özel teşebbüsten faydalanmak mümkündür. Millî veya Bölge turizm organizasyonları, daha geniş bir esas üzerinde, turizm gelişimi plânları arasındaki koordinasyon hakkında tavsiyelerde bulunmaya muktedirlerdir. Bu sahada hizmet eden büyük hava yolları ve beynelmilel otellerden çok faydalı bilgiler alınabilir.

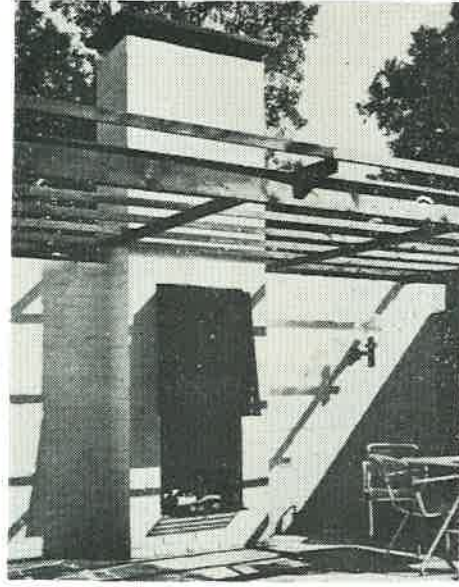
Rezervuar gelişiminin hazırlık safhasında, rekreasyonel ve turistik gelişim için birinci sınıf kuruluşlar kaybolduğundan beri, bu çeşit gelişimi, başlangıçtaki karar safhasında gözden geçirmiş olmak, çok büyük kâr sağlamış olabilir.

Yazan : Karl F. LAGLER
FAO 1969

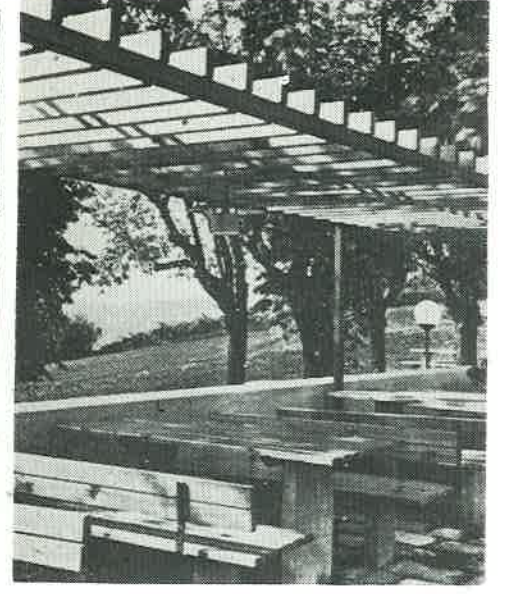
ansiklopedik bilgiler

Dış mekânda hacim elemanları

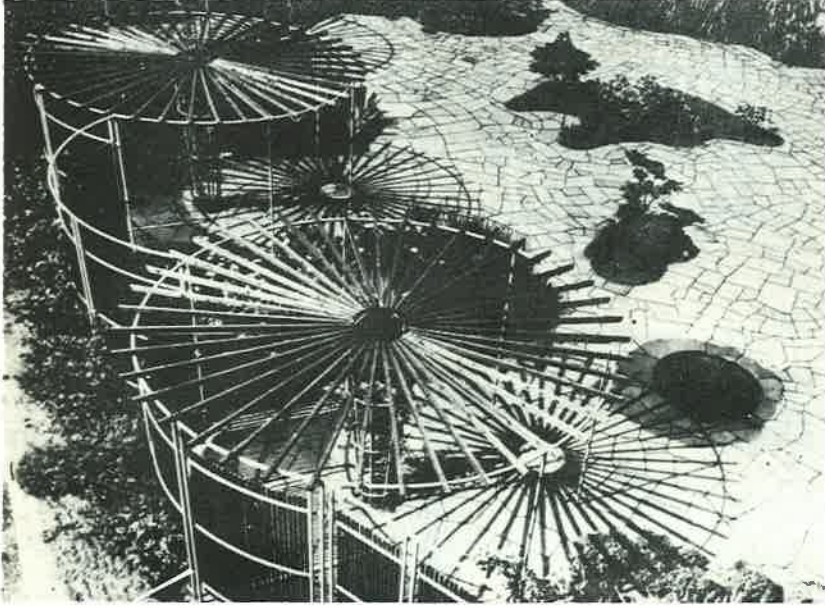
• ÇATI ELEMANLARI

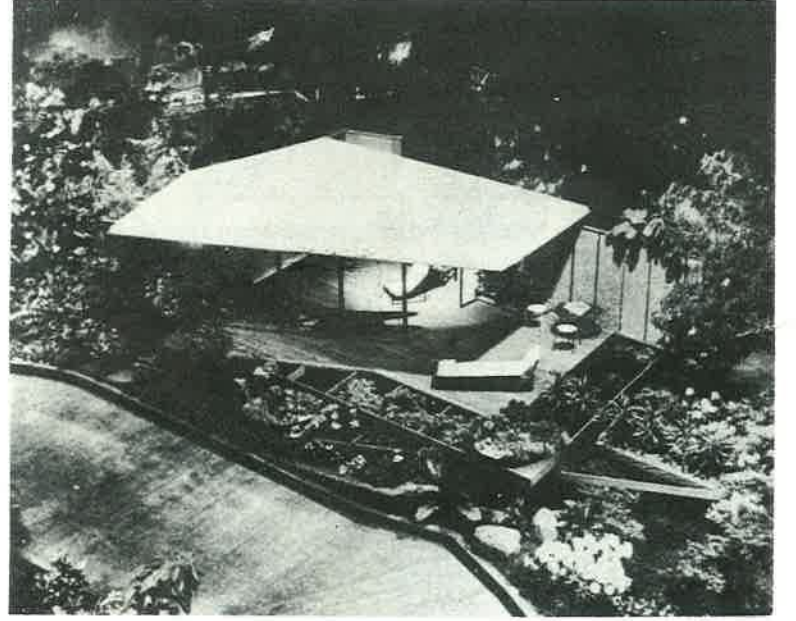
1

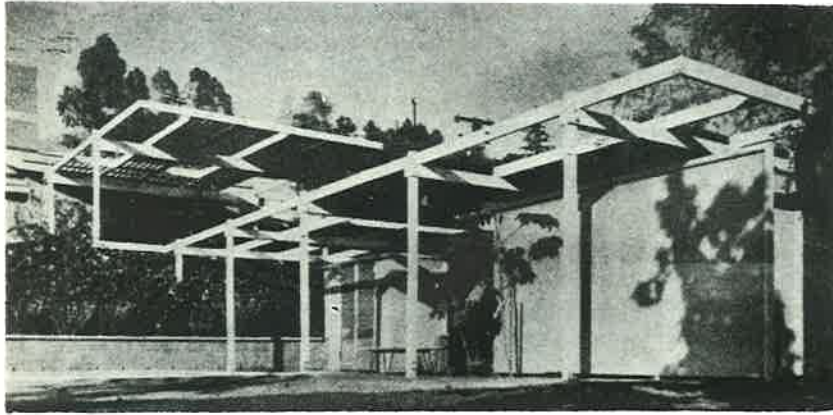
2

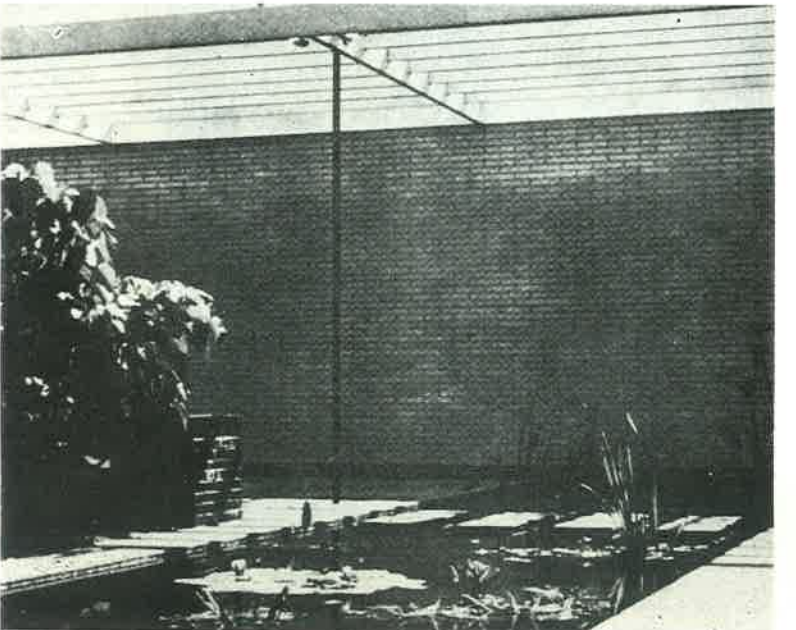
3

5

4

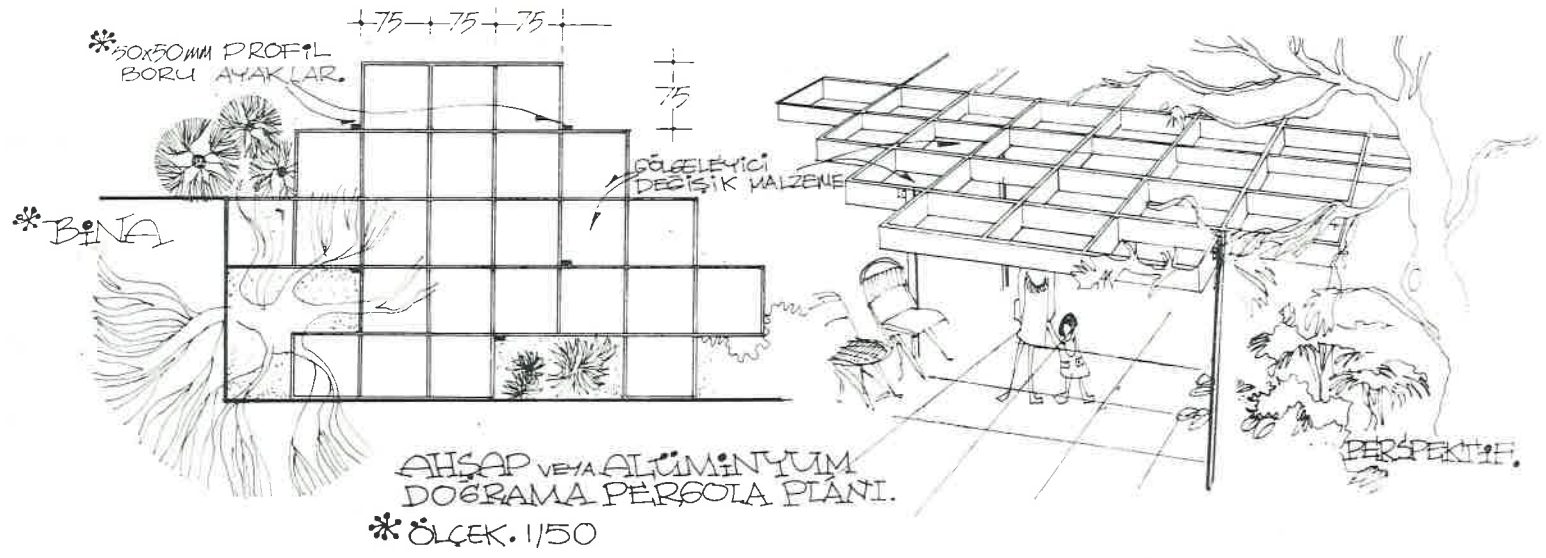
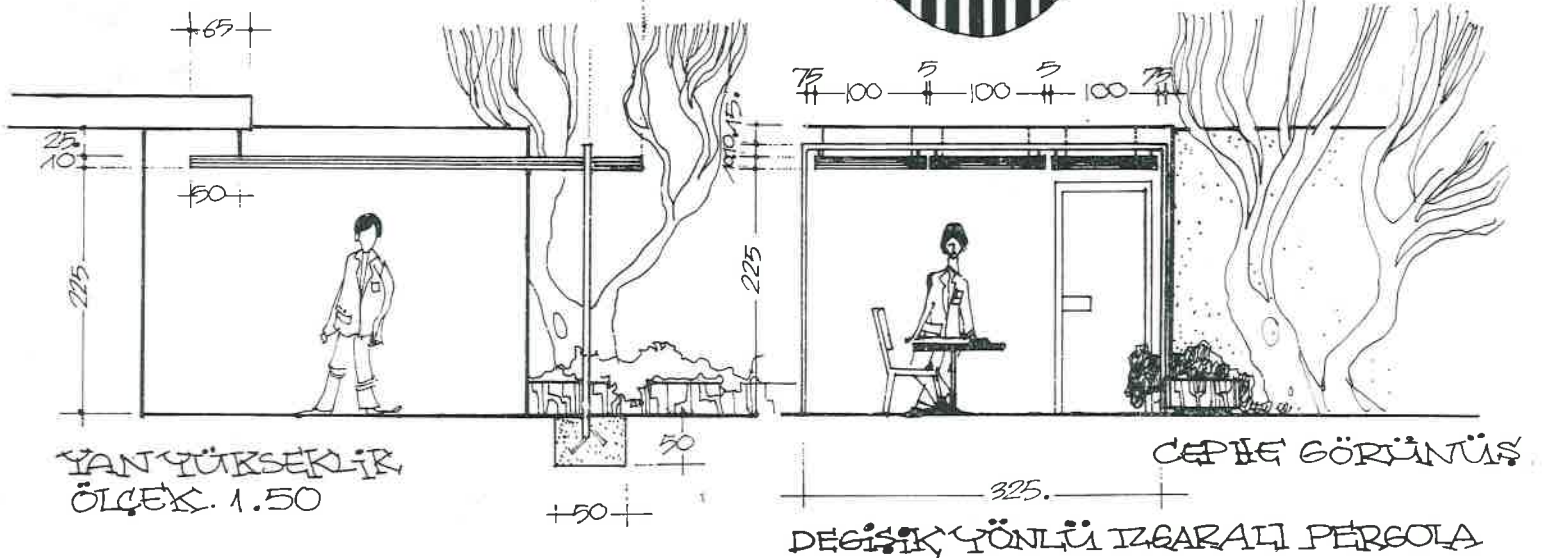
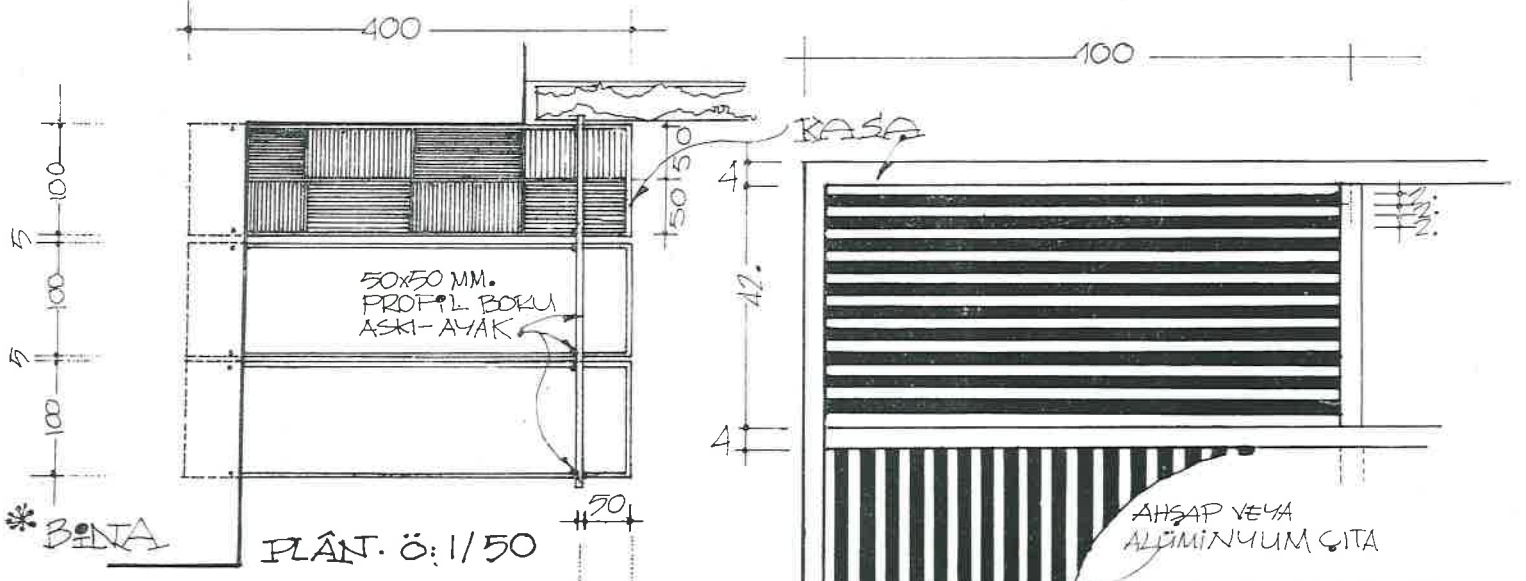
6

1. Beyaz sıvalı ve şömineli oturma yeri için gölge temin eden ahşap bir pergola.
2. Bir kır lokantasında pergolalı oturma grubu.
3. Çelik boru ve ahşap kombinasyonundan aairesel bir pergola tipi.

4. İki üniteli ve farklı yükseklikte kombine edilmiş dikdörtgen formda ahşap bir pergola. Pergola ile yapı arasındaki bütünlük dikkati çekmektedir.
5. Güneş, yağmur ve rüzgara karşı paravanalı solid bir pergola tipi.
6. Dekoratif bir bitki havuzu ve pres tuğla duvar ile pergola kombinasyonu. Su içinde, *Acorus calamus variegatus*, *Pontederia cordata*, *Sagittaria Lancifolia*, *Cyperus alternifolius* bitkileri.

• KONSTRÜKSİYON DETAYLARI

PERGOLA
DETAYLARI..

• BİTKİ TANIMI

MOR SALKIM

Wisteria (Lat.)
Wistaria (İng.)

Familyası : LEGUMINOSEAE

Genel Özellikleri : Kışın yaprağını döken sarılıcı bitkilerin en güzel örneklerinden biridir. 6 - 10 m uzayabilir ve ileri yaşlarında 10 - 15 cm. çapta kalınca sarılıcı gövde yapabilirler. Yapraklar bileşik, genellikle soluk yeşil renkte hafif görünüşlüdür. Çiçekler bezelye çiçeği şeklinde, ekseriya mor, mavimtrak mor ve nadiren beyaz renkte salkımlar halindedir. Bazı türlerde salkımların boyu 30 - 50 cm. uzunluğu bulur. Mayıs ayında çiçeklenirler ve bütün bitki mor salkımlarla donanır. Ağustos ve Eylül aylarında da tek tük çiçeklenme görülür. Çiçek güzelliği bitkinin en tipik ve çekici özelliğidir.

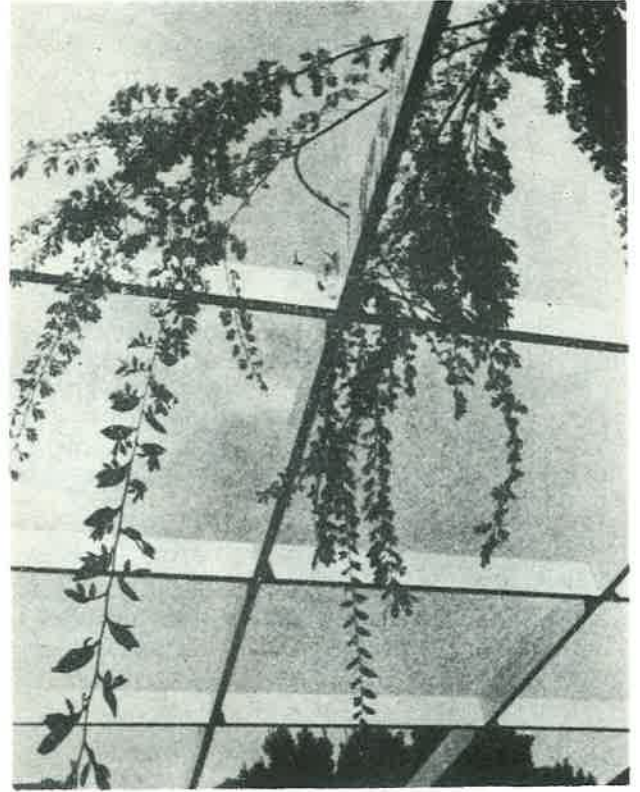
İklim ve toprak istekleri : *Wistaria*'lar genellikle ılıman bölgelerin bitkileridir. Bununla beraber soğuk iklimlerde de oldukça dayanıklı olan türler vardır. Ancak bu gibi yerlerde güneşli güney veya batı marazlı duvarları tercih ederler. Toprak bakımından çok seçici olmamakla beraber, kuru, kumlu, derin toprakları sever ve buralarda çok güzel gelişirler.

Peyzaj sanatında kullanım yerleri : Ev bahçelerinde, balkon ve teraslarda pergula ve duvarlar için iyi bir sarılıcı materyal olarak kullanılacak en güzel bitkilerden biridir. Parklarda da hem sarılıcı bitki olarak gölgeliklerde, hem de yer örtücü olarak geniş alanlarda kullanılabilirler. Bütün sahil bölgelerimiz ve Orta Anadolu için peyzaj plânlamalarında iyi bir materyal olarak tavsiyeye şayandır.

Üretimi : En kolay metod, yazın daldırma ile üretmedir. Kök çeliği de diğer bir çoğaltma yoludur.

Önemli çeşitleri : *Wistaria floribunda* (Japon Vistaryası) Japonya'da parklarda, mabet bahçelerinde en fazla kullanılan ve en dayanıklı olan, mavimtrak mor çiçekli cazip bir türdür.

W. chinensis (Çin Vistaryası) mavimtrak mor çiçekli ve «floribunda» kadar dayanıklı olmayan bir diğer türdür.

WISTERIA CHINENSIS

AVİZE

Yucca (Lat.)

Yucca, Adams needle (İng.)
Palmiilie (Alm.)

Familyası : LILIACEAE

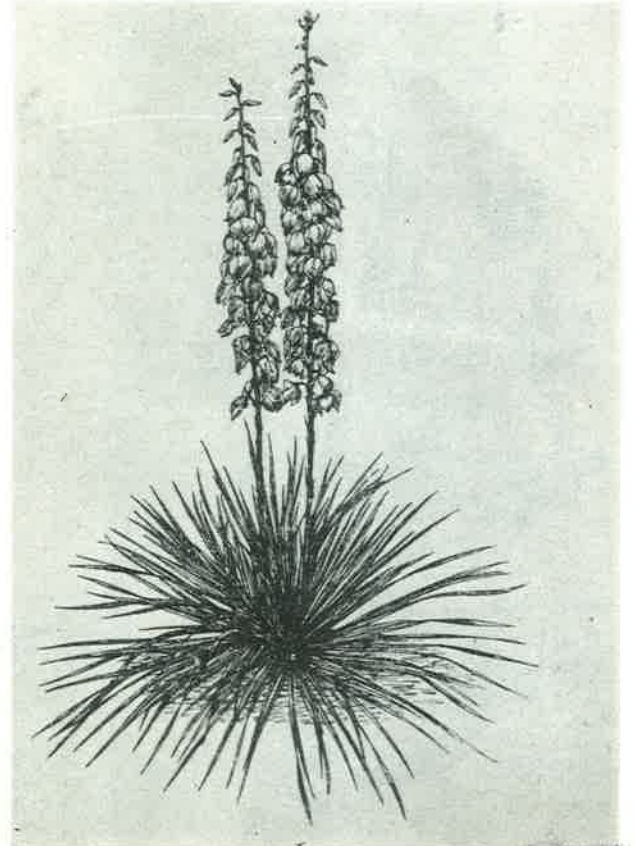
Genel özellikleri : Yuccalar herdem yeşil çalı veya ağaç formundaki bitkilerdir. Bazı türlerde gövde toprak seviyesinde kalır uzamaz. Bazılarında ise 1 - 2 m boylanan ve üzerinde düşen yaprakların izlerini taşıyan çizgili silindirik gövde, en tipik özellik olarak belirir. Yaprakları koyu yeşil veya gümüşü yeşil renkte, kılıç şeklindedir. Bazı türlerde dik, bazılarında uçlara doğru aşağı kıvrık dururlar. Çiçekler beyaz ve bazan krem veya eflâton tonda büyük, fincan şeklindedirler. Mayıs'tan başlayarak sonbahara kadar aralıklı olarak çiçeklenirler. Dik ve çok uzun bir sap üzerinde çok sayıda çiçek bir arada teşekkül eder. Bitki tümü ile çok cazip egzotik karakterdedir.

İklim ve toprak özellikleri : Genellikle tropik ve subtropik bölge bitkileridir. Güney batı Amerika ve Meksikada yerli olan türleri vardır. Bununla beraber kontinental iklime dayanıklı bir çok türleri de bulunur. Bunlar arasında özellikle *Yucca filamentosa*, *Y. glauca*, *Y. flaccida*, *Y. baccata*, *Y. recurvifolia* en dayanıklı türlerdir. Yuccalar süzek, kumlu - tınlı toprakları ve güneşli yerleri tercih etmekle beraber, hemen her çeşit toprakta ve yerde gelişirler. Güzel bir çiçeklenme için güneşlenme şarttır. Bütün kıyı bölgelerinde ve Orta Anadolu'da bile muvaffakiyetle kullanılabilirler. İsbetli bir tür seçimi gereklidir.

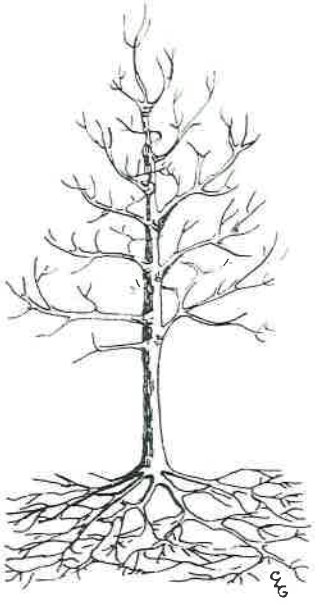
Peyzaj sanatında kullanım yerleri : Bazı tropik ve subtropik bitkilerin kaligrafik özelliklerini göstermesi, ayrıca çiçek gösterileri, bu bitkiye peyzaj sanatında müstesna bir yer sağlar. Tek veya gruplar halinde dikilebilirler. Çizgi ve çiçek özelliğini belirtecek bir fon önünde kullanılmaları isabetli olur. İnfomal tertipli bahçe kadar formal bir düzende de yer alabilirler. Ev bahçeleri, parklar ve özellikle bulvarların refüjlerinde büyük gruplar halinde kullanılacak en seçkin herdem yeşil bitkilerdir.

Üretimi : Tohum ile, dip sürgünleri ile, gövde veya rizom çelikleriyle olur. Çelikle üretmenin serada yapılması gerekir. Kökten ayırma en yaygın üretim metodudur.

Önemli çeşitleri : *Yucca filamentosa*, en dayanıklı türlerden birisidir. Yerden itibaren yapraklanır ve ancak 50 - 100 cm. boyunda bir gövde yapar ve bu gövde üzerinde sık yapraklardan rozetler taşır. Çiçekler yazın çok uzun saplar üzerinde, beyaz renkte açar. *Yucca glauca*, dayanıklı olan diğer bir çeşittir. Yapraklar kıvrılmaz dik dururlar, çiçekler yeşilimtrak beyaz renktedirler. *Yucca gloriosa* en dayanıklı çeşitlerin dev cüsseli olanıdır. 2,5 m. boyunda gövde yapar ve rozetler halinde yaprakları taşır. Çiçekler 1 m. uzunluktaki dallar üzerinde çok sayıda teşekkül ederler.

YUCCA GLAUCA

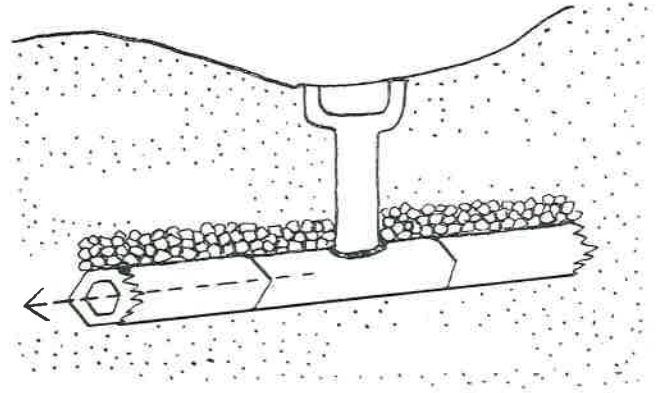
1

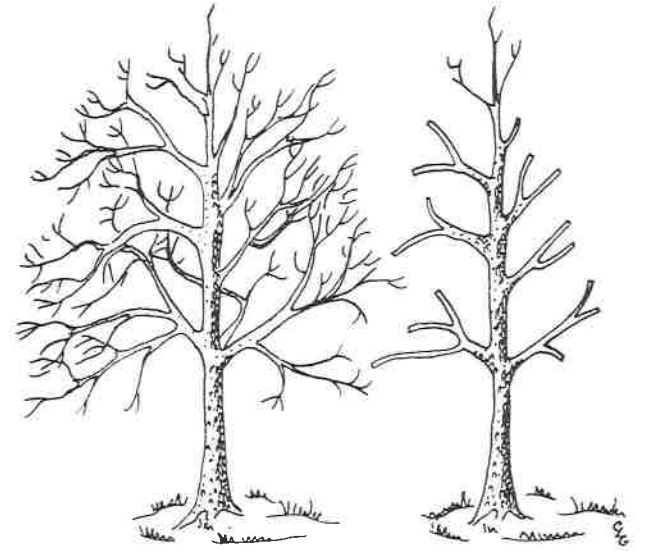
2

3

4

5-6

Şekil : 1 — Ambalajsız bir yapraklı ağaç fidanı

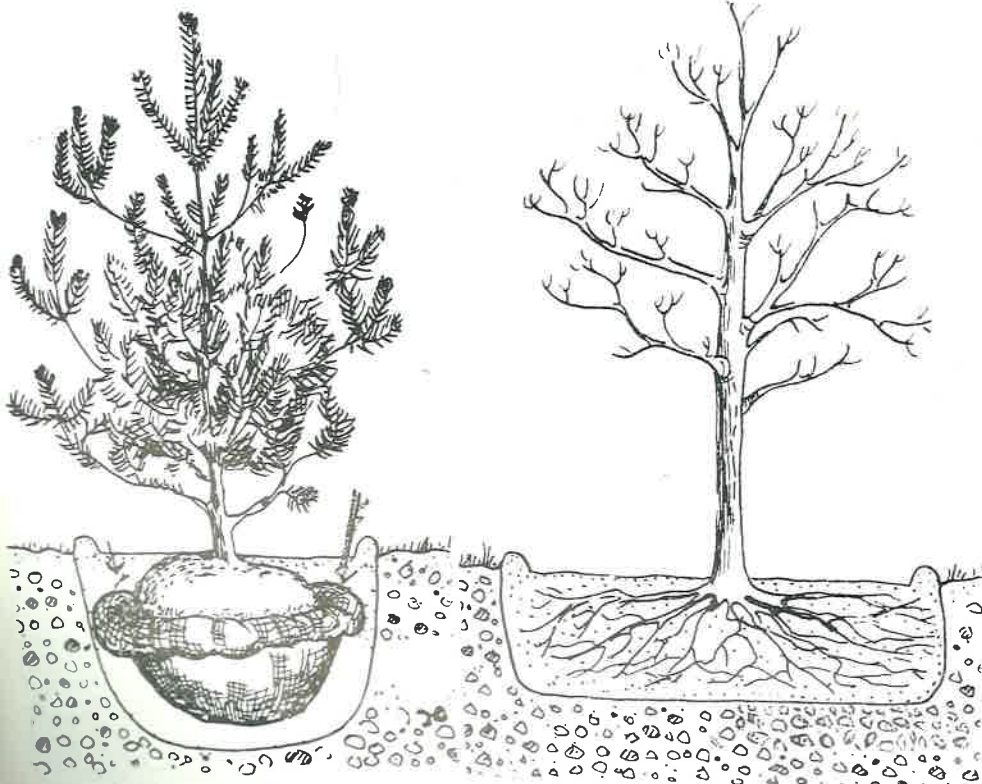
Şekil : 2 — Çuval ambalajlı bir ibreli fidan

Şekil : 3 — Herdem yeşil kaplı bir fidan

Şekil : 4 — Drenaj

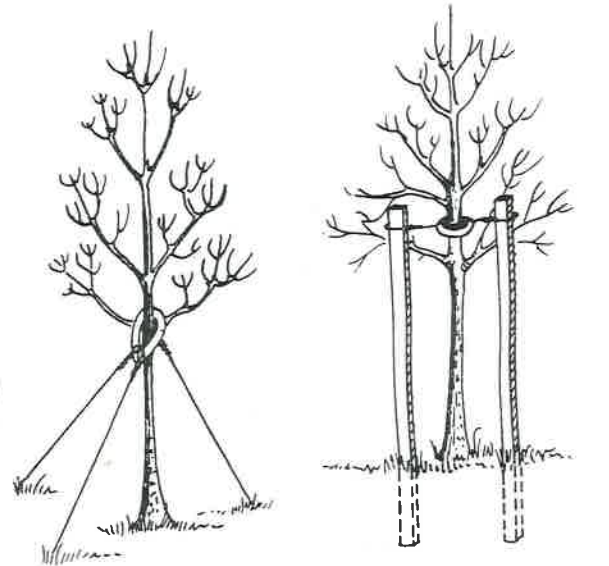
Şekil : 5 - 6 — Yapraklı ağaç fidanının dikim ve dikim budadması

Şekil : 7 — İbreli ağaç fidanının dikimi

5

7

Şekil : 8 - 9 — Dikilen bir fidanın bağlanması

süs ağaç ve çalıları nasıl dikilir ?

DERLEYEN

Dr. Salih VURAL
A.Ü. Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarisi Bölümü
Asistanı

AĞAÇ VE ÇALILAR, Peyzaj planlamasının pahalı olan elemanları arasındadır. Bu konuda bir para yatırımı bahis konusu olduğu hallerde yerinde bir satın alma ve gayesine uygun bir dikim hususunda azami ve ciddi bir dikkatin harcanması gereklidir. Dikim işine önem verilmezse, fidanın büyümesi yavaşlar ve hatta kuvvetli bir belirti göstererek ölebilir. Ağaç dikim işleri ile ilgilenenler, arasında daima tekrarlanan bir söz vardır: «Yeni bir fidan için kesenizden eğer 20 lira çıkıyorsa, unutmayınız ki, bunun 1 lirası fidana, geri kalan 19 lirası ise, onun yetiştirileceği toprağın hazırlığı içindir». Her ne kadar böyle bir söz var ise de bu, fidan için yeterli bir ortamın önemi üzerine dikkatleri toplamak amacıyla söylenmiştir.

FİDANLARIN SATIN ALINMASI

En emin yol, güvenilir satıcılardan fidanların satın alınmasıdır. Çünkü, ancak buralarda ağaç ve çalılar taşımaya uygun bir şekilde kökleri kompakt bir durumda ve budamaya tabi tutulurlar. Fidanlıklarda büyümüş bitkiler, düzenli bir bakım, sulama ve gübrelemeye tabi tutulduklarından, gayet iyi bir durumda bulunurlar.

Süs ağaç ve çalıları şu üç şekilde satın alınabilir: a) Çıplak köklü durumda, b) Kök toprağı sarılı ve çuvala alınmış vaziyette, veya c) Kap içinde büyütülmüş fidanlar durumunda.

a) Çıplak köklü - topraksız fidanlar: Yalnızca yapraklı küçük ağaç ve çalılar bu durumdaki fidanlar olarak başarı ile taşınabildikleri için geç sonbaharda, kış içerisinde veya erken ilkbaharda uyanmadan yerlerine dikilebilirler.

Herdem yeşil bitkiler, tohumundan üretilmiş çok küçük yaşlı bitkiler hariç, hiç bir zaman topraksız olarak nakledilmemelidir (Şekil 1).

b) Kök toprağı sarılı veya çuvala alınmış fidanlar: Bütün süs ağaç ve çalıları ölçülerine bakılmaksızın kökleri sarılmış olarak taşınabilirler. Köklerinin çoğunluğu zarar görmediği sürece, taşıma işi bütün bir yıl boyunca başarı ile devam ettirilebilir. (Şekil: 2).

c) Kap içinde büyütülmüş fidanlar: Kök toprağı sarılı veya çuval içine alınmış bitkilerde olduğu gibi, bu tip fidanlarda bütün bir yıl süresinde başarı ile taşıma-

bilmekte, kökler kazmaktan dolayı herhangi bir zarara maruz kalmamaktadır. Bu fidanların tek kusuru büyümelerinin belirli bir ölçüye kadar olmasıdır (Şekil 3).

FİDANLARIN DİKİM ÖNCESİ BAKIMI

Fidanların kök ve dalları taşıma sırasında daima korunmalıdır. Taşımalarda fidanların tepeleri vasyta tentesine değdiği veya açık pencerelerden sarkıtıldığı takdirde yaprak, ibre ve genç dalların bünyesindeki nem kaybolabilir. Süs fidanları satın alınır alınmaz en kısa sürede içersinde yerlerine dikilmeleri en emin yoldur. Şayet dikimde bekleme zorunluluğu varsa, fidanları açık güneşe karşı ve rüzgâra kapalı gölge yerlerde muhafazası gereklidir. Fidanlar çıplak köklü ve topraksız iseler; bunları geçici olarak nemli kum, hızar talaşı, yaprak çürüntüsü veya yumuşak toprak içinde hendeklemek suretiyle nemi korunmalıdır. Kap içinde büyümüş veya kök toprağı sarılı ve çuval içine alınmış olan fidanların ise, nemli bir ortamda bulundurulması yerlidir.

TOPRAK DRENAJ

Süs bitkileri ancak iyi drene edilmiş topraklarda en olumlu bir gelişmeyi gösterebilirler. Eğer, su toplanma eğilimi bulunan sahalarda dikim yapmak mecburiyeti ortaya çıkarsa, nemli topraklara dayanıklı süs bitkilerini seçmek veya bazı kültürel yollara baş vurularak fazla su sahadan uzaklaştırılır. Arazi tesviyesi ile suyun toplanma alanlarında biriktirilmesi ve buradan da yeraltı drenaj boruları ile uzaklaştırılması için (30 — 40 cm.) genişliğinde ve (60 — 90 cm.) derinliğindeki kanallar yol kıyılarındaki büyük su toplama hendeklerine doğru meyilli olarak kazılır. Kanallara döşenen 10 cm. lik künkler veya delikli özel prefabrik plastik boruların aralık ve deliklerinin dolmaması, içindeki fazla suyun geri fıskırmaması için üzerine 5 — 10 cm. kalınlığında bir çakıl tabakası döküldükten sonra toprakla doldurulur. Bu tedbirle drenaj borularının teressübatla dolmaması ve daimi olarak açık bulunmaları sağlanmış olur (Şekil 4).

Toprak tesviyesinin tavsiye edilemeyeceği kadar düşük seviyeli su toplanma alanlarında, yüzey suyunun ana drenaj borularına akıtılması, onların tam üzerinde bir künk

sistemi tesisi ile mümkündür. Bu iş için, ana drenaj borularına dik olarak yerleştirilmiş bir künkün üst kısmında bir logar çukur yapılır. Logarın ağız kısmının dökme demirden yapılma bir süzgeç sistemine sahip olması halinde drenaj borularının dolmaması ve daima açık kalmaları sağlanmış olur.

TOPRAK HAZIRLIĞI

Ekseri bitkiler iyi drene edilmiş, süzek ve zengin bahçe topraklarında en iyi gelişmeyi gösterirler. Süs bitkilerinin dikimi için en elverişli toprak torf, çürüntü ve çok iyi yanmış ahır gübresi gibi serbest organik maddelerce zengin olanlardır. Genellikle, iki kısım yanmış, organik maddelerce zengin çürüntü ve gübre karışımı, üç kısım yerli bahçe toprağına ilâve edilerek ıslah edilirler. Pamuk çekirdeği küspesi ve kemik unu gibi bazı organik gübreler, toprakla karıştırılabilir. Suni gübreler ve yanmamış ahır gübresi köklerin yanmasına sebep olacağından, dikim sırasında kullanılmamalıdır.

ÇIPLAK KÖKLÜ TOPRAKSIZ FİDANLARIN DİKİMİ

Çıplak köklü fidan çukurları, bitki kökünün sıkışmaksızın ve zora gelmeden rahatlıkla doldurabileceği, yeteri genişlikte olmalıdır. Çukurlar, fidanlar yerleştirildikten sonra, kök kısmı altında 10 — 15 cm. kalınlıkta harçlı toprağı bulundurabilecek kadar derin ve kenarları dik olmalıdır. Fidanların zedelenmiş ve hastalıklı kökleri keskin ağızlı bir budama makası ile temizlenir. Aynı zamanda fidanların dalları, mevcut uzunlukların (1/2 — 1/3) oranında budanır. Bu iş, bitkinin su ve besin isteklerini azaltmasına yardım eder. (Şekil 5).

Fidan çukur tabanındaki harçlı toprak üzerine evvelce göstermiş oldukları orijinal büyüme seviyesine göre dik olarak yerleştirilir. Fidanın dikim derinliği, kök kısmı ile gövdenin başladığı yerdeki koyu renkli çizgiye bakılarak kolayca saptanabilir. Budamadan sonra çukura yerleştirilen fidanın kökleri, çukur tabanına yayılmış harçlı toprağı iyice kaplayacak şekilde itina ile elle yayılır. Kökler etrafında ve arasında hava boşlukları kalmayacak tarzda harçlı toprak iyice doldurulur. Böylece, çukurun 3/4 ü doldurulunca kök çevresindeki muhtemel boşlukların giderilmesi

için çukura, su verilir. Çukur seviyesi tekrar toprakla takviye edilir. Ve e rafında 10 cm yüksekliğinde bir sulama çanağı yapılarak ilerideki sulamalar esnasında su ve toprak kaybı önlenmiş olur (Şekil 6).

KÖK TOPRAĞI SARILI VEYA BÜYÜTÜLMÜŞ OLAN ÇUVALA ALINMIŞ VE KAPTA FİDANLARIN DİKİMİ

Bu durumda sa.ın alınan fidanların çukurları, sarılı bulunan kök toprağı kümesinin çapından en az % 25 büyüklükte bulunmalıdır. Fidan çukurunun, kök toprağı kümesini parçalamıyacak ve yeteri kadar taban harçlı toprağı ihtiva edebilecek bir derinliği olmalıdır. Fidanın kök toprağı kümesi çukura indirildikten sonra bunun üzerinde sarılı bulunan telis veya çuval dikkatle ipleri kesilerek aşağıya sıyrılmalıdır.

Kap içinde büyütülmüş fidanlar ise, kök toprağı parçalamadan kabından dışarıya çıkarılır. Bu iş, kabın cinsine göre ya teneke makasıyla, kesilerek veya üst kısımları ve kap çevresi dövülerek yapılır. Her cins bitki için fidan çukurunun tabanı bitkinin orijinal dikim çizgisi çukurun üst hizasını bulana kadar harçlı toprakla doldurulur. Bundan sonra, çukura indirilen fidan kök toprağı kümesinin yarısına kadar etrafındaki boşluklar toprakla doldurulur. Toprağın ve fidanın iyice yerleşmesi için çukurun tümü su ile doldurulur. Fidan çukuru 3/4 kısmına kadar harçlı toprakla doldurulunca fidan kök toprağı kümesini saran telis veya çuvalın muhakkak aşağıya sıyrılmaması elzemdir. Her tip fidanın dikimini takiben fidan çukuru çevresinde 10 cm. yüksekliğindeki sulama çanağının yapılması unutulmamalıdır.

FİDANLARIN SAP VE SAMANLA KAPLANARAK KORUNMASI

Özellikle sonbahar ve kış mevsimindeki dikimlerde yeni dikilmiş çalı ve ağaçların kök çevrelerinin sap ve saman kaplanması veya sarılması yerinde bir tedbirdir. 5 - 10 cm. lik kompost, saman, sap, kurumuş yaprak ve kabuklar, ahşap yongaları dikimi takiben toprağın yüzeyine yayılmalıdır. Bu tip tedbirler fidan kök çevresini ani donlara karşı korur ve buharlaşma ile su kaybını önler.

FİDANLARIN PEKİŞTİRİLMESİ

Boyları ne olursa olsun yeni dikilen bütün fidanlar pekiştirilmelidir. Bu iş küçük ağaçlardaki gelişmeyi teşvik eder ve genellikle gövdeyi bahçe aletlerinin tahribatından korur. Geniş ağaç ve ağaçcıklar bir halkaya bağlı 3 eşit tel veya halat ile yere bağlanır. Bu tedbir fidanı rüzgâr eğmelerine ve kök gevşemelerine karşı korur. (Şekil 8 - 9) Gövde ile temasa gelen gergi kısımlarında kabuk tabakasının zedelenmemesi için buralarda yumuşak halat veya lastik hortumdan yapılmış halkalar kullanılmalıdır. Madeni ve benzeri materyal kullanılmamalıdır.

FİDAN GÖVDELERİNİN SARILMASI

Yeni dikilmiş ağaçların kalın dalları ve gövdelerinin çuval veya özel kraft kağıdı ile sarılması halinde kabuk tabakası direkt güneş ışığının yakıcı tesirlerine ve fazla su kaybına, bazı böceklerle karşı korunmuş olur. Geniş gövdeli ağaçların sarılması toprak seviyesinden itibaren dallanmanın başladığı yere ve bazı hallerde alt dalları da kapsıyacak şekilde olmalıdır. Küçük ağaçlarda ise, bu iş, dallanmanın başladığı yere kadar yapılırsa yeterlidir. Sarma işi spiral bir şekilde, sargı materyalinin yarı genişliği, saran kısmın altında kalacak tarzda üstüste bindirilerek yapılırsa gövde üzerindeki sargının iki kat olması sağlanmış olur. (Şekil 10).

Bahçe plânlaması, ev plânlaması kadar önemlidir. Her ikisi, bütün halinde bir mekânı meydana getirebilir. Bu konudaki başarılı bir sonuca, ev ve bahçe plânlaması birlikte ele alındığı zaman ulaşılabilir.

Bu sayıdan itibaren, ev ve bahçe plânlamasıyla ilgili bazı prensipler sunulacaktır.

EV BAHÇESİNİN PLÂNLAMA PRENSİPLERİ

Doç. Dr. Yüksel ÖZTAN
A.Ü. Adana Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarisi Kürsüsü
Öğretim Üyesi

1. YAPI ve BAHÇE İLİŞKİLERİ

Dünyamızda bütün bir yıl sürecinde, yaşantımıza olanak sağlayan dış mekân örneklerinin sayısı parmakla gösterilecek kadar azdır. Bu nedenle, ev planlamasının amacı, iklim şartlarını teknik ve pratik yönden olumlu duruma getirmek suretiyle içinde yaşanabilir bir mekân düzenlemek olmalıdır. Çağdaş araştırmalar ve elde edilen pratik sonuçlar, peyzaj mimarlığıyla ilgili elemanların, özellikle iç mekân ikliminin kontrol ve geliştirilmesinde çok önemli olduğunu göstermiştir. Örneğin, bir bahçe yapı dışında bazı önemli fonksiyonları yerine getirmekle beraber, kontrol altına alınmış bir iklim kuşağını da yaratır. Sonuç olarak, lokal iklime oranla, daha kullanışlı bir ortam meydana gelir.

Bahçe mekânı, ev için vizüel yönden güzel bir yerleşme alanı ve ev içinden dışa dönük bir perspektifle beraber, iç mekân fonksiyonlarının çevreye yayılmasını da sağlar. Bu nedenle, ev planlaması iç ve dış mekânın her ikisini birden kapsamalıdır. Böyle bir planlama, içinde yaşadığımız mekânın, gördüğümüz objelerin, mekânda yer alan elemanların kullanışı ve bakımını bütün halinde kontrol altına alır; aile yaşantısı, indüvüdüel çalışma ve dinlenme ile rekreasyonel yönden en uygun bir çevre düzenini yaratır.

Hepimiz normal günlük çalışma yada bir seyahat dönüşünde, güzel, sempatik, rahat ve emniyetli bir ön bahçeden geçerek evimize girmeyi arzularız. Evimizi, problemlerle yüklü ve düzeni bozuk bir dünyadan sıyrılarak huzura kavuştuğumuz bir mekân olarak düşünebiliriz. Böyle bir mekân, hepimizin gerçekleşmesini arzuladığı bir ümittir.

Bu anlayıştaki bir ev planlaması ile ilgili problemler evrenseldir. Ve benzerdir. Çünkü, ihtiyaç ve isteklerimiz dünyanın her tarafında aynıdır, aktüeldir. Bu itibarla, ev planlaması dört ana fonksiyonu yerine getirmelidir: Ana Giriş, Genel Yaşama, Servis Alanı ve Özel Yaşama.

Ana Giriş: Ön bahçe, yaya yolu, oto yolu, saçak, ön teras ve antre

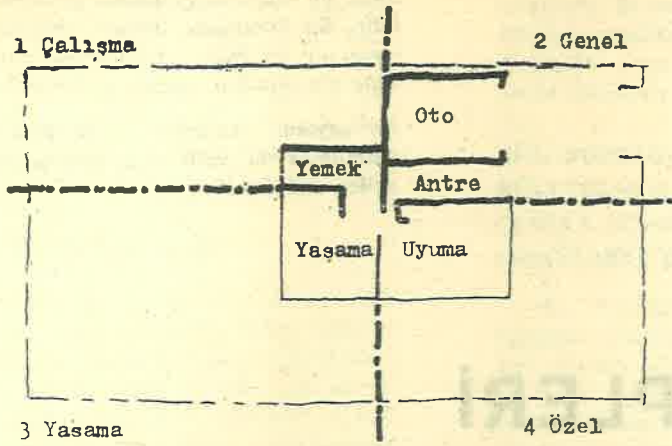
Genel Yaşama: Oturma, yemek, okuma, müzik ve oyun odaları; iç avlu, teras, dış yaşama alanı, dış avlu ve havuz.

Servis Alanı : Mutfak, çamaşır yıkama yeri, atelye, dikiş odası, garaj, depo, çocuklar için oyun sahası, sebze - meyve bahçesi.

Özel Yaşama: Yatak odası, banyo, dinlenme için pergola ve güneşlenme yeri

Bu elemanlar kendi aralarında ve bütün halinde planlandığı zaman, içinde yaşanabilir, çok yönlü iç ve dış mekânlar sistemi meydana gelmiş olur. Böyle ideal bir sonuç, ilk olarak yapı, sonra da çevrenin ayrı ayrı planlanması halinde hiçbir zaman gerçekleşemez. Ev ve bahçeyi bütün halinde ele alan bir planlama, sonradan düzeltilmesi mümkün olmayan bütün problemleri ve hataları önceden elimine eder. Eğer yapılar, çevresindeki parsel ölçüsüne uygun yerleştirilmiş ve planlanmışsa ya da parsel ölçüsü ile formu, yapı için uygun ise, peyzaj ve iç mekân planları ileride ortaya çıkması mümkün bütün problemlere karşı önceden çözüm yollarını bulma olanağına sahip olurlar.

Ev ve bahçenin bütün halinde planlanması ile garanti edilecek sonuçlar şunlar olacaktır:

Ev ve Bahçenin Ana Bölümleri

(1) İklim arzu edilen bir şekilde kontrol altına alınmış olacaktır.

Bu; ısı, yağış (yağmur ve kar), rüzgâr ve nemin kontrolü anlamını taşır. Hernekadar, yapı kendi başına bu elemanlara karşı koyan bir barınak ise de, bahçe elemanları ile uygun bir entegrasyon bu özelliği kuvvetlendirir ve daha olumlu bir duruma getirir. Lokal ısı ve ışığın çok yüksek olmasına karşı (özellikle ilkbahar ve sonbaharda) yapıyı ağaç ve ahşap konstrüksiyon gibi filtre edici elemanlar arasına almak şarttır. Isının çok düşük olması halinde ise, duvar ve döşemenin uygun kombinasyonları ile güneşin etkisini yükseltmek ve dış mekânda güneşlenme süresini arttırmak mümkündür. Ağaçlar ve çalılar, yağmur ve karı absorbe eder, etkisini hafifletir. Evin çatısından bahçeye doğru eklenen bir konstrüksiyon yağmurlu havalarda dış yaşamaya olanak sağlar ve aynı zamanda dış mekânla ilgili möbleyi korur. Rüzgar en iyi olarak ağaçlar, çalılar yada delikli stürüktürlerle absorbe edilerek kontrol altına alınabilir. Solid engeller ise rüzgarı sadece geri çevirir.

(2) Ön bahçe, ev ve caddeyi birbirinden ayıran tampon bir kuşak ve komşu yapı ile uygun bir bağlantı için yeterli bir alan olacaktır.

Bu kısmın, bakım ve tesisat yönünden mülk sahibine büyük bir yük vermemesi yada asıl yaşama sahası aleyhine bir ölçüde olmaması gerekir. Evin giriş kapısı ile caddeyi bağlayan bahçe yolu rahat, kullanışlı, sempatik ve özensiz bir düzende olmalıdır. Garaj ve cadde arasındaki yolun kullanım çok yönlü düşünülmelidir; oto ile rahatça aşılması mümkün bir meyil, manevra için yeterli bir alan, geri manevra ile ana caddeye emniyetli bir çıkış, rampalı bir oto yolu ile garajın düz zemini arasında uygun bir bağlantı ve misafir için gerekli oto park vb. gibi.

(3) Genel yaşama, en güzel görüş, gölge yada güneş temin eden yerde olduğu kadar, bahçenin en geniş alanında cereyan edecektir.

Böyle bir alan kullanışı, iç mekân ile teras, avlu ve başka bir dış yaşama vasıtası yada bahçenin genel peyzajı arasındaki bağlantıyı sonuçlandıracaktır. Böyle bir tutum ötedenberi evlerimizde uygulanmakta olan hatalı bir kullanışı ortadan kaldıracaktır. Çünkü, evlerimizin yaşama kısımları genellikle ön kısımda ve caddeye karşı plânlanmaktadır. Bu nedenle en fazla yaşama olanağı ortadan kalkmaktadır.

(4) Servis alanı, çamaşır kurutma, çöp koyma, dış yaşama hobileri ve diğer servisler için yeterli alan ile yakın ve kolay ilişkileri temin edecek şekilde planlanmış olacaktır.

Ev içindeki servis kısmıyla bu şekilde bir bağlantıyı temin edecek olan bahçe elemanları şunlardır:

meyve, sebze yada kesme çiçek bahçeleri (her zaman bahçede yer verilmesi gerekli değildir), çocuk oyun alanı (mutfak ve çamaşır yıkama yerinden kontrol imkanı düşünülmelidir), garaj (yağışlı havalarda oyun yeri fonksiyonunu yerine getirebilir), aletler, oyuncaklar ve diğer eşya için depo, bahçe ile ilgili çalışma yeri (saksılar için raf, ahşap, gübre, toprak ve komposto deposu). Böyle bir çalışma sahası ile ön ve arka bahçe ve yaşama alanları arasında kamuflej sağlanmalıdır.

(5) Yatak odaları ve banyo kısmı, evin bahçe görünüşüyle en az ilgisi olan yerinde plânlanmış olacaktır.

Bu kısmın ahşap bir saçak yada bahçenin kuşatılmış bir kısmıyla bağlantısı düşünülebilir. Kuşatılmış olan bu küçük alan, uyuma, güneşlenme yada dinlenme gibi fonksiyonları yerine getirir.

Bütün bu faktörler ev planlamasında sadece ev ve bahçe alanı arasındaki bağlantıyı temin yönünden düşünülmemelidir. Çünkü, orientasyon ve sirkülasyon gibi diğer birçok önemli faktörler de eşastır. Fakat, tecrübelerimize göre başlangıçta genel saha kullanışı ve çeşitli kullanışlar arasındaki bağlantılar diğerleri ile birlikte göz önünde bulundurulursa, fonksiyonel, içinde yaşanabilir nitelikte ve rahat bir ev — bahçe mekân bütünlüğüne kavuşmak mümkündür.

Bu sayıdan itibaren bahçe sanatında kullanılan çiçeklerin yetiştirme tekniği ve kullamş yerleri hakkında bilgi verilecektir.

bahçede çiçek :

yıldız — *Dahlia (lat.)*

Fam : Compositae

Günümüzde yetiştirilen çiçekli bitkilerin en populerlerinden biri hiç şüphesiz Yıldızlardır. Ticari amaçlarla; sonbahar kesme çiçekçiliğinde, estetik yönden; Şehir içi park ve bahçelerinde kitle ve renk özellikleri ile büyük parterler halinde, küçük ve bahçelerinde renk unsuru ve çeşitli çiçek aranjmanlarında kullanılmak üzere geniş çapta yetiştirilen kıymetli bir materyaldir.

Yıldızlar, Anavatanı olan Meksika'da doğada bulunan peren bir bitkidir. Bu nedenle soğuktan çabuk zarar gören bitkiler olarak, yetiştirme şartlarına dikkat etmek gerekecektir.

Yıldızların pek çok cins ve varyeteleri vardır. Yumrulu bitkiler arasında Lâleler (Tulipa) kadar zengin çeşitlere sahiptir. Bodur, orta, uzun boylu, çeşitli renklerde, katmerli ve yalınkat pek çok varyetesi vardır.

Yıldızlar, toprak hususunda fazla müşülpesent değillerse de, gübrelili, ümüslü ve süzek topraklardan, bol güneşli yerlerden hoşlanırlar. Genellikle pH 6.0 — 7.0 arasındaki hafif asit veya nötr topraklar en uygun olanıdır. Yumruların iyi gelişmeleri yönünden, hafif bünyeli gübrelili topraklar yararlıdır.

Dikimler tehlikeli ilkbahar donlarından sonra yapılmalıdır. Erken çiçek almak isteniyorsa, korunmuş alanlar seçilmelidir. Sonbaharda bol çiçek ve renk isteniyorsa, dikim işlemleri haziran ortalarına kadar geciktirilmelidir. Sıra halinde dikim yapılacaksa, sıra araları 80 — 120, sıra üzerleri 60 — 100 cm. bırakılmalıdır. Aralık ve mesafeler varyete ve muhit özelliklerine göre de ayarlanmalıdır.

Kaktüs Yıldız

Metin BAŞAL
A. Ü. Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarisi Bölümü
Asistanı

Her ocağa sadece bir adet, üzerinde sürgün veya canlı gözü bulunan yıldız yumrusu dikilmelidir. Kumlu topraklarda 15, killi topraklarda 10 cm. derine göz yukarı gelecek şekilde yumrular yerleştirilmeli, sürgünler toprak üzerine çıktıktan sonra bir miktar boğaz dolusu yapılmalıdır.

Yıldızlar, yumru, çelik ve tohumla olmak üzere başlıca üç yoldan üretilir.

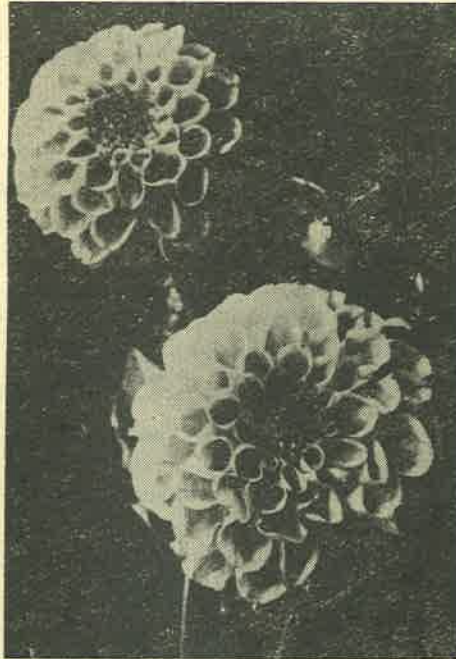
Yumrularla yapılan üretimde :

yumru kümeleri keskin bir bıçakla bölünür. Bir müddet sıcak ve nemli bir yerde bekletilen yumrulardaki gözler belirgin hale gelir. Sağlam gözleri olmayan, buruşuk mariz ve kırılmış yumrular ayrılmalıdır. Üzerinde sağlam göz veya sürgünü bulunan yumrular, kültürel işlemler yapıldıktan sonra yerlerine dikilir.

Çelikle üretim yeni varyetelerin ve elde yeterince yumrunun bulunmadığı zamanlarda yapılır. Bu usül daha çok ticari gayeler için yapılacak üretime elverişli olup, oldukça külfetli bir çalışmayı gerektirmektedir. Çalışmalara şubat ayı içinde başlanmalı, hazırlanan yumrular saksı veya kasalara dikilmelidir. Sıcak bir camkanın en fazla güneş alan bir yerine yerleştirilen kasalardaki yumrular iki hafta içinde sürmeye başlarlar. Yeni sürgünler 10 cm. kadar olunca, boğumların altından kesilerek hazırlanan çelikler, kasalara veya orta boy saksılara yan yana dizilerek sıcak ve nemli bir camkânda köklenmeye bırakılır. İki hafta içinde köklenen çelikler fincan saksılara alınır. Açık havaya alıştırılan çelikler, Yumruların dikim zamanında bahçeye dikilir. Bu yolla hazırlanan çeliklerden yetiştirilen yıldızlar, bol çiçek verir ve normal yumrularını bağlarlar. Her yumru, varyetesine göre 10 — 20 çelik verir. Yeni varyeteleri kısa zamanda çoğaltmak için bu usule başvurulur.

Yıldızlar tohumdan da kolaylıkla çoğaltılabilirler. Tohumun alındığı bitkinin bütün özelliklerini her zaman elde etmek mümkün olmaz. Yalınkat formlar ile bazı hibritlerde nisbeten aynı özelliği taşıyan fertler elde edilirse de, açılım sebebiyle çiçeklenmede enteresan sonuçlarla karşılaşmak normaldir.

Genellikle korunmuş alanlara dikilen yıldızların bakım işlemleri

bitkiler gelişinceye kadar devam eder. Gerekli kültür işlemleri birer hafta ara ile sürdürülür. Dikim sırasında yumruların yanına dikilen sırgıya, bitki büyüdükçe muntazam aralıklarla bağlanır.

Sürgünler üç yaprak olduktan sonra, uç tomurcukları tırnakla kopartılarak gövdenin kuvvetlenmesi ve bol çiçeklenme için imkân sağlanmış olur. Yıldızlar çiçeklerini geliştirebilmek için bol miktarda suya ihtiyaç duyarlar. İkinci veya akşam sulamalar en iyisidir. Toprak 15 — 20 cm. derinlikte tamamen ıslanmaya kadar su verilmelidir. Sulamalara ihtiyaç duyuldukça devam edilmelidir.

Çiçek kesimi, güneş ışınları bitkinin evaporasyon sisteminde değişiklik yapmadan, sabahları erken saatlerde yapılmalıdır. Çiçekler açtıktan sonra sapları mümkün olduğu kadar uzun kesilmelidir. Çiçekler satış veya teşhir için kullanılacaksa, sabah erkenden kesilip içinde soğuk su bulunan kaplarda, kullanılmaya kadar serin ve karanlık bir yerde saklanmalıdır.

Yıldızları, ilk donlarla dalları ölmeden sökmelidir. Dallar topraktan 5 cm. yukarıdan kesilmeli ve çatal belle sökülmelidir. Sökülen kısımlardaki topraklar silkelenmeden ters çevrilerek yığın yapılmalıdır. Örtü altında 10 — 15 gün kurutulduktan sonra depolanmalıdır. Depolama için 5°C lık ısı en uygundur. Varsa bir patates deposu, saklamak için en iyisidir. Bu mümkün olmayacaksa bir kutu veya sandık içerisine saplar aşağı gelecek şekilde yerleştirilmeli ve araları kuru testere talaşı veya yosun ile doldurulmalıdır. Serin bir bodrum veya ev içinde kullanılmayan kapalı bir odaya yerleştirilmelidir. Depolamadan önce kırılan ve zedelenen yumrular temizlenmelidir. Kış boyunca da kontrol edilip bozulmuş olan yumrular ayrılıp atılmalıdır.

● Anemon çiçekli Yıldız

● Çan çiçekli Yıldız

● Yıldız yumruları ve yeni sürgünler

Ç O C U K B A H Ç E L E R İ

Dr. İsmet GÜRSES

Ziraat Y. Müh.

Bundan tam on yıl önce İstanbul'da tertiplenen Mimarlar Birliği Kongresi'ne Ziraat Mühendisleri'nin getireceği bir tebliğ ile katılmamız istendiği zaman mesleğimizi ilgilendiren çeşitli konular arasında «çocuk bahçeleri» ni seçmiştik. Ziraatin kentsel yerleşme düzeni yönünden sorunları, kent gelişmelerinin getirdiği peyzaj hatâları ve doğal kaynak dengesizlikleri, yeşil alanlar gibi ilk bakışta çok daha hayatî görülen konular yanında o zamanki bu kararımızın çocukca görülüp görülmediğini bilmiyorum. Fakat hatırlıyorum ki, kendilerini gösterme çabasında olan çok figüranlı bir sahne içinde, ağdalı ve anlaşılmaz cümlelerle land use ve kat adetleri tartışmasının sürdürüldüğü o toplantıda çocuk bahçelerinin kentsel düzen içindeki yeri adlı konumuz yine de ilgiden uzak kalmamıştı.

Sonra aynı konuda İstanbul Belediyesi ile işbirliğimiz olmuştu. Bahçeler Müdürlüğü, çıkmaza girmiş bir imar programı içinde karşısına büyük engeller çıkarmıyacak bir sorundan harekete geçmenin gereğini anlamış ve hattâ bu niyetine 1960 sonrasının çalışma heyecanını da katarak çocuk bahçeleri aksiyonunu yaratmıştı bile. Gerçi 1961 de, ancak iki düzineye varan sayıları ile çocuk bahçeleri uygulamasından, boş olan bir yerin birkaç oyun âleti ile donatılması anlaşılıyordu. Ama bu ilkel tertipler dahi sokak tozundan, gürültüsünden ve tehlikelerinden uzaktı; hareketsizlik içinde bunalan çocuklarımıza hizmete yetiyordu. Bu arada ilginç bazı teşebbüsler de olmuştu; özellikle çocuk bahçesi plân standartlarının saptanmasında. Plânını hazırlama fırsatını bulduğum İstanbul Belediye Sarayı arkasında, henüz restore edilmemiş tarihi bir yapının destekleri üzerindeki arsada, enaz masrafla, yüzeysel bir toprak tabakasının tanzimi sonucu meydana getirilmiş çocuk bahçesi o yılların Belediye uygulamalarından biridir... Sevinçle öğreniyoruz ki İstanbul'da çocuk bahçeleri konusu ihmal edilmemiş, bilâkis ardiaraşı kesilmeyen bir çaba içinde daha da güçlenmiş, gereği ve faydaları sosyal bir sorun halinde değerlendirilmiştir. Bugün sayıları yüzelliye bulan çocuk bahçeleri, beşbin nüfuslu bir şehir semtine bir adet çocuk bahçesinin bile isabet etmediği bu büyük kentimiz için elbette yeterli değildir. Ne var ki önümüzdeki yıllarda bu sayıyı, Belediye'nin, Vakıflar'ın ve Çocuk Bahçeleri kurma derneğinin ortak çalışmaları ile, gaye edilmiş olan üç katına çıkarmak herhalde mümkün olacaktır. İlgililerin bu çabalarını takdirle anarken Peyzaj Mimarîsi Derneği'mizin de bu sorunun ülke çapında benimsenmesinde önayak olmasını dilemekteyim.

Çocuk bahçelerinden söz açınca onların tesis gâyesini bir daha belirtmek isterim. Gâye açıktır: Çocuğa, aile çevresinden ayrılmı bir yerde oynayacağı, yaratma yeteneklerini geliştirebileceği ortam sağlamaktır. Bu öyle bir ortam olmalı ki çocuk hiçbir zor altında bulunduğunu hissetmeksizin kendi içgüdüğü, beğenisi ve taklit eğilimi içinde oyun şeklini, araçlarını ve beşerî çevreyi bulabilsin, oyun ile birlikte sorumluluk duygusuna sahip olmağı öğrensün; bedensel ve ruhsal gelişmesi sonucu ilerde ait olacağı toplumun aktif ve iştirakçi unsurü haline gelsin. Bu nedenledir ki oyun pedagojisi istekleri çocuk bahçelerinin tanziminde önemle dikkate alınmalıdır. Tanzimin genel esaslarını şöylece özetliyebilirim :

- a) Çocuk bahçesi, çocuğun kendiliğinden meşgul olacağı ve yaratıcı aktif faaliyetini geliştireceği bir ortam niteliğinde düzenlenmelidir.
- b) Çocuk bahçesi, ayrı yaş gruplarında ve cinsiyetteki çocukların oyun eğilimlerine uygun düşen araç ve olanaklarla donatılmalıdır.
- c) Tanzimde, her oyun çeşidine ait ünite, çocuğun oyun insiyatifini karşılar şekilde, biri diğeri ile ilgili olarak yerleştirilmelidir.
- d) Tanzimde; saklanma, ayrılma ve sürpriz gibi çocuk hissiyatını destekleyen topografik - vizüel değişmelere, çocuğun ölçülerine uygun iç mekân bölümlerine önem verilmelidir.
- e) 3 — 6 ve 7 — 12 yaş gurublarının oyunları içinde ayrılmı tanzim yolları aranmakla birlikte, bu bölümler arasındaki ilişkiyi kaldırmak hatâlıdır. Bu bakımdan Robinson oyun alanları, çeşitli çevrelere ait oyun ihtiyacını tümüyle karşılayan yerler olarak başarılı sonuçlar vermişlerdir.

Çocuk bahçeleri, eğitime ve sağlığa değgin olumlu yönleri ile üzerinde çok durulmuş, zamanımız şehirciliğinde geniş uygulama alanı bulmuş konulardan biridir. Halkın desteği, yanında sosyoloğu, eğitimciyi, mimarı ve peyzaj mimarını toplu çalışmağa sevkeden bundan daha özlü, daha çekici bir konu tasavvur edilemez. Çünkü böyle bir ekip çalışmasında iştirakçi, mesleğinin katı ve karpisli sınırlarını unutarak ilkel benliğine, içtenliği nisbetinde çocukluğuna döner. Hissiyatımızın böylesi şu gâileli dünyamızda gerçekten ihtiyacımız olan şey değil midir?.

k a m p i n g

Dr. Nizamettin KOÇ

A. Ü. Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarisi Bölümü
Asistanı

Kamping, tarihi ve tabii değerlerce zenginlik gösteren ortamlar yönündeki, dinlenme ve eğlenme gayeli seyahatler olarak kabul edilebilen bir aktivite formudur. Her devre uyan tipik seyahat formları, zamanlarının ekonomik, teknik ve sosyal durumlarının birer sonucu olmuşlardır. Modern turizm araçlarının, motorlu vasıtaların sürekli olarak gelişme göstermeğe başlamasına dek daha çok iş ve pek az oranda da dinlenme ve piknik gezileri söz konusu olmuştur. Seyahat araçlarının primitifliği, ulaşım hatlarının kötü ve tehlikeli oluşu, ayrıca bunlar dışında da zaman faktörü, seyahatin pek az arzulanır bir aktivite olarak kalmasında fazlaca etkili olmuşlardır. Bu koşulların pozitif yönde bir değişme göstermesi, doğaya ve peyzaja daha hızlı bir akının başlamasını sağlamıştır. İç turizm üzerine yapılan araştırmalar, piyasa kararsızlığı ile, psikolojik ve politik etkilere fazlaca bağlı olduğunu göstermiştir.

Dinlenme ve eğlenme amaçlı seyahat, genel ihtiyaçlar arasında daima farklı ve yüksek bir öncelik derecesine sahiptir. Bu aktivite formu, iktisadi koşullar dışında, şehirlerin devamlı olarak büyüyüp gelişmesi, ailevi koşulların müsbet yönde değişimi, endüstrileşme ve makineleşme ile ters orantılı olarak çalışma süresinin kısılması, endüstriyel alanda ihtisaslaşma ve otomatikleşme, nüfusun hızla artışı, seyahat etme kolaylığı gibi faktörler tarafından da yüksek oranda etkilenir. Şehir insanının içinde bulunduğu bunaltıcı ortam, çeşitli ve çoğunlukla suni koşullar altında geçen monoton çalışma şekli, ruhi dengesizliklere ve hastalıklara yol açmaktadır. Konutlar da artık aile için samimi ve sıhhatli bir yaşama ortamı olarak görevlerini çoğu za-

man başaramamaktadır. Uygun iktisadi durum, kısalan çalışma süresi ve bilhassa turizm araçlarında görülen teknik ilerlemeler, eğlenme ve dinlenme amaçlı gezilerde arzulanan dengeyi kısmen sağıyabilmektedir.

İç turizmin özelliğini meydana getiren komponentler, olan hareket (Ulaşım araçları yardımıyla) ve konaklama imkânları, ikinci dünya harbini takip eden yıllarda başlar. gıçta farklı şekillerde gelişme göstermiştir. Harbin sonucu olarak 1/4 oranında azalan konaklama tesisleri, ulaştırma araçlarının hızlı artışına ayak uyduramamış, bu sektördeki yatırımlar geri plânda kalmıştır. Bu devrin seyahat alışkanlıklarında ve seyahat tipindeki büyük değişimler, sadece kantite değil, kalite üzerinde de durulması gerektiğini ortaya çıkarmıştır.

Kamping, turizm ve peyzaj planlama çalışmalarında, son zamanlarda pek sık rastlanan bir kavramdır. Daha kolay anlaşılabilen tarifleri olmadığından bu formu ile konuşma diline girmiştir. Kelimeyi umumi olarak «Taşınabilen ve yararlanılan tarafından bizzat idare edilen bir barınakta (Treyler veya çadırlarda) dinlenme ve eğlenme gayesiyle açık peyzajda veya kır peyzajlarında sürdürülen kısa devreli yaşantıdır» şeklinde tanımlıyabiliriz. Gelişme tarihi bakımından, kamping ile yaya olarak yapılan seyahatler benzerlik gösterir. Birçok Avrupa memleketlerinde ve Amerika'da Treylerler, çoğu zaman çadırların yerini almaktadır. Su araçlarından yararlanma da, kayak ve teknelerde konaklama şekliyle kampingin tarifine diğer bir mana kazandırmaktadır.

Kamp hayatının en tipik özelliği, seyyahların serbestliği, bay-

ram anına ve yerine benzer bağımsız bir hayat sürdürmeleridir. Konaklama yerinin sessiz tabiat içinde mi, yoksa umumi bir kamping alanında mı olacağını kelimenin tarifinden tam olarak anlamak mümkün değildir. Kamping alanının şehirseler yerleşme sahaları yakınında, kısa bir piknik gezisi ile ulaşılabilen mahallerde mi bulunacağı, yoksa iç turizm manasında bir tatil ve dinlenme gezisi çerçevesinde daha uzak mahallerde mi aranacağı da önemlidir.

Sadece çadırlardan yararlanılmıyş olması, askeri manada büyük çadırlarda konaklama veya yoksulların, felaketzedelerin büyük kitle halindeki çadırly yaşantısı kampingin tarifine girmemektedir. Bir çok memleketlerde kamp sakinleri, gitdikleri yerlerde çadır kiralayabilmektedir. Bu, toplu veya münferit halde mümkün olabilir.

Kampingin bir spor şekli olarak kabul edilip edilemeyeceği sorusu kesin bir şekilde cevaplandırılmaz. Eğer spor, genel manada sıhhatli kalabilmek veya sıhhat kazanmak için yapılan bir aktivite olarak tarif edilirse, kamping de bu anlama dahil edilebilir. Çok değişik fikirlere rağmen kampingde, sportif faaliyetler için bilhassa elverişli bir şart sağlanmış olmaktadır.

Kamp hayatının yaygın bir şekil aldığı ilk memleket olarak U.S.A. da «Camp» kelimesi, çadır veya barakada konaklanılan yer, «Kamping» ise, bu konaklama tesislerinde sürdürülen müşterek yaşantı olarak tanımlanmıştır. Kamp hayatı ciddi olarak geçen yüzyılın sonunda başlamıştır. Önceleri sadece seyyahların ve kayakçıların çadırly yaşantısı söz konusu olup, küçük bir çevreye münhasır kalmıştır. Avrupa

da ilk defa 1910 da «**Camping de France**» kurulmuş, bunu adı geçen kulübün 1913 yılındaki ilk kamping sergisi ve Montgeron'da ilk defa devamlı bir kamp sahasının kuruluşu takip etmiştir. 20 yıl içinde çadır hayatı, kayak sporunun da yardımı ile fazlaca gelişme gösterdi. 1923 te kayakçılar birliğinin yortu zamanına rastlayan gezisi ile Almanya'da ilk büyük çadırlı konaklama **Neckar** da görüldü. Sonraki yıllarda çadırla konaklanabilecek yerlerin ilk listeleri açıklandı. Bu yerler, hemen daima nehir sahillerine çok yakın mntıkalarda idi. Özel vasıtalı seyyahlar için kamp yerlerinin kuruluşuna, 2. Dünya Savaşı öncesi Almanya'sında ihtiyaç duyulmamıştı. U.S.A. Milli parklarında ise, bu devreden daha 30 yıl önce böyle kamp saahları tesis edilmiş, konut görevi yapan treylerlerden de yararlanılmağa başlanmıştı. Almanya'da Kamping'in gelişmesinde **Müggelsee** kenarında 1936 Olimpiyatları münasebetiyle kurulan çadırlı köy ve 1937 de **Wiesbaden**'deki «**Internasyonal Kamping Klüpleri**» Federasyon toplantısı büyük önem taşırlar. Kamp hayatına büyük halk kitlelerinin katılması, ilk defa 1952/1953 yıllarında başlamış, sonraki yıllarda da iç turizmi etkileyen en önemli faktör olarak hızla gelişmeye devam etmiştir. Birkaç yıl içinde 600 kadar resmi ve birçoğu da Alman Kamping klübünün listelerinde bulunmayan diğer kamp sahaları tesis edilmiştir.

Yapılan araştırma ve müşahede ler, kampingin belirli halk kitlelerine münhasır kaldığı tezini çürütmüştür. Kampingin fakirler ve gençler için devamlı dinlenme ve eğlenme imkânı sağladığı doğrudur. Fakat 4 kişilik bir çadır oldukça pahalıya mal olmakta ve ancak 5 yılda kendisini amorti edebilmektedir. Uzun devreli kampingler dışında birkaç günlük piknik gezileri için de yararlanıldığı takdirde ise, bu sürenin kısılması mümkündür.

Özellikle son yıllarda kampinge devamlı artan bir rağbet vardır ve kamp hayatı yeni yeni çevrelere yayılmaktadır. Motorize kamping seyahatlerinin devamlı artışı, iktisadi yönden fazlaca gelişmiş halk gruplarında da bu dinlenme ve eğlence şeklinin yaygınlığını göstermektedir. Almanya'da Institut für Verbrauchsforschung un 1958 de yaptığı bir anket sonucuna göre bu tip seyahatlere katılanların % 14 ünü memur ve ücretliler, % 10 unu

işçiler, % 3 ünü serbest meslek sahipleri ve % 2 sini tarımla uğraşanlar meydana getirmektedir.

Kampa iştirak edenlerin sosyal strüktürü, oturdukları şehir ve kasaba ile kamp sahası arasındaki mesafeye de yakından ilgili bulunmaktadır. Örneğin yerleşme alanlarına yakın kamping sahalalarına serbest işle uğraşmayan kitlelerin piknik akımı daha şiddetli olmakta (Almanya - Harz/Sösetal baraj çevresinde % 84), uzak mntıkalardaki kamping alanlarında ise, bu oran düşmektedir (Bremen/Lankenau'da % 34).

Kampinge katılanların yaş durumları üzerine yapılan araştırmalar, bu dinlenme ve eğlence formunun sadece gençlerin inhisarında bulunmadığını göstermiştir. Çocuk ve gençler genellikle bu sahalara iştirak edenlerin en fazla % 20 sini teşkil etmektedir. 1960 da München/Thalkirchen'de yapılan tesbitler, iştirakçilerin % 13 ünü gençlerin, % 39 unu kadınların, % 48 ini orta ve daha fazla yaşlı erkeklerin teşkil ettiğini göstermiştir. Bir güney Almanya Kamping alanında Steuer tarafından yapılan tesbitlerde yaş durumuna göre katılma oranları şöyledir:

20 yaşından küçük olanlar	% 22
20 - 30 yaşında olanlar	% 32
30 - 40 » »	% 21
40 - 50 » »	% 18
50 den fazla yaşlılar	% 7

Görüldüğü gibi, iştirakçilerin hemen hemen yarısı 30, dörtte biri ise 40 ve daha yukarı yaşta bulunmaktadır.

Avrupa ve Amerika'da kamp sakinlerinin çoğu, kendi özel vasıtaları ile seyahat ederler. Umumi ve turistik araçlardan yararlanan küçük gruplar istisna teşkil etmektedir. Bunlara, kamping mahallerine yaya olarak ulaşabilenler de dahil edilebilir. Kendi özel araçları ile seyahat etmeyen gruplar, şehir yakınlarında bulunan kamping alanlarında daha fazla görülür. Motorlu aracın cinsi ve sayısı da, kamp yeri ve çevre ilişkilerinin kuvvetli etkisi altındadır. Almanya Kamping alanlarında tesbit edilebilmiş araçların yarısı ilâ üçte ikisini, özel arabalar teşkil eder. Motosiklet sayısının azalması ile, bu oran daha da artacaktır. Şehirsel yerleşme alanları yakındaki kamping sahalalarında bisikletler de büyük rol oynamakta, sayılabilen araçların 1/3 ünü meydana getirmektedirler. Yerleşme alanlarından uzaklaşma ile bu miktar düşer.

Motorlu araçlarda devam eden hızlı gelişme ile, çeşitli ulaşım vasıtalarının kamping seyahatlerinde kullanılma oranı da değişmektedir. 1960'da Essen Kamping sergisinde yapılan bir anket sonucuna göre, bu tip seyahatlerde arzulanan araçların oranı aşağıdaki gibidir:

Özel otoları ile seyahat etmek isteyenler % 90

Motosikletle seyahat etmek isteyenler % 3

Vapurla seyahat etmek isteyenler % 3

Trenle seyahat etmek isteyenler % 2

Büyük yolcu otobüsleriyle seyahat etmek isteyenler % 1

Bisikletle seyahat etmek isteyenler % 1

Kamping alanlarında konaklama, genellikle çadırlarda veya treylerde olur. Son yıllarda kamping sakinlerinin istekleri, ihtiyaçları artmıştır. Kamping alanlarının seçimi gibi, çadır kurulacak yerlerin seçimi ve çadır büyüklüğü üzerinde de hassasiyetle durulmaktadır. En iyi çadırlar, bir iç ve bir de dış kısımdan müteşekkildir. 1960 standartlarına göre (Almanya) 3 ve 4 kişilik dik yanlı çadırlar için gerekli saha genişlikleri şöyledir:

3 kişilik çadır
İç çadır kısmı — Dış çadır kısmı
2 X 2 m. = 4 m² 4 X 2.4 m. = 9.6 m²

4 kişilik çadır
İç çadır kısmı — Dış çadır kısmı
2.6 X 2 m. = 5.2 m² 4 X 2.8 m. = 11.2 m²

Çadırların gerilmesi için de çevrede 1.6 m. lik bir şerit hesaba katılacak olursa:

3 kişilik çadır için;
7.2 X 5.6 m. = 40.3 m²

4 kişilik çadır için;
7.2 X 6.0 m. = 43.2 m² sahaya ihtiyaç vardır.

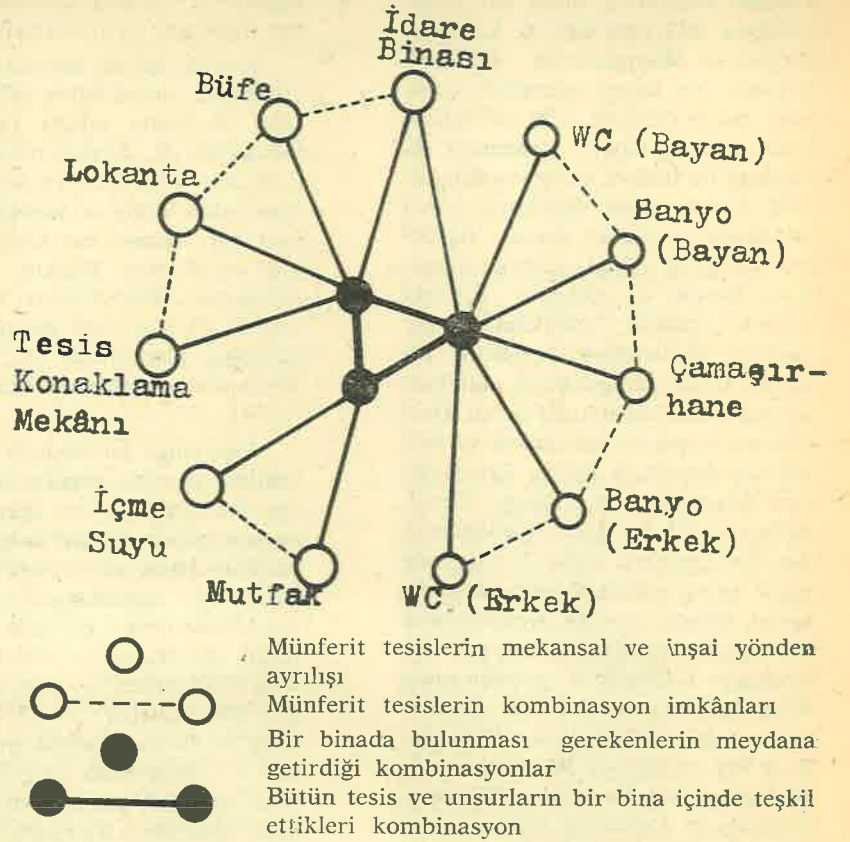
Ortalama olarak 3 kişi kabul edilen her kamping ünitesine oto + çadır veya oto + treyler için 100 m² lik saha yeterlidir. Buna göre her iştirakçiye takriben 33 m² lik kamping alanı düşer. Ancak Amerika Birleşik Devletlerinde, özellikle Milli Parklarda bu standartlar daha yüksek tutulmaktadır. (Örneğin Grand Teton National Park'ta her üniteye 216 m²). Kamping alanları planlanırken, umumi ihtiyaç duyulan sahanın hesaplanmasında idare, servis binaları ve diğer umumi sahalara için her ünitenin genişliğine % 50 oranında ilâve yapılır,

Kamping alanlarında bulunması gereken banyo, duş, WC, mutfak, bulaşık yıkama yeri, çamaşır yıkama yeri, içme suyu, artık deposu gibi tesislerin miktarları, bu tesislerin ve diğer servis binalarının kombinasyon imkânları ve çeşitli memleketlerin standartlarına göre bu tesislerin arasında arzulan mesafeler aşağıdaki şekil ve cetvelde belirtilmiştir.

Kamping alanlarında çeşitli tesislere ait standartlar (Ebert 1962)

Tesisin adı	Kullanma kapasitesi (Kişi/tesis)	100 kişiye yeterli tesis adedi			
		Bayanlara	Er. lere	Umumi	Toplam
Banyo	15	4	4	—	8
Duş	30	2	2	—	4
WC	20	3	2	—	5
Mutfak	—	—	—	6	6
Bulaşık yıkama	25	—	—	4	4
Çamaşır yıkama	—	—	—	2	2
İçme suyu	—	—	—	2	2
Artık deposu	25	—	—	4	4

Kamping alanlarında münferit tesislerin kombinasyon imkânları (Ebert, 1962)

Konaklama yeri ile diğer tesisler arasındaki mesafelere, çeşitli memleket standartlarından alınmış örnekler (Ebert, 1962)

Bilginin elde edildiği kaynak	Konaklama yeri	Banyo	WC	Çöp çukuru	Artık su tesisi	Mutfak	İçme suyu	
Deutsche Bauakademie (Merkblatt)	0	30m.	0					
	0	100m.	0			100m.	0	
						50m.	0	
						100m.	0	
Rd. Erl. d. Niedersaechs. Sozial min. v. 9.7.1954	0	50m.	0					
	0	30m.	0					
	0	30m.				0		
			0			30m.	0	
				0			50m.	0
					0		50m.	0
Nieders. Zeltplatzverordnung v. 19.4.1960	0	30m.	0					
						50m.	0	
						50m.	0	
Doerks u. Harrje	0	30m.	0					
						50m.	0	
Brandenburger	0	30m.	0					
						50m.	0	
Querg	0	30m.	0					
	0	100m.	0					
National Park Service, USA	0	450m.	0					
	0	120m.	0					
	0	60m.					0	
Minimal mesafe örneğin,	0	30	0					
Maksimal mesafe örneğin,	0	100	0					

SERA TIPLERİ

Erdoğan GÜLTEKİN
Adana Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarisi Kürsüsü
Asistan

Mimari bakımından sera tipleri, esas itibarıyla çatı stilleriyle tanınır ve isimlendirilirler. Buna göre seraları biz şu tipler altında toplayabiliriz:

1 — Tek Eğimli Seralar :

Bu sera tipi, seraların en basit tipidir. Diğer özellikleri; seraların en ucuza mal olanı ancak en az kullanışlı olanıdır. Bu tip seraların tatbikatları çok nadir olup, meyilli bir tepe yamacına veyahutta bir eve bitişik olarak kurulduklarında gayeye gayet iyi hizmet ederler. Kuruluş bakımından ekseri hallerde doğu — batı istikametlerinde uzanır, yüksek duvarı kuzeyde, camlı çatısı ise güneye bakacak şekildedir. Ticari bakımdan önemli olmayan bir sera tipidir. Günün ortalarında birkaç saat müstesna tutulacak olursa güneş ışınlarının direkt olarak içeri girmesi mümkün değildir. Bu seralar fern (Eğrelti otu grubu) ve diğer direkt güneş ışınlarına ihtiyaç duymayan bitkilerin yetiştirilmesi için faydalı bir tip olabilir.

Bu tip seraların kapladığı cam satıh azdır. Sıcaklık kaybı az ve daha az kırılma mahzuruna sahiptirler.

2 — Beşik Çatı Tipli Seralar:

Bunlar en çok sevilen sera tipleridir. Hali hazırda yapılmış olan seraların tahminen % 80'i bu tip tendir.

Tek meyilli seralardan üstündürler; çünkü iki taraflı ışık alır, arz edildiği takdirde Kuzey — Güney, Doğu — Batı cihetine oturtulabilirler.

Kuzey — Güney cihetine oturtulan seralarda güney ışınlarına direkt müsaade verildiğinden güneşlenme müddeti hemen hemen bütün bir güne eşittir; bunun içindirki bütün bitkilerin bu tip seralarda yetiştirilmeleri mümkün olmaktadır.

Bu tip seralarda çalışma yerleri (Büro kısmı) seranın Kuzey nihayetinde olup seraya siper vazifesi de görürler. Bu tip seraların prensip olarak dezavantajlı kabul edilen tarafları ışınların seraya en yüksekten düştüğü zaman eğik olarak giren ışınların sıcaklık tesirinin azalması ve bolca sera yüzeyinde yansıma yapmalarıdır. Gün ortasında dik bir açı altında seraya gelen ışınlar sera içinde eşit bir şekilde dağılmayıp güney kesimde kuzeyden daha boldur, bu ciddi bir konu olup üzerinde durulması gerekir.

3 — Tam Beşik Olmayan Çatı Tipli Seralar :

Bu tip seranın yapı tarzında genel kaide kuzey cephe duvarı güney cephe duvarından yüksektir. Bu tip seraların avantajları şunlar olabilir. 1) Güneşin direkt ışınlarını bütün bitkilere daha fazla bir ekseriyetle eşit olarak dağıtırlar. 2) Bu seraların kuzeyleri tek meyilli seralardan daha çok güneş ışınlarına maruz kalırlar. 3) Kuzeyinin duvarla kaplı olması sebebiyle fide yetiştirilmesinde çok elverişlidirler.

Bu seralardan bazıları güneye 40° veya daha fazla bir meyille uzanan kısa bir yapı tarzı gösterirler. Bu durum ise güneş ışınlarının çatıya 90° lik bir açı altında düşmesini temin eder.

4 — Bitişik Tip Seralar :

Bu tip seraların özelliği iki veya daha ziyade seranın yanyana gelmeleriyle bir seranın meydana gelmiş olmasıdır. Bu tip seralar beşik veya Tam Beşik olmayan tarzdaki seralar kadar uzun olabildiği gibi bu seralara eşit bir yüksekliğe de sahiptirler. Bu tip bir seranın faydalarını şöylece sıralayabiliriz; 1) Yanlarının müşterek oluşu hesabıyla aynı büyüklükteki bir münferit seranın inşasından daha ucuzdur 2) Seralar arasında kolay geçiş olduğu için iş gücünden tasarruf edilir, 3) Kapladıkları yerin geniş olması dolayısıyla dikkate değer büyüklükteki bir yeri muhafaza etmiş olurlar, 4) Ortadaki seralar rüzgara karşı kenardakinden daha iyi korunduğundan sıcaklığın kaybolması diğer tip seralardan daha az olur. Böylece daha az yakıt sarfı gerekir.

Bu tip seralarda mahzur olarak başta kar toplanmasının önüne geçilememesi gösterilebilir. Diğer mahzurları ise; 1) Orta kısımdaki seralar az veya çok gölgeye maruzdur, 2) Yan havalandırma ve yan aydınlatma yapılması zordur, 3) İçeri taşınacak bir toprak düşünelim, bu ancak bir kapıdan taşınabilir. Halbuki diğer seralarda bu taşıma işlemleri yandan da yapılabilir.

Buna mukabil Münferit Tip Seraların avantajları ise şunlar olabilir: 1) Bu seralar, içerdeki ısı miktarı az da olsa bunu devamlı muhafaza edebilirler, 2) İçindeki bitkileri uzun zaman soğuğa maruz bırakmadan havalandırmak imkân

dahilindedir, 3) Bitişik tip seralardan daha çok ışıklanırlar, 4) Bakımı kolaydır, 5) Sera içinde ışık dağılımı bir homojenite gösterir, 6) Sera üzerine düşecek bir karhemen kolayca temizlenebilir, 7) İçinde çok miktarda hava taşır, 8) Daha az miktarda hava sirkülasyonunu temin eden cihazlara (Vantilatörler, aspiratör. vs.) ihtiyaç gösterirler.

Diğer taraftan Münferit Seraların şu mahzurları vardır: 1) Yüksekliklerinin fazla oluşu sebebiyle bilhassa kışın fazla miktarda ısı kaybı (radyasyon) na maruz kahrılar, 2) Maliyetleri yüksektir. Bununla beraber ölçülerindeki uygunluk (12 — 18 m. genişlik) sebebiyle bu seralar tercih edilir.

5 — Kabarık çatı tipli Seralar :

Ortası kabarık çatı veya balıksırtı çatı tipli seralar modern çiftlik kurulmasından sonra model ola-

rak alınmıştır. Bu tip seralarda çatının alt kısmındaki açı üst kısımdan daha fazladır. Ekseri hallerde bu açılar altta 45°, üstte 26° dir. Güneş ışınlarını bilhassa ilk bahar aylarında çok iyi değerlendirdiği söylenir.

6 — Kavisli çatı tipli Seralar :

Bu tip seralara konservatuvar ve Sergi Seraları hariç tutulacak olursa, çok nadir tesadüf edilir. Bunların kuruluşlarının başlıca sebebi süs tesiridir. Bu tip seraların güneşin direkt ışınlarını azaltıcı bir karaktere sahip olması özelliği de kayda değer. Masraflıdır. Ticari gaye ile kullanılmaları hiçbir zaman arzu edilmez. Kullanılan cam ya bombeli veyahutta düzdür.

7 — Meyilli Arazi tipi Seralar :

Drenajı ve tesviyesi iyi olan yerlerde böyle bir sera yapmağa lüzum yoktur. Çünkü arazinin çeşit-

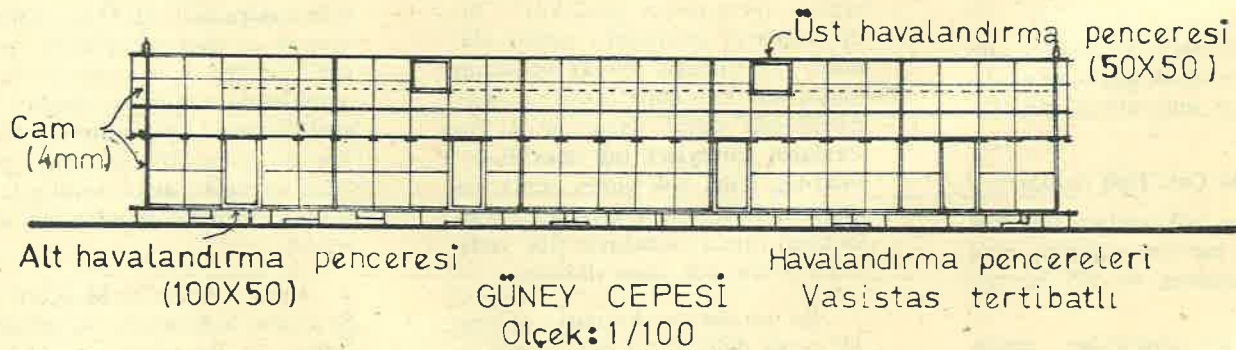
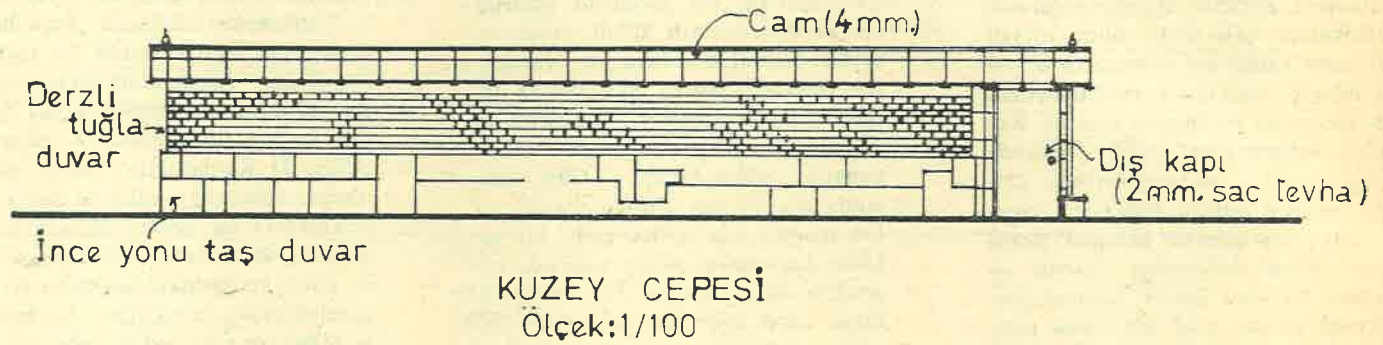
li kademelerinde iş yapma güçlüğü vardır. Bu seraların çatı tipi beşiklidir.

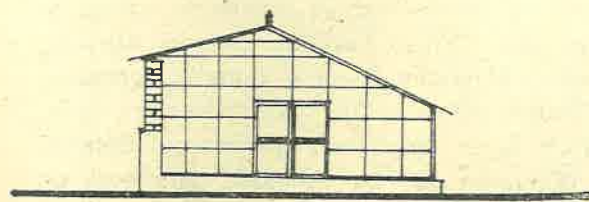
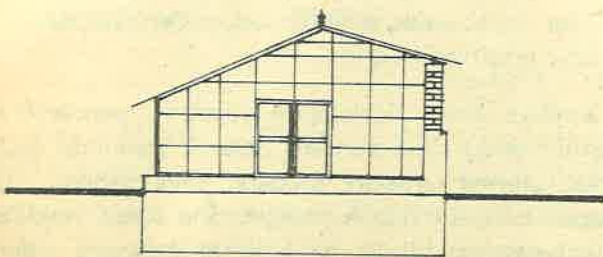
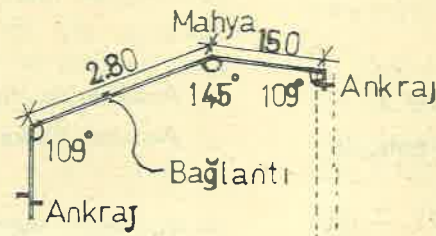
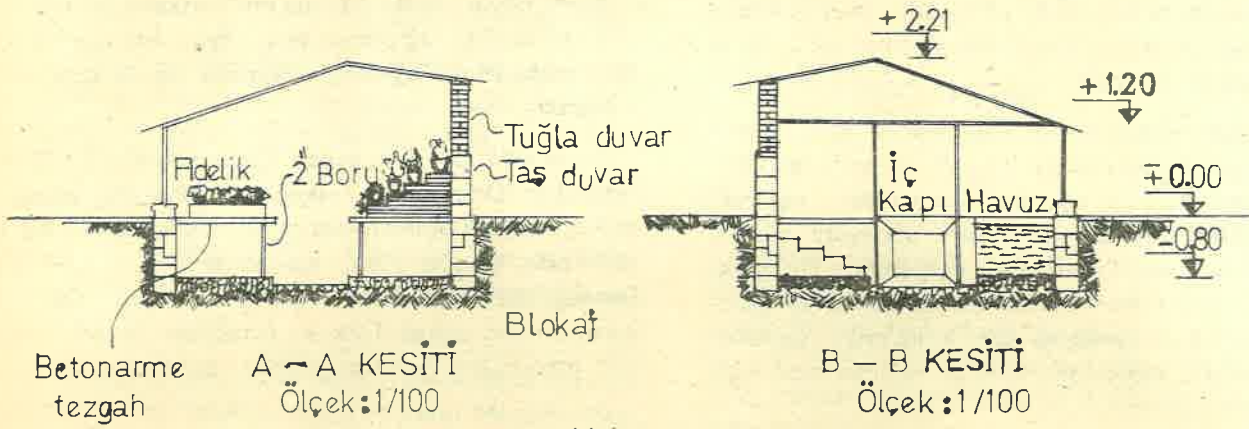
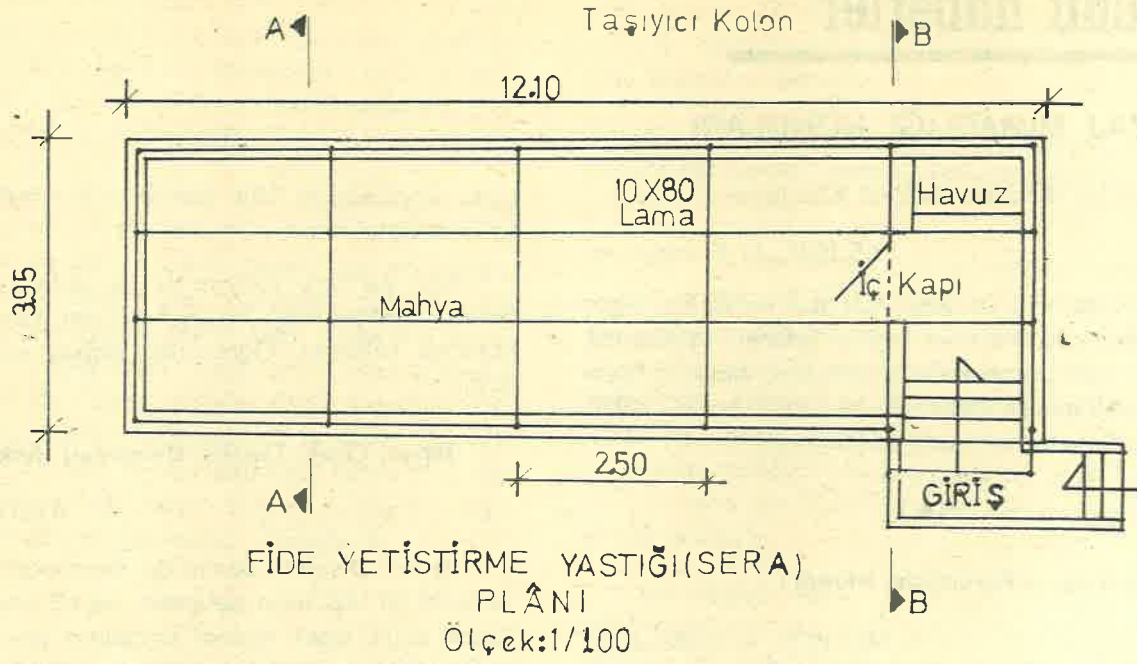
8 — Kavisli Oluk Tipi Seralar :

Olukların gölge yapması, bunların tamir edilme güçlüğü, bu olukların kışın buzların erimesini güçleştirilmesi sebepleriyle bu tip Bombeli oluklu seralar doğmuştur. Bu seraların küçük tiplerinde güneş ışığı bolca alınır, ancak büyük tiplerin güneş ışığını bolca almaları imkânı yoktur. Cam sarfiyatına gelince Kavisli çatı tipli seralardan da fazladır.

9 — Daireyi Tip Seralar :

Teorikman fevkalade, pratikman kullanılması çok nadir, etrafı hep cam ve sekizgen şeklinde bir seradır. Ticari bakımdan ekonomik olmayan bir sera tipidir. Bu tip seralar ancak özel yerleşme yerleri ve parklarda bir süs serası olarak kullanılabilir.

basından haberler

• PEYZAJ MİMARLIĞI KONULARI

Çankaya'da Botanik Bahçesi Kuruluyor :

12.5.1971 — Cumhuriyet

Çankaya'da Vali Dr. Reşit Caddesi ile Ahmet Ağa-oğlu Caddesi karşısında ve İngiliz Sefareti arkasında bulunan 40 bin metrekarelik arazinin, botanik bahçesi olarak düzenlenmesi kararlaştırılmış ve projesi 1970 yılında hazırlanarak tatbikata başlanmıştır.

Yeşil Alanların Korunması İstendi :

16.5.1971 — Cumhuriyet

İmar ve İskân Bakanı Selâhattin Babüroğlu, dün Valilik ve belediye başkanlıklarına bir genelge göndererek, şehirlerde halk sağlığı yönünden büyük önem taşıyan, «Yeşil alanların korunarak, kamu yararına açık tutulması» nı istemiştir.

Genelgede, «Kıyıları ve yeşil alanlar gibi, kamunun yararına açık bulunması gerekli yerlerin belediye yöneticilerince titizlikle uyularak korunması, vatanseverlik gereğidir. Bu gereği dikkate almayı mahalli yöneticilerin sorumlu tutulacakları olağandır. Yürürlükteki kanun, nizam ve kararnamelerle getirilmiş bulunan bu koruma ve gerektiği gibi kullanmayı denetleme görevlerinin, mülki âmirliklerce uygulanması sağlanmalıdır.»

Tarihi Yıldız Parkı Botanik Bahçesi Oluyor :

Türkiye'de ilk defa halka açık Botanik bahçesi kuruluyor.

3.6.1971 — Ulus

Halk arasında «Aşıklar Parkı» diye isimlendirilen tarihi Yıldız Parkı «Botanik Bahçesi» haline getirilecektir. Yıldız Parkının Botanik bahçesi haline getirilmesi için İstanbul Üniversitesi ile İstanbul Belediyesi arasında anlaşmaya varılmış, bahçenin düzenlenmesine başlanmıştır.

Bu konudaki teklifi Belediye ilgililerine sunan İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Botanik Kürsüsü Profesörlerinden Hayrettin Kayacık, Botanik bahçesinde yedi iklimden çeşitli bitkiler yetiştirileceğini ifade etmiştir. Halkın ücret karşılığında girebileceği Botanik bahçesinde dünyanın dört bir yanından getirilecek olan çiçekler, arbüst «ağaçcıklar», ağaçlar için yetiştirme muhiti şartları yaratılacaktır. Örneğin seralar «camdan çiçek evleri» yapılacak, halk Afrika'da yetişen bir

ağacı veya soğuk iklim bitkilerini bir arada görme fırsatını bulacaktır.

Öte yandan, Türkiye'de ilk defa kurulacak olan Botanik bahçesinde Orman Fakültesi, Fen Fakültesi, ve Eczacılık Fakültesi Öğrencileri tatbiki eğitim yapacaklardır.

Japon Çiçek Tanzim Uzmanları Ankara'da

4.6.1971 — Dünya

Japon Dışişleri Bakanlığı memleketimizle dostluk ve kültürel ilişkilerin gelişmesi ve bu arada «İkebana» Japon usûlü çiçek tanzim sanatının yayılması amacıyla 3 kişilik bir hey'eti yurdumuza göndermiştir.

Japon «İkebana» (Japon usûlü çiçek tanzimi) öğretmeni Bayan Risei Tokuda'nın başkanlığındaki 3 kişilik bir sanatçı öğretmen ekibi, önce İstanbul'da «İkebana» gösteri ve öğretimi yapmışlar ve Ankara'ya gelmişlerdir.

Ankara'da da dün sabah Kavaklıdere'deki Türk — Amerikan Derneğinde, «İkebana» gösterisi yapan Japonlar, bugün öğleden sonra, Zübeyde Hanım Kız Enstitüsünde, bugün yine Kavaklıdere Türk Amerikan Derneğinde, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulunda, yarın da son olarak Türk — Amerikan Derneğinde bayan meraklılara yardımcı olmaya çalışacaklardır.

Anadolu'da Yetişen Bütün Bitkiler Ankara'da Açılacak Parka Dikilecek

28.7.1971 — Hürriyet

Türkiye'de ilk bitki parkı önümüzdeki ay içerisinde Ankara'da 40 bin metre kare üzerine açılacak ve böylece Başkentliler, içerisinde bütün Orta Anadolu bitkilerinin bulunacağı bir park kazanmış olacaklardır.

Geçen yıl projesi hazırlanarak uygulamasına geçilen Botanik Parkı'nın, nerede hazırlanacağı önceleri hayli tartışmalara sebep olmuş, sonunda yıllardan beri âdetâ bir mezbelelik hâlinde kalan Çankaya'daki çukur saha tespit edilmiştir.

Şimdiye kadar Türkiye'de yapılan parkların en modern olacağı öne sürülen botanik parkında çocuk bahçesi, oturma terasları, otopark, kaya bahçesi, göl ve Japon bahçesinin bulunacağını öne süren yetkililer, parkın başkent büyük bir kültürel ihtiyacını gidereceğini söylemişlerdir.

Botanik bahçesinin çeşitli bitki türlerinin bir araya geleceği koleksiyon bir bölge olacağını bildiren yetkililer, her türlü modern teknikten faydalanılacağını ve özellikle tabiat örtüsünün bozulmamasına gayret gösterileceğini bildirmişlerdir.

Parkın ortasında sun'î bir göl yapılacağını, nitekim bunun yapımının da tamamlandığını bildiren yetkililer, bir yenilik olmak üzere parkta bir de satranç sahası yapıldığını bildirmişler, «Botanik bahçeleri bilimsel amaçlar yönünden çeşitli bitki türlerinin bir araya getirildiği koleksiyon sahalarıdır. Çankaya'da yapılan bu park da, daha ziyade Orta Anadolu florasının toplanıp takdim edileceği bir botanik sistemle hazırlanmaktadır. Park tamamlandıktan sonra orta öğretim öğrencilerinin de tabiat bilgisi derslerini yapacakları bir yer haline gelecektir. demişlerdir.

Sivas Pamukpınar İlköğretmen Okulu Öğrencileri 7 yılda 57 bin Ağaç Dikti

1.8.1971 — Günaydın

7 yıldan beri yaz tatillerini boş geçirmeyen Sivas'ın Yıldızeli ilçesindeki Pamukpınar ilköğretmen Okulu öğrencileri 50 bin çam ve bin kavak ağacı dikmişlerdir.

Okul Müdürü Mustafa Kara önderliğindeki öğrencilerin tatillerinde olumlu çalışmaları sonucu okullarının yani başında bulunan Akdağ'nın verimsiz toprakları ağaçlandırılmıştır.

İki yıl sonra çam ormanlarının Sivas halkı için iyi bir dinlenme yeri olacağını bildiren Okul Müdürü Mustafa Kara «Öğrencilerimiz 7 yıldan beri yaz ve sonbahar aylarında yaptıkları çalışmalarla 50 bin adet çam, 7 bin adet de kavak ağacı diktiler.» demiştir.

● TABİATI KORUMA KONULARI

«Bir Kaç Yıla Kadar Ege Denizinin Güzelliği Tamamen Kaybolacak»

4.6.1971 — Ulus

..... «ATİNA — Deniz — dibi araştırmaları ile dünya çapında üne kavuşmuş olan İsviçreli Profesör Jacques Piccard, Atina'da verdiği bir konferansta, «Bir kaç yıla kadar Ege Denizinin güzelliği artık bir hatıradan başka bir şey olmayacaktır. İnsanoğlu denizi

mahvediyor. Denizlerin kirletilmesine ve hızla devam edildiği takdirde insanlık, gelecek kuşağın sonunda yok olacaktır» demiştir.

Yunan Hükümetinin davetlisi olarak Yunanistan'da bulunan Prof. Piccard, açıklamasına şöyle devam etmiştir:

«Dünya denizlerine her yıl binlerce ton petrol artığı ve petrol, 200.000 ton kükürtlü kurşun ve civa dökülmektedir. Bunlara çok sayıda denizlere atılan deterjanları da eklemek gerekir. Bütün bu zararlı maddeler, denizlerde yaşayan ve Plankton adı verilen gözle görülmeyen deniz hayvanlarını mahvetmektedir ki, bu hayvanlar balıkların başlıca gidasını teşkil etmektedir. Ayrıca, yine bu kalıntılar denizdeki oksijeni de yok etmektedirler?»

Bu olaylar nedeniyle denizin yakın bir gelecekte «boğulacağını» açıklayan bilgin, denizin ölmesinin insanlığın da ölmesi anlamına geldiğini söylemiştir.»...

Hava Kirliliği ve Tarım

8.6.1971 — Ulus

Kirletici maddelerin bitkiler üzerindeki etkilerini araştırmak üzere bir çok çalışmalar yapılmıştır. Bitki üzerinde meydana gelen zararın derecesi, bitkinin fizyolojisini etkileyen diğer faktörlere de bağlıdır. Bunlar ışık, beslenme, nem ve sıcaklıktır. Son yıllarda kirletici madde karışımlarına ait etkilerin incelenmesine daha fazla önem verilmektedir.

Kirli sis (SMOG), kirlenmiş atmosferi tanımlamak için sık sık kullanılan bir terimdir. Bu terim, önceler sis ve duman karışımı için kullanılmış ve Londra tipi hava kirliliğini ifade etmek için yaygın hale gelmiştir.

Erozyon Mezarlığı

27.6.1971 — Cumhuriyet

Diğer sektörlerde toprağa ihtiyaç duyulmadan üretim yapılabildiği halde, Tarımsal üretimde toprak temel bir etkidir. Bu kadar hayati önemi olan toprağın korunması ve verimliliğin devamı ulusal refah bakımından zorunludur. Hal böyle iken ne yazık ki topraklarımız yıllardan beri süre gelen bilgisizce kullanmalarla geniş çapta su ve rüzgâr tesirlerinde kalarak aşınmak ve taşınmak suretiyle günden güne verimliliğini kaybetmiştir. İşte toprakların arz yüzünden, su, rüzgâr, yer çekimi, dalga ve buzul gibi tabii kuvvetlerle olduğu yerde aşındırılıp uzaklara taşınması olayına

«Toprak erozyonu» veya sadece erozyon denir ki bu, zararlı ve felâket getiren sebeplere göre isim alır.

- Su Erozyonu,
- Rüzgâr Erozyonu,
- Yer Çekimi Erozyonu,
- Dalga Erozyonu,
- Çiğ Erozyonu,
- Buzul Erozyonu,

EROZYON, Türkiye'miz için düşmandan daha korkunç bir tehlike arzeder. Toprak tabiatında çok güç şartlar ve oldukça uzun bir süre içinde oluşur. Normal durumda 2,5 cm. lik bir üst toprak katının meydana gelebilmesi için 300 — 1000 yıllık bir zamana ihtiyaç vardır. Halbuki bütün bu zorluklara rağmen topraklar erozyon âfeti ile bir anda taşınabilmektedirler ki, artık bu toprağa kaybolmuş gözü ile bakılabilir. Çünkü taşınan bu toprağı ekonomik şekilde geldiği yere götürmek mümkün değildir.

Bugün için erozyon çalışmalarında başta gelen A. B.D. lerinde yapılan hesaplara göre her sene tarla ve çayır arazilerinden 3 milyon ton toprağın taşınarak Okyanuslara gittiğini dikkate alırsak erozyonun korkunçluğu kendiliğinden ortaya çıkar.

Türkiye de; her yıl Kıbrıs adası büyüklüğünde toprağını erozyon yüzünden kaybetmektedir. Yani her yıl 600.000.— ton toprak denizlere dökülüyor ve Irak bizim kaybettiğimiz topraklar üzerinde tarım yaparak geçimini temin ediyor.

Türkiye bir erozyon koleksiyonu biçimindedir. Anadolu üzerinden uçakla yapılan bir tur bu yapıyı gerçek açıklık ve acıklılığı ile ortaya dökmektedir.

Fırat ve Dicle nehirlerinin beslenme havzalarında erozyon etüdü yapan Mr. Chapman isimli İngiliz ormancısı bu havza için «Erozyon mezarlığı» deyimini kullanmıştır.

Çıplak Bir Vatan

28.6.1971 — Cumhuriyet

Yine Ankara'da

Hatip çayının besleme havzasında 1959 da meydana gelen selden alınan çamurlu su muamelesi Ziraat Fakültesi toprak ilmi kürsüsünde analize tâbi tutulmuş 1 litre sel suyunun 70 Gr. kuru toprak eczasını havi bulunduğu Hatip çayı havzasında bu sel ile 20.250 ton toprağın taşındığı bu toprakla birlikte 1535 Kg. nitratın, 253 kg. fosfatın, 7229 kg. potaşın ve 29.600 Kg. kirecin yıkandığı tesbit edilmiştir. Bunun sebebi insanların bilgisizce müdahaleleri ile arazide toprakların kolayca eroziv duruma gelmeleridir.

Mer'alarda kapasitesinin üzerinde hayvan otlatma, usülsüz orman kesimi, ormanda keçi otlatma, orman yangınları, geliştiği güzel arazi açmaları, anızın ya-

kılması, meyilli arazinin işlenmesi gibi yanlış hareketlerdir.

Çevresi 6. Yüksekliği 25 Metre Olan Eşsiz Fındık Ağacını İncelemek İçin Dünyanın Her Yerinden Uzmanlar Geliyor

Günaydın — Temmuz 1971

Dünyada bir eşi dahi bulunmayan sadece Bolu'nun Pelitçik Güney Felakettin, Yenice, Ketenler ve Merkez köylerinde bulunan 6 metre çevresinde ve 25 metre yüksekliğindeki fındık ağaçları dünyanın her yerinden gelen botanik uzmanlarınca tetkik edilmektedir. Bolu Merkez Ziraat Teknisyenliğinden alınan bilgiye göre bütün botanik uzmanlarınca tetkik konusu olan bu fındık ağaçlarının dünyada bir eşi dahi bulunmamakta ve başka bir yerde de yetiştirilmesi mümkün olmamaktadır.

• ŞEHİRCİLİK KONULARI

Boğaz Köprüsü Bir Yıl Sonra Tamamlanacak

21.6.1971 — Cumhuriyet

İstanbul'un trafiğini büyük bir rahatlığa kavuşturacak 22 kilometrelik çevre yolu ile Boğaz ve Haliç köprüleri için bugüne kadar 2565 bina ile 1423 parsel arsa istimlâk edilmiştir.

Çevreyolunun Güzergâhı

21.6.1971 — Cumhuriyet

Çevre yolu Topkapı'dan başlamaktadır. Yol, Bayrampaşa, Ayvansaray (Surlardan takriben 500 metre batıdan geçmek üzere) Halicioğluna geçmektedir. Halicioğluna kurulacak üçüncü bir Haliç köprüsü ile geçilmektedir. Ondan sonra Okmeydanı, Hürriyet Abidesi ve oradan Ermeni Mezarlığının arkasından, Mecidiyeköy, Büyükdere caddesi üzerinden ara geçiş ile Barbaros Bulvarı katedilmektedir. Buradan Ortaköy vadisini takiben Ortaköy'e inmekte, Boğaz Köprüsü ile Beylerbeyine geçmektedir.

Beylerbeyi vadisinin güney yamacından Altunizade, Küçük Çamlıca eteğini içine alan yol, Merdivenköy'de Ankara asfaltı ile birleşmektedir. Yapılan hesaplara göre bugün Topkapı'dan Ankara asfaltına iki saatte gidilmektedir. Yol tamamlandığı zaman, aynı mesafe, en geç 22 dakikada alınacaktır.

İstanbul Çevre Yolu ve Boğaz Geçişi Bölge Müdürü Saffettin Sile, projenin nazım plâna ve şehrin geleceği ile ilgili çalışmalara paralel olarak hazırlandığını, trafiği üçte iki oranında hafifleteceğini belirtmiştir.

● TURİZM KONULARI

Bergama'dan Çalınan Tarihi Eserler

4.6.1971 — Ulus

LONDRA — Bergama'nın iki bin yıllık ünlü Zeus altarının çok eskiden beri kayıp olan heykelinin mermer baş ve gövde kısmı Londra Banliyösünde bir okulun bahçesinde bulunmuştur.

İngiliz arkeolojik uzmanı Deys Haynes'in açıklamasına göre «İlahlar ve devlerin savaşını» yansıtan altarın belli başlı kısımlarından biri olan mermer heykelin gövde ve başı batı Londra kesiminde Helney — On — Thames çıkarılmıştır.

Zeus altarının büyük kısmı halen Doğu Berlin'deki Bergama Müzesinde bulunmaktadır.

İngiliz uzmanının açıklamasına göre, heykel, 17 nci yüzyılda İngilterenin ünlü sanat eserleri koleksiyoncusu Arundel Lordu tarafından İngiltereye getirilmiş, daha sonra Londra'da bir parka konmak üzere satılmış, 1719 yılında, şimdi bir Polonya okulu olan Hanley — On — Thames sarayına götürülmüştür.

Haynes, bu değerli sanat eserinin bahçede açıkta tutulduğunu ancak ağırlığı yarım tonu geçtiği için çalınmasına imkan olmadığını söylemiştir.

Türk ve İslâm Eserleri Müzesi

İbrahimpaşa Sarayına Taşınacak

4.6.1971 — Dünya

«Süleymaniye külliyesinde bulunan Türk ve İslâm Eserleri Müzesi hâlen restore edilmekte olan İbrahim Paşa Sarayına 1972 yılında taşınacak ve böylelikle yer darlığı yüzünden teşhir edilemeyip depolar- da saklanan kıymetli eserlerin de müzede gösterilmesi sağlanacaktır.»

Müzedede hâlen 22.000 el yazması, 13.882 Şam evrakı, 283 taş kitabe 1.500 halı, 5000 maden ve keramik eşya, 250 adet tahta oyma eşya bulunmaktadır.

Müzedeki eserler 5 salonda teşhir edilmektedir: Keramik Salonunda, ilk perdeli Türk keramikleri olarak kabul edilen Semerra keramikleri, freskleri, Selçuklu seramiklerinin en tipik örneklerinden sayılan 10 ve 13 yüzyıl Rakka ve perdeli Keşan keramikleri, Anadolu'da yapılmış mozaik ve çiniler, alçı eserler, sırsız keramikler ve Osmanlı devri keramik ve çinileri teşhir edilmektedir.

Yeşil sahalarnız için :

- Ağaç ve çalı materyali
- Proje çizimleri
ve
- Uygulamalar

Müracaat :

İSMET YÜNÜAK

Ziraat Y. Mühendisi

PARK FİDANLIĞI

Sakarya Cad. No. 52. Tel : 25 80 - Adapazarı

Ulus İşhanı, A Blok 5. Tel : 11 08-19 - Ankara

Süs fidanları,

Çim tohumu

Çim biçme makineleri

ve

Yeşil saha tanzimi için,

ŞEFİK ÇAĞLAYAN

Atatürk Bulvarı 137/10, Tel : 12 01 47

A. ORMAN ÇİFTLİĞİ

- Çeşitli Süs Bitkileri Ve Yetkil Teknik Elemanları ile bütün Bahçe ve Peyzaj Mimarisi Tatbikatlarında Emrinizdedir.
- Pastörize Süt ve Mamulleri,
Besili Tavuk ve Koyunları,
Günlük Yumurta,
Nefis Ve Yıllanmış Kalite Şarapları,
Taze Meyve, Meyve Suları ve Sebzeler.
için A.O. Çiftliğini tercih ediniz.

ENCYCLOPEDIA IN GARDEN

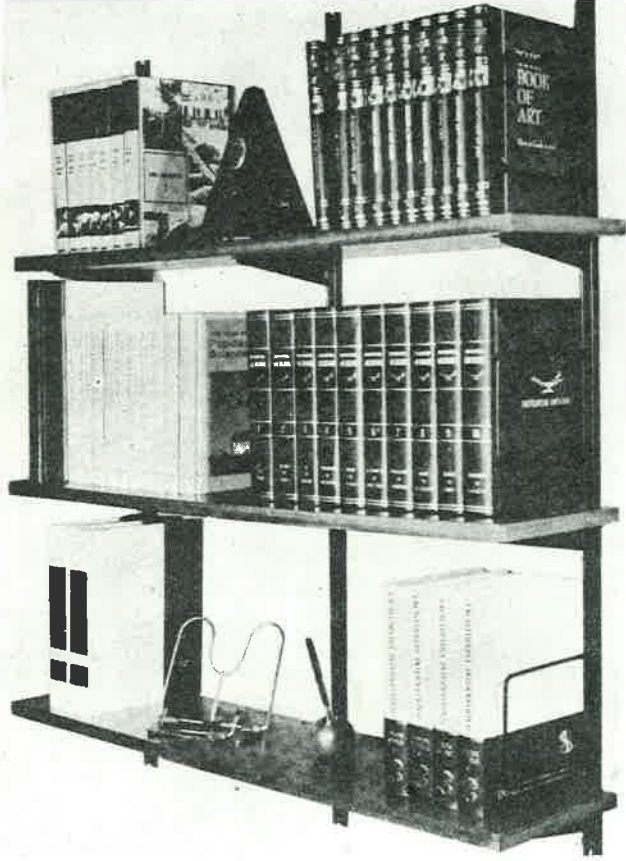
- Tamamı rekkli lüks kuşe kâğıdına basılmış bulunan 22 ciltlik bu güzel eseri şirketimizden temin edebilirsiniz. Yabancı dillerde Ziraatla ilgili bütün kitap ve dergileri temin eder ve adresinize gönderebiliriz.

Hizmetimizden istifade için, telefon etmeniz veya yazmanız kâfi gelecektir.

- Ödemede kolaylık tanırız.

ADRES : ORHUN NEŞRİYAT ve TİCARET KOLL. ŞTİ.

İzmir Caddesi No. 38/1 Tel: 12 39 16 Yenişehir.— ANKARA

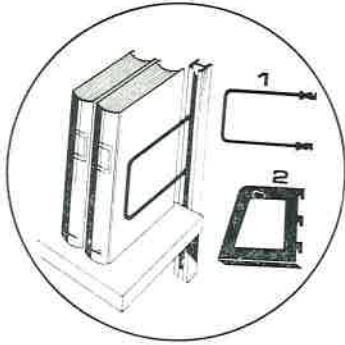

TEKNOGON

PORTATİF RAF SİSTEMİ

- OTEL
- DİSKOTEK
- HASTAHANE
- VİTRİN
- EV
- BÜRO
- ECZANE
- HIRDAVATÇI
- MOBİLYACI
- ZÜCCACIYECİ
- OKUL
- TIP DOKTORU
- DIŞÇILAR
- LABORATUVAR
- ELEKTRİKÇİ
- ÇANTACI
- BAKKALİYE
- ŞARKÜTERİ
- FOTOĞRAFÇI
- KOMİSYONCU
- GAZİNO
- GÖZLÜKÇÜ
- GAZETECİ

ve diğer birçok yerde tatbik sahası bulunan TEKNOGON raf sistemi ve standart mobilyalarını iftiharla takdim ederiz

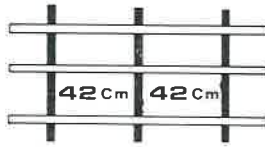

1 — KİTAP TUTUCUSU

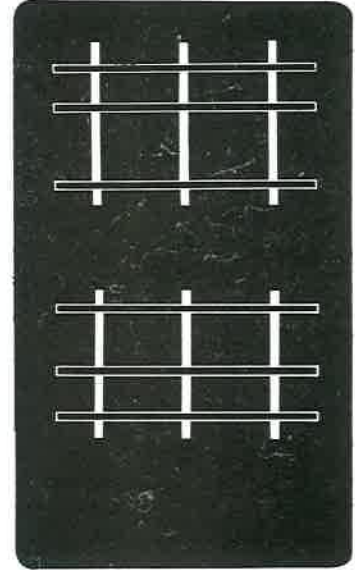
2 — KİTAP VE RAF TUTUCUSU

Kütüphane - Büro - İşyeri - Atölye ve evinizin tamamlayıcısı Teknogon Profil ve Raf Tutucularına ilâve olarak üstteki resimde görülen kitap tutucusu (1) ile kitap ve raf tutucusu (2) da ayrıca hizmetinize sunulmuştur.

Montaj sırasında Profil aralıklarının aşağıdaki ölçülerde monte edilmesine dikkat edilmelidir.

Tip 301 M Standart
98 x 23 3 Raf

TELEFON
114297

YETKİLİ SATICISI :
(Ankara ve Çevresi)

KEMAL KURDOĞLU ve ORTAĞI
OĞULLAR KOMANDİT ŞİRKETİ

Rüzgârlı Sokak, Çatalhan No. 1/A — ANKARA

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın istikbalinizin emniyetidir

